

Universitetet
i Stavanger

KRISTIN ØKSNEVAD
VEILEDER: HADLE OFTEDAL ANDERSEN

Folkets vaktbikkje, eller politiets lydige hund?

En analyse av *Dagbladet* sin mediedekning
under justismordet på fetteren til Birgitte
Tengs

Masteroppgave 2024
Lektorutdanning for trinn 8-13 – Nordisk
Institutt for kultur- og språkvitenskap
Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora

Sammendrag

Avhandlingen er en studie av media sin rolle og makt ved justismord. Mediene har et ansvar med å avdekke kritikkverdige forhold, men tidligere forskning viser hvordan politiet sine hypoteser har en tendens til å bli bekreftet og forsterket under justismord. Kriminal saker blir sett på som «gode» historier, noe som fører med seg kommersielle muligheter. Av å utnytte mulighetene, og *tabloidisere* sakene betraktelig, blir kritisk ansvar tilsidesatt. Samfunnet har nå en oppfatning om at mediene spiller en vesentlig rolle under justismord, og at de har makt til å forhindre dem ved å stille seg kritisk. Dette søker avhandlingen å diskutere.

For å studere mediene blir *Dagbladets* dekning av Birgitte Tengs-saken, under justismordet av fetteren, analysert ved utgangspunkt i litteraturvitenskapelig teori. Dette blir gjort ved å studere *narrativene* avisen konstruerte fra fetteren ble siktet 8. februar 1997, og frem til han ble tiltalt 1. oktober 1997. Perioden er videre delt inn i to faser. Første fase tar for seg mediedekningen under selve siktelsen, og andre fase i etterkant av at fetteren trekker tilbake tilståelsen han feilaktig ga.

Begge fasene blir analysert i lys av en *moderne medieretorikk*. Hovedsakelig blir teori og metode av John E. Richardson (2007) brukt, der analyse i avisdiskurs blir presentert. Teoretikeren forklarer hvordan avisartikler ikke er en sann presentasjon av virkeligheten, men en rekonstruksjon av hendelser. Journalister har ulike formål og holdninger som preger artiklene, og dermed mottakernes fortolkningsprosess. Av den grunn hevder Richardson at avisdiskursen må bli kritisert, diskutert og analysert. Ved analyse av *språklige, retoriske* og *tabloide* grep kan en avdekke journalistens hensikter. Deretter kan en presentere og diskutere narrativet i artikkelen.

Analysen viser at *Dagbladet* i fase 1 fremstiller fetteren som skyldig. Argumentasjonen har som hensikt å sannsynliggjøre de antatte handlingene og bygger i stor grad på forhåndsdømming. I fase 2 endres narrativet, og *Dagbladet* går fra å anklage fetteren til å forsvare ham. Denne fasen tar utgangspunkt i en ny «forbryter», der politiet i stor grad blir latterliggjort og kritisert. I begge fasene blir tvetydige tegn tolket i en retning, i første rekke for å anklage fetteren, og i neste for å forsvare ham. Samtidig blir ikke konklusjonen eksplisitt lagt frem, men gitt implisitt. Slik kan journalistene selv ta avstand fra påstandene, og leseren selv «løse» gåten.

Abstract

This thesis is a study of the media's role and power in cases of miscarriages of justice. The media has a responsibility to uncover critical issues, but research shows how the police's suspicion tend to be confirmed and reinforced. In journalism, criminal cases are viewed as "good" stories, and these stories bring commercial opportunities. By exploiting them and tabloidizing the cases, critical responsibility is usually set aside. Society now perceives that the media plays a significant role in miscarriages of justice and that they have the power to prevent them by taking a critical stance. This thesis seeks to discuss this.

To study the media, *Dagbladet's* coverage of the murder of Birgitte Tengs, is analyzed. In this case, the victim's cousin was wrongfully convicted. The analysis aims to study the narratives the newspaper constructed when he first was accused by the police, more precisely February 8, 1997, and until the police decided to go for trial, October 1, 1997. The period is further divided into two phases. The first phase covers the media coverage during the initial charging, and the second phase follows after the cousin retracts the confession he falsely gave.

Both phases are analyzed considering a *modern media rhetoric*. Primarily, the theory and method of John E. Richardson (2007) are used, where analysis of newspaper discourse is presented. The theorist explains how newspaper articles are not a true presentation of reality, but a reconstruction of events. Journalists have various purposes and perceptions that influence the articles and thus the readers interpretation process. For this reason, Richardson argues that newspaper discourse must be criticized, discussed, and analyzed. By analyzing *linguistic*, *rhetorical*, and *tabloid* techniques, one can uncover the journalist's intentions. Then, one can present and discuss the narrative in the article.

The analysis shows that *Dagbladet* in phase 1 portrays the cousin as guilty. The argumentation aims to substantiate the presumed actions and is largely based on prejudgment. In phase 2, the narrative changes, and *Dagbladet* shifts from accusing the cousin to defending him. This phase introduces a new "criminal," where the police are mocked and criticized. In both phases, ambiguous signs are interpreted in one direction, first to accuse the cousin, and later to defend him. At the same time, the conclusion is not explicitly presented but given implicitly. This allows the journalists to distance themselves from the claims, and the reader to "solve" the mystery themselves.

Innhold

FORORD	5
KAPITTEL 1 INNLEDNING	6
1.1 TIDLIGERE FORSKNING	8
1.1.1 Medias svikt i Baneheia-saken	8
1.1.2 Lov og litteratur som forskningsfelt	9
1.1.3 Norges bidrag i lov og litteratur: Justismordets retorikk.....	10
1.1.4 Media og justismord	11
1.2 PRESENTASJON AV PROSJEKTET	12
1.3 AVGRENSET PROBLEMSTILLING OG OPPBYGGING AV OPPGAVEN	14
KAPITTEL 2 MODERNE MEDIERETORIKK	16
2.1 JOHN E. RICHARDSON OG KRITIKK: HVA ER JOURNALISTIKK?	16
2.2 SPRÅKETS MAKTT	17
2.3 «VIRKELIGHETEN» I AVISDISKURSEN.....	17
2.4 ANALYSE I AVISDISKURS	17
2.5 ROLAND BARTHES OG BILDESEMIOTIKK.....	19
KAPITTEL 3 ANALYSE AV DAGBLADET SITT NARRATIV VED SIKTELSEN AV FETTEREN TIL BIRGITTE TENGS	21
3.1 FASE 1: FETTEREN TATT – ENDELIG SVAR?.....	21
3.1.1 FREMSTILLING AV DAGBLADETS MEDIEOMTALE AV BIRGITTE TENGS-SAKEN 12.02.97	22
3.1.2 ANALYSE AV FORSIDEN – SANNHETSETABLERING.....	23
3.1.3 ANALYSE AV ARTIKKEL 1.....	24
3.1.3.1 Fortvilt fetter – skyldsindikator?.....	24
3.1.3.2 Utukts-anmeldelsen.....	25
3.1.3.3 Anmeldt for utukt = drapsmann?.....	28
3.1.3.4 Fremstilling av fetteren – seksuelt avvikende, ustabil og treningsavhengig	31
3.1.3.5 Oppsummering artikkel 1 – karakterdrap	32
3.1.4 ANALYSE AV ARTIKKEL 2.....	32
3.1.4.1 Blir fetteren sitt alibi knust?	33
3.1.4.2 Puslespillmetaforen	35
.....	37
3.1.4.3 Fremstillingen fra artikkel 1	37
3.1.4.4 Santhetsetablering	39
3.1.4.5 Oppsummering artikkel 2: Syndebukken.....	39
3.1.5 DAGBLADETS NARRATIV I FØRSTE FASE: FETTEREN ER SKYLDIG.....	40
3.2 FASE 2: TRUKKET TILSTÅELSE	41
3.2.1 FREMSTILLING AV DAGBLADET SIN MEDIEOMTALE AV BIRGITTE TENGS-SAKEN 21.09.97	41
3.2.2 ANALYSE AV FORSIDEN	42
3.2.3 ANALYSE AV ARTIKKEL	43
3.2.3.1 Mottakernes førsteinntrykk.....	43
3.2.3.2 Svekke politiet sin troverdighet.....	46
3.2.3.3 Kritikk av indisiene mot fetteren	51
3.2.3.4 Tilståelsen: forsvare fetteren.....	58
3.2.3.5 Fetteren sitt sprengte alibi?	60
3.2.3.6 Følelsene	64
3.2.4 DAGBLADET SITT NARRATIV I ANDRE FASE: FETTEREN ER USKYLDIG.....	69
KAPITTEL 4 KONKLUSJON	71
4.1 MEDIAS ROLLE OG MAKTT	71
REFERANSER	73
VEDLEGG	75

Forord

Jeg startet dette prosjektet med en voldsom entusiasme, ekstrem motivasjon og en oppriktig tro på at det skulle være enkelt å skrive en masteroppgave. Tenk det sjokket. I løpet av dette året har jeg lært mye, og at jeg til tider mangler selvinnsikt, er definitivt inkludert her. Det har vært en svært krevende prosess, men nå kan jeg endelig, etter å ha formulert et slags forord av oppgaven, legge meg til å sove vel vitende om at jeg kom i mål. Selv om de negative aspektene av å skrive en masteroppgave har vært vesentlige, tar jeg også med meg et par lyspunkt. Jeg har fått tilbringe mye tid sammen med gode klassekamerater, takk for alle pausene, «motivasjonsboostene» og rådene dere ga meg.

Ellers, takk til brødrene mine, Eivind og Johannes, for at dere for alltid vil være mine brødre. Takk til veilederen min, Hadle Oftedal Andersen, for gode råd, for at du er beroligende og trygg, og for at jeg derfor aldri har vært redd for å stille dumme spørsmål. Takk til de som bestemte universitetets beliggenhet, for at nødvendige spaserturer ble tatt i fine omgivelser. Og til slutt, takk til mine aller, aller beste venner, for at dere er akkurat dere, og for at jeg kan være akkurat meg.

Kapittel 1 | Innledning

Hovedmålet for dette prosjektet er å studere media sin rolle og makt ved justismord. Mediernes oppgave er å tilgjengeliggjøre og formidle informasjon i og om samfunnet for en stor mottakergruppe (Eide, 2011, s. 10). Etter profesjonaliseringen av yrket ble mandatet om demokratiets vaktbikkje, det kritiske aspektet, også en grunnleggende del av yrkesideologien. Ved å avdekke svakheter i argumentasjon, språk og retorikk skal media avsløre kritikkverdige forhold i samfunnet (Eide, 2011, s. 11; Richardson, 2007). Vær Varsom-plakaten legger særlig stor vekt på at pressen må beskytte enkeltindivid for overgrep av større aktører i samfunnet (Norsk Presseforbund, 2020). Ved justismord har en derimot sett at media svikter i sin samfunnsrolle (Botten, 2006; Jomaas & Skarrud, 2006; Skoland, 2022). Tore Sandberg uttrykket det på følgende måte da Fritz Moen-saken ble oppklart: «Hvor er den kritiske journalistikken mot politiet og rettsvesenet? Journalistene setter seg ned som lydige hunder ved sin herres bord, og unnlater å gjøre den jobben de bør gjøre» (sitert i Junge, 2023).

Vær Varsom-plakaten skal sørge for å opprettholde de etiske prinsippene innen profesjonen, men det kommersielle drivet har innvirkning på kriminaljournalistikkens kjennetegn; massemediene er eksperter på å engasjere publikum ved en dramaturgi der arketypiske og dramatiske fortellinger står dypt (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023 s. 121). Kriminalsaker er publikumsappellerende; spennende og følelsesladet. Journalistikken innen kriminalitet karakteriseres av oppsiktsvekkende overskrifter, dramatiske fortellinger og et rollegalleri av helter, skurker og ofre. Redaksjonene konkurrerer i nyhetskappløpet og søken etter de beste kildene. Ettersom sakene er preget av et stort kommersielt potensial, blir de gjerne overdramatiserte for å øke salget (Røssland, 2019, s. 119-120). Fortellingene media skaper, kjennetegnes av ondt mot godt, der karakterer og motiv sentraliseres i forenklede historier fra virkeligheten preget av tabloide fremstillinger. Problemet viser seg ved at kriminaljournalistikken prioriterer salg og sensasjon fremfor å opptre som vaktbikkje (Røssland, 2019).

Det empatiske aspektet kan også føre til at den kritiske siden ved kriminaljournalistikken nedprioriteres. Alvorlige og uforståelige forbrytelser rammer hele nasjonen, og unntakstilstanden preger journalistenes rolle som formidlere og fortellere. I tillegg til å dekke mottakernes informasjonsbehov, må media også bidra med trygghet; støtte, trøst og mening (Thorbjørnsrud & Figenschou, 2016, s.68). For å kunne gå videre må en finne svar, og den skyldige må få sin straff for å gjenopprette rettferden. Det dannes et samlet «vi» som kjemper

mot den skyldige, og bruk av strategiske politikilder gir en ensidig fremstilling med fraværende kritisk søkelys (Røsland, 2003). Utfordringen viser seg i at den motstridende informasjonen, de andre stemmene, gjerne da ikke blir hørt, og grensene mot å forhåndsdomme flyttes lett (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023, s. 122). Forhåndsdomming fra media er spesielt typisk for saker som skaper sterke følelser, noe store kriminalsaker gjør (Røsland, 2019, s.11).

I artikkelen «Mediene og justismord» stiller Rune Ottosen spørsmål til mediernes rolle ved justismord. Han påpeker at mediene, i likhet med politi, påtalemyndighet og domstol, bør bli studert i saker som har vist seg å være justismord (Ottosen, 2008, s.194). Når systemene svikter, både kan og bør pressen bidra (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023, s. 141). I flere tilfeller av justismord har media derimot hatt en tendens til å svikte i sin rolle ved å legge fra seg det kritiske blikket og heller befestet, legitimere og rettferdiggjøre påtalemyndighetens og domstolens påstander (Mathiesen, 2010, s. 208). Dette viser seg i de ulike valgene medieproduksjonen foretar seg. Media bestemmer selv *hvilken* informasjon som skal bli gitt ut og *hvordan* den skal framtre (Mathiesen, 2010, s. 141). Språket, retorikken og utvalget av informasjon i mediene reflekteres av hvordan de medieansatte ser verden på, bevisst eller ubevisst, og vil igjen påvirke mottakernes fortolkningsprosess (Mathiesen, 2010, s. 141-142).

Analyse av mediedekningen ved et justismord vil forhåpentligvis skape bevissthet rundt hvilke valg som blir tatt, hvordan de fremtrer og hvilken virkning de har. Ved å styrke kompetansen rundt emnet vil en ha bedre forutsetninger for å gjennomskue ugyldig argumentasjon, noe som er essensielt for å kunne avsløre justismord ved senere anledninger. Bidraget mitt kommer til å ta utgangspunkt i *Dagbladet* sin mediedekning under Birgitte Tengs-saken og justismordet på fetteren. Eksempelet kan brukes for å diskutere mediernes rolle og makt ved justismord i en større debatt.

1.1 Tidligere forskning

Forskning innen justismord har i hovedsak forholdt seg til kritikk på påtalemyndighet og domstol, men det finnes også eksempler der mediedekning har blitt studert. Mediedekningen i Birgitte Tengs-saken har ikke blitt analysert tidligere, så dette kapitlet kommer til å ta for seg en analyse av mediedekningen i et annet justismord, Viggo Kristiansen, for å illustrere et eksempel. Rapporten er relevant for prosjektet fordi den trekker frem utfordringer media står ovenfor ved justismord. I tillegg vil det bli vektlagt annen forskning på justismord, som i større grad knytter justismord til litteratur, forskning som analyserer justismord basert på valg, retorikk og hermeneutikk. Dette for å trekke med hvordan grep fra litteraturvitenskapen gir en kjennskap i hvordan og hvorfor justismord blir et faktum.

1.1.1 Medias svikt i Baneheia-saken

I oktober 2023 la Norsk Presseforbund og stiftelsen Fritt Ord frem en studie der mediedekningen i Baneheia-saken blir gransket. Studien inneholder tre selvstendige analyser og undersøkelser: En kvantitativ innholdsanalyse av omkring 3000 omslag fordelt på åtte medier, en undersøkelse blant mediene om deknningen, vurderinger og kildebruk, og en forskeranalyse basert på de to foregående kapitlene. Rapporten stiller følgende hovedspørsmål: «Hva var årsaken til at mediene verken klarte å forhindre eller oppdage at det skjedde et justismord? Og hvorfor tok det så lang tid før mediene innså hva som hadde skjedd?» (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023, s. 3-4).

Den kvantitative innholdsanalysen konkluderer med at politiet i for stor grad ble brukt som kilde. Ettersom politiet ble prioritert, ble mediedekningen i hovedsak en gjengivelse av etterforskningen. I tillegg kommer det frem at media i for stor grad ønsket å finne og straffe den skyldige, noe som overskygget det kritiske aspektet og førte til at Kristiansen ble stemplet som skyldig. I analysen blir det også fokusert på mulighetsrom journalistene burde ha benyttet seg av ved å stille seg kritiske til ugyldige bevis mot Kristiansen, særlig under gjenopptakelsesprosessene (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023, s. 59). Den andre rapporten er et spørreskjema som ble gitt ut til redaksjonene og journalister for å få et bilde av hvordan pressen arbeidet under saken. Her kommer det frem at de fleste journalistene trodde at Kristiansen var skyldig, noe som også da preget hvordan de informerte mottakerne om saken.

Den tredje delen hevder å gi en grundig analyse av hvordan journalistene og redaktørene forsterket den ensidige fremstillingen fra politi og aktorat, i tillegg til å senere mistenkeliggjøre og dempe stemmene som ikke delte dommens gyldighet. Dette blir i hovedsak gjort ved å diskutere kildevalg og mulighetsrom for hvor en burde ha stilt seg kritisk (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023, s. 116). Konklusjonen i studien er at mediedekningen var preget av tillit til etterforskning, domstol og Gjenopptakelseskommissjonen ved gjenfortelling, befestning og forsterking av deres syn (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023, s. 147-148). Den viser mediedekningen i Baneheia-saken som en formidler av en fortelling med helter og skurker. I første omgang ses Kristiansen og hans «hjelpere» som forbrytere, og politiet som helter. Fortellingen om forbryteren som måtte ta sin straff, veide over for tekniske bevis. Når kommisjonen senere snudde, snudde også pressen, og det var først da fortellingens motstemmer ble hyllet – de som jobbet for frifinnelsen. Fortellingen ble med andre ord snudd på hodet, og politiet ble dratt frem som den virkelige forbryteren (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023, s. 147-148).

1.1.2 Lov og litteratur som forskningsfelt

I 1927 skrev Benjamin N. Cardozo artikkelen *Law and Literature*. Her påstod han at jurister er retorikere, og for å være retorikere må de også være diktere (Cardozo, 1927, sitert i Dragvoll et.al, 2013, s. 32). Cardozo bygget med dette grunnmuren i det som i 1970-årene utviklet seg til forskningsfeltet *Lov og litteratur* (Dragvoll et al., 2013, s. 32). Innenfor feltet har det vært tradisjon for å skille mellom to hovedretninger, «rett i litteratur» og «rett som litteratur» (Ward, 1995, s. 3). Retten i litteraturen tar i korthet for seg ulike fremstillinger av lov og rett i litterære verk. Den andre hovedretningen, retten som litteratur, tar for seg rettens språk, fortellinger og retorikk som litteratur. Dette gjør det mulig å analysere rettens uttrykk ved hjelp av litteraturvitenskapelige verktøy (Ward, 1995, s. 4). Studiet etablerer en forbindelse ved å undersøke de to fellestrekkene, hermeneutikk og retorikk. Når retten som litteratur studeres, blir det tatt utgangspunkt i litteraturvitenskapelige analysemodeller for å undersøke og reintegrere kunnskapen om retorikkens og hermeneutikkens rolle i rettsprosessen (Ward, 1995, s. 4).

Hvorfor knytte juss til litteratur?

I rettssalen foregår det en prosess som har til hensikt å dømme et menneske for handlinger som er gjort. For at dommerne skal kunne gjøre dette, må saken først bli lagt frem av rettens medlemmer. I spørsmålet om skyld finnes det to fortellinger, eller *narrativ*, som også er

motstridende: narrativet om tiltaltes skyld og narrativet om tiltaltes uskyld. På den ene siden skal aktor presentere et troverdig narrativ som får frem påtalemyndighetens syn: tiltalte som skyldig. På den andre siden skal tiltaltes forsvarere fremvise individets uskyld troverdig. Domstolen skal deretter dømme ut ifra fortellingene, og altså tolke bevisene, eller tegnene, som legges til grunn for narrativet. I en rettsak vil det derfor være relevant og nødvendig med kunnskap innen litteraturvitenskapen. Semiotikken, læren om tegn, og hermeneutikk, fortolkningen av tegnene, fungerer retorisk: De dramatiske fortellingene, skapt av tegn, blir presentert i en rettsal for å overtale mottakerne om gitt synspunkt (Dragvoll et al., 2013, s. 30). Ugjerningen blir gjenfortalt språklig og synliggjort symbolsk, ikke nødvendigvis for å finne sannheten, men dramatisere lovbruddet slik at det virker troverdig. Ved kunnskap om språk og retorikk, som rettsaken bygger på, kan en kontrollere om fortellingene er gyldige, eller om de er bygget på tvetydige og/eller tomme tegn, ugyldige slutninger (Dragvoll et al., 2013, s. 30). Ved å knytte lov til litteratur kan en gjøre både rettssystemet bedre skikket til å dømme, men også mottakere mer egnet til å stille seg kritiske, da en kan vise *hvordan* narrativet blir skapt (Dragvoll et al., 2013, s. 27).

1.1.3 Norges bidrag i lov og litteratur: Justismordets retorikk

På slutten av 1990-tallet ble The Bergen School of Literature and Law Studies etablert av Arild Linneberg og Karen-Margrethe Simonsen, og feltet inntok med det Norden (Dragvoll et al., 2013, s. 32). Linneberg dannet, i samarbeid med Johan Dragvoll og Bjørn C. Ekeland, prosjektet «Justismordets dramaturgi. Om konstruksjonen av falske eller fiktive fortellinger i retten.» (Dragvoll et al., 2013, s. 13). Studiet tar for seg norske rettssaker hvor det har vært tvil om dommens holdbarhet, der justismord enten har blitt antatt eller senere bevist. De «falske» eller «fiktive» rettsfortellingene i historiske saker, som Fritz Moen, Treholt og Tengs, blir undersøkt og vurdert ved å bygge på en dekonstruktiv nyretorikk (Dragvoll et al., 2013).

Hvordan blir justismordet avslørt?

Forskerne bruker litteraturvitenskapens verktøy, retorikk og hermeneutikk, for å vise hvordan retten skaper egne narrativ som fører til domfellelse av, ifølge prosjektets bidragsytere, uskyldige mennesker. Fortellingen om den tiltaltes skyld blir analysert for å se om premissene for dommen holder i de aktuelle sakene (Dragvoll et al., 2013, s. 33). Å fortelle er et retorisk virkemiddel, fortellingen skal være troverdig, men det betyr ikke av den grunn at den er sann. I retten finnes det også flere fortellinger. Forskerne bak prosjektet bruker teori innen hermeneutikk for å vise hvordan rettssystemet kun tok hensyn til én fortelling – narrativet om

den tiltaltes skyld – og så bort fra motstemmene. Ved teori innen språk og retorikk viser forskerne hvorfor de valgte narrative ikke holder. De dekonstruerer narrative, ser fortellingene hver for seg, slik at også motstemmene blir avdekket og hørt (Dragvoll et al., 2013).

Kunnskapen om tegn og deres ustabile mening tillegges særlig vekt i hvordan de ugyldige narrative blir dannet (Dragvoll et al., s. 39). Typisk for sakene i *Justismordet retorikk* er at «bevisene» som blir lagt frem er tvetydige tegn, som ifølge hermeneutikken kan tolkes på flere måter. Når justismord blir gjort, ser en at disse tegnene blir tolket slik at de skal passe i puslespillet som stemmer med ønsket narrativ. De tegnene, bevisene, som peker mot deres syn, blir sett bort fra. Forskerne viser hvordan rettssystemet gjorde usikre tegn om til sikre bevis og trakk ugyldige slutninger basert på tvetydige og/eller fraværende tegn slik at fortellingen virket troverdig (Dragvoll et al., 2013).

1.1.4 Media og justismord

Forskerne bak *Justismordets retorikk* er vage i beskrivelsene av medias rolle ved justismord. Det fremgår at mediene innehar en rolle, men omfanget av rollen og implikasjonene av den blir ikke fullstendig kartlagt, ei heller studert. Formuleringen under diskusjonen av årsaker til justismord illustrerer dette:

Årsakene til justismord er mange; det er mange som er skyldige i justismordene, og de fleste av de skyldige i overgrepene tror seg stort sett helt og holdent uskyldige. Derfor nekter de også for medvirkning til justismord. Det gjelder politi, påtalemyndighet, aktor, forsvarere, vitner, sakkyndige – og media. (Dragvoll et al., 2013, s. 20-21)

Bruken av tankestreken demonstrerer at media har en underordnet makt i medvirkningen av justismord, men at den eksisterer. I doktorgradsavhandlingen til Ekeland (2009) presenteres dette tydeligere ved diskusjon rundt hvem som skaper fortellinger i retten: «(...) men også eksterne «aktører» som media har sine egne fortellinger som kan spille en avgjørende rolle i retten.» (s. 75). Videre i *Justismordets retorikk* legger forskerne til grunn at media hovedsakelig har ansvar for forhåndsdommen som ofte forekommer ved justismord, og poengterer i tillegg deres innvirkning på feilaktig tolkning av tegn (bevis) (Dragvoll et al., 2013, s. 21).

1.2 Presentasjon av prosjektet

Prosjektet kommer til å analysere media sin rolle og makt i justismord ved å knytte det til litteraturvitenskapen. I likhet med Linneberg vil jeg analysere narrativene som konstrueres, og diskutere deres holdbarhet og virkning. Prosjektet skiller seg noe ut fra tidligere forskning i lov og litteratur ettersom det vil analysere den «eksterne» aktøren som skaper fortellinger ved justismord, media, når feltet har hatt tradisjon for å legge vekt på de mer nærliggende aktørene. Forskning viser imidlertid at mediene har makt til å skape (eller videreføre) narrativer som potensielt kan bidra til å dømme et uskyldig menneske. Dessuten ser en at media i flere saker har blitt tildelt ansvar i etterkant av oppklaringer, dette på bakgrunn av ukritisk gjenfortelling og forhåndsdømming (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023, s. 116).

Prosjektets relevans

Norsk Presseforbund & Fritt Ord (2023) sin rapport om mediedekningen i Baneheia-saken konkluderer med at mediedekningen var medvirkende til justismordet på Kristiansen, og media tillegges altså stor makt. Slutningen er trukket på bakgrunn av at journalistene valgte bort motstemmer og bevis for Kristiansen sin uskyld i narrativet, og rapporten hevder at en vil unngå dette om journalister forholder seg mer kritiske. Selv om jeg er enig i konklusjonen, mener jeg at analysen er for svak, den er bygget på feil grunnlag. Den kvantitative innholdsanalysen av de 3000 medieoppslagene blir mer en gjenfortelling av artiklene, heller enn en analyse, og fokuset på politiet som kilde er helt naturlig, gjerne nødvendig, og lite oppsiktsvekkende i kriminalsaker. Å nevne at forhåndsdømmingen oppstod som følge av ensidig fortelling er en start, et utgangspunkt, for videre analyse av de spesifikke grepene journalistene gjorde. I tillegg er det ikke nok å si at de medieansatte må stille seg kritiske, det vet de fra før av.

Ved å knytte prosjektet til en litteratur-praksis og analysere narrativene, slik Linneberg gjør, vil jeg i større grad kunne studere de spesifikke grepene media foretar seg i dekingen av justismord. Å diskutere virkningen av valgene media foretar seg, retoriske grep og visuelle uttrykk, vil forhåpentligvis gjøre mottakere mer bevisste på at media ikke alltid formidler objektivt og sant, og media bedre rustet til å kunne stille seg kritiske til andre aktører og seg selv. Koblingen til litteraturvitenskapen vil bidra med bevissthet rundt media sin rolle ved justismord. Selv om det er i rettssalen narrativene oppstår, vil de bli gjenfortalt av media for en stor mottakergruppe, og gjerne også lest av rettsmedlemmene selv. Denne gjenfortellingen vil kreve analyse på bakgrunn av at innholdet i saken allerede er fortolket, i tillegg til at media nøye velger ut *hva* som skal presenteres og *hvordan* dette skal bli gjort (Eide, 2011, s.10).

Bakgrunn for valg av justismord

Prosjektet kommer til å ta for seg den mye omtalte Birgitte Tengs-saken. I 1995 ble 17 år gamle Birgitte Tengs funnet drept på Karmøy. Den videre etterforskningen var preget av forhåndsdømming, tvilsomme avhørsteknikker og en falsk tilståelse som i 1997 fikk fetteren til Birgitte Tengs dømt for drapet. Fetteren anket, og dommen ble tilbaketrasket i 1998 på bakgrunn av manglende bevis. Lagmannsretten så likevel de antatte handlingene som sannsynlige og ga derfor fetteren et erstatningskrav på 100 000kr. I 2022 ble erstatningskravet fjernet, og fetteren fullstendig utelukket fra saken (Rustad, 2018). Til tross for sakens omfang, er den preget av manglende forskning på medias rolle. I ettertid av den uriktige dommen er det enkelt å se at både politietterforskningen og domstolen sviktet, men omtalen av mediens rolle har vært begrenset. Justismordet er et av Norges største, men i motsetning til andre store justismord, som for eksempel Baneheia-saken, har ikke media blitt grundig undersøkt. Analyse av media i flere store justismord er nødvendig i debatten om mediens sin rolle og makt.

Bakgrunn for valg av avis

I Norge kjennetegnes populæravisene av at det blir satset på en blanding av populisme og elitisme, ofte omtalt som avisschizofrenien (Røsland, 2003, s. 30). På den ene siden blir underholdning og tabloide grep vektlagt. Etter at tabloidavisen vokste frem i perioden 1890-1920, opplevde mediene stor kommersiell oppgang gjennom sensasjonelle nyhetsfortellinger, store overskrifter og flere fotografier. Tabloidaviser konsentrerer oppslagene om saker som selger, og kriminalsaker er kjent for å øke omsetningen (Røsland, 2003, s. 54). I jakten på flere salg går avisene langt i tabloidisering av innhold, noe som betraktelig preger nyhetsfremstillingen og mottakerne fortolkning. Kriminaljournalistikken har fått kritikk for at den tabloidiserte fremstillingen gjør alvorlige saker forlokkende, der bisarre detaljer og spennende hendelsesforløp nærmest kan minne om kriminallitteratur (Røsland, 2003, s. 51-54). Journalister selv forsvarer omtalen av kriminalitet med mottakerne sitt informasjonsbehov (Røsland, 2003, s. 30). Dessuten blir det også nevnt et «avsløringsoppdrag», folket skal bli beskyttet mot de som har makt i samfunnet (Røsland, 2003, s. 20). Denne siden av journalistikken har som mål å være et samfunnsorgan som tar politikk og samfunnsliv på alvor, med en grundig og kritisk tilnærming i nyhetsformidlingen (Røsland, 2003, s. 30). Den «splittende personligheten» til mediene er sentral å analysere nærmere ved justismord. I tabloide fremstillinger om grusomme forbrytere finnes det et kommersielt potensial som ved utnyttelse, kan føre til forhåndsdømming av uskyldige mennesker. Justismordet på fetteren til

Birgitte Tengs kjennetegnes imidlertid av en svært tvilsom etterforskning som journalistene bør evne å avdekke, om de følger profesjonens kriterier.

Av tabloidavisene som formidlet om Birgitte Tengs-saken, har *Dagbladet* blitt valgt til nærmere analyse. Fra rundt 1930-tallet ble *Dagbladet* bygget opp som en populæravis, der et fokus på underholdning og tabloide grep nå ble inkludert i den tradisjonelle kultur- og politikkformidlingen (Røssland, 2003, s. 42). Den schizofrene journalistikken var frem til tusenårsskiftet identitetsbærende for *Dagbladet*. Det var denne avisen som drev personlighetsspaltningen lengst (Eide, 2014, s. 296-302), og nettopp derfor er den valgt ut til prosjektet. Valget kan videre underbygges av delvis motstridende kommentarer om *Dagbladet* sine kritiske ferdigheter i etterkant av frifinnelsen. I oktober 2023 kom Erik Nadheim, en av forsvarerne til fetteren i lagmannsretten, med vesentlig kritikk av nyhetsformidlingen under saken: «Riksmediene hadde blind tillit til politiet» (Nadheim, 2023). I debattinnlegget trakk han frem *Dagbladet* som et eksempel på mediene sitt totale fravær av kritisk journalistikk (Nadheim, 2023). Imidlertid blir *Dagbladet* trukket frem som «vennligsinnet ovenfor fetteren» i *Mysteriet Birgitte Tengs* av Per Asle Rustad (2018, s. 127), og boka inkluderer utsagn om at *Dagbladet* evnet å se saken fra flere sider. Det finnes altså ulike oppfatninger om *Dagbladet* sin dekning av saken, og en nærmere analyse vil forhåpentligvis gi et klarere bilde av avisen sin rolle.

1.3 Avgrenset problemstilling og oppbygging av oppgaven

Prosjektet skal studere narrative *Dagbladet* konstruerte under justismordet på fetteren til Birgitte Tengs. En analyse av hele mediedekningen i Birgitte Tengs-saken er, grunnet avhandlingen sine rammevilkår, for omfattende, og fokuset vil derfor ligge på mediedekningen ved siktelsen av fetteren. Nærmere bestemt vil prosjektet være en studie av *Dagbladet* sin mediedekning fra fetteren ble siktet for drapet på Birgitte Tengs 08.02.1997 og til det ble reist tiltale i saken 01.10.1997. Siktelsen er valgt på bakgrunn av usikkerheten en her møter. I perioden mistenkte politiet fetteren, og de arbeidet med å finne tilstrekkelig grunnlag for en tiltale. Det var derimot ikke sagt at politiet ved siktelsen skulle finne det de anså som holdbare bevis, og media hadde derfor her et særdeles stort ansvar når det gjaldt å unngå forhåndsdømming. En siktelse er ikke et sikkert svar. Tidligere forskning innen mediedekningen ved justismord viser imidlertid at mediene i stor grad bekrefter og ytterligere forsterker politiet sine tanker, også når den mistenkte kun er siktet, mistenkeliggjort (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023).

Avhandlingen kommer videre til å gjøre rede for relevant litteraturvitenskapelig teori, her omtalt som en *moderne medieretorikk*, for å være i stand til å foreta ønsket analyse. Teorien vil videre bli brukt for å fremvise og diskutere de ulike grepene og valgene *Dagbladet* foretok seg, slik at en kan avdekke og diskutere de konstruerte narrative. Selve analysen er delt inn i to faser på bakgrunn av tilståelsen til fetteren 01.03.1997. Perioden fetteren holdt seg ansvarlig for handlingene, kommer ikke til å være utgangspunkt for analyse. Dette fordi narrativet her er selvsagt, skyld ble etablert. Dessuten inneholder denne perioden påfallende lite medieomtale fra *Dagbladet* sin side. Begge fasene tar for seg en kvalitativ analyse av et eksemplar, der utgavene fungerer som eksempel på fasen. Analysen vil undersøke om narrativet til *Dagbladet* endret seg etter tilståelsen ble trukket. Ved utgangspunkt i analysen vil en påfølgende diskusjon vedrørende media sin rolle og makt ved justismord konkludere avhandlingen. Vedlegg av analyse materialet er lagt inn til slutt.

Kapittel 2 | Moderne medieretorikk

For å avdekke narrative i *Dagbladet* sin mediedekning ved siktelsen vil det bli tatt utgangspunkt i teori som er relevant for å analysere avisartikler spesifikt. Tabloide grep, språkvalg og retorikk vil bli vektlagt, og her fremstilt som en *moderne medieretorikk*. Analysen vil primært kretse rundt teori og metode av John E. Richardson, som, inspirert av kritisk diskursanalyse, viser hvordan de ulike valgene til journalistene har betydning for narrativ og mottakerne sin fortolkning av artiklene (2007). I *Analysing Newspapers* stiller Richardson (2007) seg kritisk til journalistikk og diskuterer dens strukturer, funksjoner og makt ved å studere tabloide grep, språkvalg og retorikk. Verket tar for seg språk i aviser, men det multimodale perspektivet blir til en viss grad utelatt. Nyere forskning hevder at dette ikke er et ukjent fenomen, der analyser av tabloidavisen har tendert til å prioritere det språklige over det visuelle. Imidlertid vil en analyse av en tabloidavis som ikke tar hensyn til bilder, være en mangelfull studie (Conboy, 2014, s. 261), og *Bildets retorikk* av Roland Barthes (1994) kommer derav også til å bli presentert for å få et dekkende rammeverk.

2.1 John E. Richardson og kritikk: Hva er journalistikk?

Richardson (2007) innleder boken med å diskutere hva journalistikk er (s.6). Her blir det nevnt ulike oppfatninger om journalistikkens formål, som 1) underholdning, 2) distribusjon av informasjon fra samfunnets makthavere, og 3) virksomhet for egen kommersiell vinning (Richardson, 2007, s. 6-7). Teoretikeren mener imidlertid at de tre punktene er for simple og gir videre følgende beskrivelse av hva journalistikk bør være til for: «*Journalism exists to enable citizens to better understand their lives and their position(s) in the world*» (Richardson, 2007, s. 7). Richardson forklarer videre at selv om de tre funksjonene kan være nødvendige for å tilfredsstille mottakernes informasjonsbehov, slutter journalistikken og være journalistikk hvis underholdning, egen vinning eller makthavernes meninger blir for dominerende (Richardson, 2007, s. 8). Bakgrunnen for teoretikerens kritikk av journalistikk er blant annet at de nevnte punktene blir vektlagt i for stor grad, og han ønsker med verket å bidra til å skape flere kritiske avisesere som kan vurdere om journalistikken lever opp til sitt ansvarsområde (Richardson, 2007, s. 9). For å kunne gjøre dette trekker han frem at form, innhold og kontekst må analyseres for å avdekke budskapene som ligger gjemt i teksten, og spesielt *hvordan* de skapes. Han understreker her at kunnskap om språket er essensielt (Richardson, 2007, s. 8).

2.2 Språkets makt

Richardson (2007) tillegger språket stor verdi og mener at det spiller en sentral rolle i analyse av aviser. Han identifiserer fem ulike aspekter ved språket som han mener er viktige å forstå for å se hvordan kommunikasjon innen journalistikk påvirker mottakerne sin fortolkningsprosess (s. 10). Disse aspektene henger sammen og danner et utgangspunkt for analyse. Først og fremst er språket en *sosial praksis*, og kommunikasjonen foregår her mellom avsender, mottaker og tekst i en bestemt sosial kontekst (Richardson, 2007, s. 15). I samspillet er det nødvendig å også se at språk gir uttrykk for *identitet*, dette for alle parter. I teksten forekommer avsenderens syn på verden, men også mottakerens identitet, oppfatninger og meninger har betydning for hvordan teksten blir tolket. Derav vil en ikke tolke tekst på samme vis selv om avsender kan legge føringer for tolkningsprosessen (Richardson, 2007, s. 15). Selve kommunikasjonen, innholdet i avisen, er en *aktiv handling*, det er noe som blir gjort av en avsender med en gitt hensikt (Richardson, 2007, s. 24). Den aktive prosessen danner grunnlaget for tanken om at språk er *makt*. Nøye gjennomtenkt språk kan bidra til at mottakerne endrer oppfatning og meninger om verden. Her kommer også språkets *politikk* frem, avsenderens mulighet til å utnytte makten for å oppnå et gitt formål (Richardson, 2007, s. 10-14).

2.3 «Virkeligheten» i avisdiskursen

Opphavet til Richardson (2007) sitt kritiske blikk på journalistikken er oppfatningen om at mediene formidler virkelighet. Selv om formidlingen streber etter objektivitet, er det imidlertid viktig å erkjenne at den alltid vil være en representasjon formet av avsenderen selv: «We know in our bones that [the] stories are *made*, not *found* in the world» (Bruner, 2003, s. 22). Fremstillingen vil allerede være *en tolkning* av et gitt innhold, aldri være helt objektiv og sann, men derimot også være preget av subjektive oppfatninger. Ved å trekke inn allerede nevnt teori vet en at språket uttrykker avsenderen sin egen identitet. «Virkeligheten» en møter i avisen er derfor ikke en faktisk beskrivelse av virkeligheten, for formidlingen inneholder avsenderens egne oppfatninger og meninger. Samtidig vil oppfatningen om at språk innehar makt, og at avsenderen gjennom den aktive prosessen utøver denne med en viss hensikt, bidra til at analyse av avisdiskursen er nødvendig. Denne analysen må ifølge Richardson (2007) studere hva som blir sagt, og særlig hvordan dette blir gjort (s. 25-26).

2.4 Analyse i avisdiskurs

Før Richardson (2007) går videre inn på ulike verktøy for å analysere teksten, introduserer han tre grunnleggende punkter som bør bli tatt i betraktning for en fullverdig analyse (s.46). Det

første aspektet er at tekstens form og innhold har gjensidig sammenheng, der måten teksten er utformet på, påvirker hva den faktisk uttrykker (Richardson, 2007, s. 46). For å avdekke hva teksten uttrykker hevder Richardson (2007) videre at analysen gradvis bør bevege seg fra mikro- til makronivå. I mikronivå legger han analyse av enkelte ord og setninger, og ser hva valgene betyr hver for seg. Videre kan disse enkeltgrepene bli sett i betraktning med hverandre, og en kan derav analysere teksten helhetlig (s. 46-47). På det helhetlige nivået henter også Richardson (2007) teori fra Aristoteles og den klassiske retorikken, og han hevder at teksten sin helhetlige mening skapes gjennom retorikk og tilgjengelige midler for overbevisning (s.64). I tråd med Richardson (2007) sitt perspektiv søker journalister å overbevise mottakeren om at deres beskrivelse og tolkning er rasjonell og korrekt (s. 64). Gitt at nyhetsfremstillingen aldri er helt sann og objektiv, benyttes det ulike retoriske strategier for å formidle budskapet (Richardson, 2007, s. 65). Retorikken blir dermed en nøkkelkomponent innen journalistikken, et verktøy som gjør det mulig å gjøre meningsuttalelser mer eller mindre forsvarlige, rimelige eller legitime som konklusjoner, slik også Teun A. van Dijk (1996) fremhever (s. 24). Ord, setninger og retorikk danner videre utgangspunktet for å avdekke tekstens narrativ. Til slutt, ved det tredje punktet, kan en da se hva teksten gjør, utover det å formidle ord (Richardson, 2007, s. 46-47). Her trekker Richardson (2007) frem mottakerne, og hvordan teksten sin helhetlige mening kan endre deres oppfatning(er) om verden (s. 47). Her kan en derav også diskutere avsenderens mulige formål. De grunnleggende punktene henger sammen. Ved tilnærmingen vil en se hvordan ulike språklige og retoriske virkemidler sammen konstruerer et narrativ, bestemt av avsenderen, som eventuelt har makt til å endre eller styrke leserens syn på det som blir formidlet i mediene (Richardson, 2007, s. 46-47).

Analyse av avisartikler må ifølge Richardson (2007) konsentrere seg om de ulike språklige og retoriske grepene som samlet sett skaper narrativ. Ved å gjøre dette, se *hvordan* meningen formidles, kan en kritisk vurdere om journalisten fyller sitt ansvarsområde, eller om andre formål, som kommersiell vinning, overskygger og dominerer. For å gjennomføre analysen hevder teoretikeren at en bør diskutere de ulike valgene journalisten har tatt: «This analysis of text should be *playful*, in which the analyst fools around with the wording, composition and layout of the text to expose how it conveys its messages» (Richardson, 2007, s. 224). Det blir her sentralt å se hvordan meningen ville ha endret seg ved å selv presentere andre alternativer, da budskapet i en avisartikkel fremtrer ved at avsenderen bevisst foretar visse valg overfor andre alternativer. Mer spesifikt diskuterer Richardson (2007) ekte avisartikler og viser hvordan språket er mer enn bare ord, der også meninger, synspunkter, kommersielle hensikter og

argumentasjon skjuler seg i form og innhold. For å gjøre dette gir teoretikeren ulike verktøy og eksempler for å analysere hva teksten formidler. Imidlertid poengterer han at de ulike grepene fungerer som nettopp eksempler, og at det finnes flere virkemidler en kan diskutere, alt ut ifra hvilket analysemateriale en står overfor (Richardson, 2007, s. 46). Av denne grunn kommer ikke grepene til Richardson (2007) til å bli presentert nærmere her, men aktuelle verktøy i hans rammeverk vil bli beskrevet og tatt i bruk i avhandlingens analysedel. Dette gjelder språklige, tabloide og retoriske virkemidler.

2.5 Roland Barthes og bildesemiotikk

Da Richardson (2007) sitt rammeverk ikke tar høyde for analyse av bilder, vil Barthes (1994) videre bli presentert. På 1950- og 1960-tallet videreutviklet Roland Barthes den tradisjonelle ideen om semiotikk, læren om tegn (Schwebs, Ytre-Arne & Østbye, 2020, s. 186). Barthes sine studier går bort fra tradisjonen om at kun verbalspråket utgjør tegnsystem, og argumenterer for at også bilder kan leses som tegnsystemer som produserer mening og dermed bidrar til argumentasjon (Barthes, 1994, s. 22). Ved artikkelen «Bildets retorikk» grunnla Barthes bildesemiotikken og dannet med dette opphavet til studie av multimodalitet, visuell retorikk og argumentasjon. Barthes viser i «Bildets retorikk» hvordan ulike bildetegn sammen skaper en retorisk helhet, fremstiller en fortelling, og at denne kan analyseres for å avdekke dens budskap. Barthes hevder at et bilde innehar tre ulike budskap; et lingvistisk budskap, et bokstavelig budskap og et symbolsk budskap, som alle må analyseres hver for seg i lys av hverandre (Barthes, 1994, s. 26).

Bildets tre budskap

Det bokstavelige bildet er ifølge (1994) en ren denotert beskrivelse av bildets bestanddeler. For å avkode dette budskapet må mottakeren kun inneha generell viten om virkeligheten slik den består uten overført betydning (s. 25-26). Det bokstavelige bildet kan bli sett på som en «bærer» av et symbolsk budskap (Barthes, 1994, s. 26). Dette budskapet er i motsetning til det bokstavelige bildet, preget av konnotasjon, meningsinnholdet blir styrt av ulike koder og konvensjoner som finnes i samfunnet (Barthes, 1994, s. 25). Det er klassifiseringen av disse konnotasjonene Barthes (1994) kaller bildets retorikk. Han poengterer imidlertid at det viktigste ikke er å fremvise en omfattende liste over ulike konnotasjoner, men å diskutere dem i sammenheng for å se hva de gjør med bildet sitt totale meningsinnhold (s. 34). Videre poengterer Barthes (1994) at det lingvistiske budskapet tar for seg alle skrevne ord i og rundt bildet (Barthes, 1994, s. 24), i form av blant annet tittel, bildetekst og avisartikkel (Barthes,

1994, s. 27). Dette tredje meningsinnholdet sin funksjon i forhold til de to andre, er forankring og forsterkning av bildet sitt budskap (Barthes, 1994, s. 27).

Forankring

Barthes hevder at et hvert bilde er polysemisk. De ulike symbolene rommer flere tolkningsmuligheter avhengig av kultur, kontekst og mottakerens individuelle erfaringer og holdninger (Barthes, 1994, s. 27). Av denne grunn blir det utviklet ulike teknikker for å hjelpe mottakere med å finne riktig persepsjonsnivå og derav forankre budskapet (Barthes, 1994, s. 27). Ved det symbolske budskapet vil det lingvistiske innholdet veilede interpretasjon. Med dette menes at de konnoterte betydningene hindres i å lene for mye på det individuelle aspektet. Avsenderen vil gjennom teksten forsøke å lede mottakeren slik at ønskede tolkningsmuligheter oppnås og ugunstige unnvikes (Barthes, 1994, s. 28).

Kapittel 3 | Analyse av *Dagbladet* sitt narrativ ved siktelsen av fetteren til Birgitte Tengs

Den desperate etterforskningen av drapet på Birgitte Tengs nådde i 1997 et vendepunkt, og offerets egen fetter ble pågrepet og siktet for ugjerningene 8. februar. Det var nå omlag to år siden Birgitte Tengs ble funnet drept på Karmøy, og Norges befolkning hadde på tidspunktet et stort behov for svar. Ved siktelsen øynet man et håp om at mysteriet var løst, og at drapsmannen ville få sin straff for ugjerningene. En siktelse betyr derimot ikke automatisk at svaret er gitt, og ved uskyldspresumpsjonen blir en også pliktet til å anse en siktet som uskyldig inntil det motsatte er bevist. I perioden etter siktelsen var mediene sin rolle å opprettholde mottakerne sitt informasjonsbehov, i tillegg til at de skulle forholde seg til det kritiske ansvaret. En vet imidlertid at kriminalsaker har en tendens til å bli kraftig tabloidisert i mediene, og svartmaling av drapsmenn og groteske hendelsesforløp gjør nyhetsformidlingen i stor grad om til underholdning. Ved å utnytte de kommersielle mulighetene som oppstår ved formidlingen av drapssaker, kan journalistene stå i fare for å miste det kritiske aspektet. Samtidig vet en, av Richardson (2007) og Barthes (1994), at språk og bilder er makt, og journalister konstruerer «virkeligheten» i nyhetsformidlingen, alltid med en hensikt. Ved å ta i bruk teori og metode fra Richardson (2007) og Barthes (1994) vil det nå forekomme en analyse av *Dagbladet* sitt narrativ under siktelsen av fetteren. Retoriske, språklige og tabloide grep journalistene gjør, vil bli vektlagt og vurdert for å til slutt kunne presentere og diskutere narrativ.

3.1 Fase 1: Fetteren tatt – Endelig svar?

Første del av analysen kommer til å ta for seg avisartikler som ble gitt ut umiddelbart etter siktelsen, der fetteren fremdeles hevdet sin uskyld. Nærmere bestemt vil denne fasen inneholde mediedekningen fra siktelsen 8. februar 1997 og frem til tilståelsen kom 1. mars 1997. Denne fasen blir studert nærmere for å se om *Dagbladet* forhåndsdomte fetteren slik politiet gjorde, eller om de evnet å gjennomskue den tvilsomme etterforskningen. I perioden preget saken *Dagbladet* ved fem avisoppslag, og oppslaget 12. februar 1997 er valg ut til nærmere analyse. Analyse materialet er lagt ved som vedlegg, men en kort fremstilling blir gitt på neste side.

3.1.1 Fremstilling av Dagbladets medieomtale av Birgitte Tengs-saken 12.02.97

Foran kveldens fotball-drama **ITALIA HÅPER GAZZA SPILLER**

Dagbladet
Onsdag 12. februar 1997
TUSENTIPSET - 22.20.00

BELLONA-AKSJON mot mangemillionær

- BOR BEST. griser mest

For en måned siden kjøpte multimillionæren Kari Johnsen Grande Romsegga dynstet vil på Bygdøy. I går aksjonerte Bellona og politiet mot besittelsen hans i Åsund. Fredricric Hauge i Bellona kultur formidlingsforening fra Surte bedirfan «mangemillionærens verste»

PLAGES DU? MOBILHATT demper stråling

FRATATT 16 000 av banken

BERITS OSCAR-sensasjon

Birgitte-saken DRAPS-NATTEN minutt for minutt

PRIS: 40 MILL

Dagbladet Onsdag 12. februar 1997 13

KARMØY-DRAPET

UTUKTS-ANMELDT FØR DRAPET Saken ble henlagt

HAUGESUND (Dagbladet): Ved juletid i 1994 ble 19-åringen som er siktet for drapet på Birgitte Tengs (17) anmeldt for utukt mot flere unge jenter i idrettsmiljøet på Karmøy. Saken ble etterforsket av Avidnsens lensmannskontor, og senere henlagt.

Nykestoffer
Karmøy-saken ble i går i utvalgte saker i Høyesterett. Saken ble henlagt i 1994, men ble gjenopptatt i 1996 etter at det ble opplyst at den siktete hadde tatt inn nykestoffer. Saken ble henlagt i 1996, men ble gjenopptatt i 1997 etter at det ble opplyst at den siktete hadde tatt inn nykestoffer.

Nye saksfor
Det utvalgte Høyesterett i går i utvalgte saker i Høyesterett. Saken ble henlagt i 1994, men ble gjenopptatt i 1996 etter at det ble opplyst at den siktete hadde tatt inn nykestoffer. Saken ble henlagt i 1996, men ble gjenopptatt i 1997 etter at det ble opplyst at den siktete hadde tatt inn nykestoffer.

Nektet å kommentere
HAUGESUND (Dagbladet): Ingen i etterforskningspolitiet ønsker å kommentere siktelsesretten mot 19-åringen.

14 Onsdag 12. februar 1997 Dagbladet

KARMØY-DRAPET

DE SKJEBNESVANGRE MINUTTENE

15 Onsdag 12. februar 1997 Dagbladet

KARMØY-DRAPET

- Hat løser ingenting

HAUGESUND (Dagbladet): Karmøy-ingeniør Børge Rasmussen på Karmøy har bli røstet med forsett på den siste utvalgte i drapet på Birgitte Tengs. Fok er opplyst, men det er ingen som har tatt ansvar for drapet.

Politiets puslespill drapsnatta

HAUGESUND (Dagbladet): Etter å ha kartlagt 19-åringens bevegelser minutt for minutt drapsnatta, mener politiet å ha avslørt Karmøy-mannen. Hvis observasjonene av ham stemmer, danner opplysningene et klart mønster, som knuser 19-åringens alibi.

Klikke 01:44: Drapet på Birgitte Tengs skjedde klokken 01:44 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 00:58: Birgitte Tengs ble drept klokken 00:58 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:00: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:00 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:05: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:05 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:10: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:10 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:15: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:15 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:20: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:20 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:25: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:25 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:30: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:30 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:35: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:35 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:40: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:40 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:45: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:45 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:50: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:50 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Klikke 01:55: Birgitte Tengs ble drept klokken 01:55 i natt på Karmøy. Drapet ble utført av en 19-åring som er siktet for drapet.

Som vist av bildene på forrige side, omtalte *Dagbladet* drapssaken på forsiden og ved to artikler 12. februar 1997. Forsiden av avisen inneholder en pekepinn til hva leseren kan forvente om en leser videre: «Birgitte-saken DRAPSNATTA minutt for minutt» (*Dagbladet*, 1997). Senere i avisen kan en lese to avisartikler om det såkalte Karmøy-drapet: «UTUKTS-ANMELDT FØR DRAPET» og «DE SKJEBNESVANGRE MINUTTENE» (Hunstad & Selvik, 1997). Begge artiklene er skrevet av Kåre Hunstad Jr. og Geir Selvik. Bildet på artikkel 1 er tatt av Jan-Petter Dahl. Den første artikkelen trekker frem en tidligere utukts-anmeldelse mot fetteren og nevner at fetteren har blitt hentet til nye avhør. Artikkelen som følger på de neste to sidene, er *Dagbladet* sin egen rekonstruksjon av drapsnattens antatte hendelsesforløp med fetteren som gjerningsmann. Dette er, ifølge journalistene, skapt på bakgrunn av politiets vitneobservasjoner, opplysninger om drapstidspunkt og avstander.

3.1.2 Analyse av forsiden – Sannhetsetablering

Richardson (2007) poengterer at aviser i stor grad blir konstruerte etter kommersielle muligheter:

Of course, we know that newspapers are businesses. The vast majority of news producers exist to make profit and, under the current conditions of capitalism, the continued existence of a news producer hinges on it selling its product (to its identified audience) and doing so in the most profitable manner possible. (Richardson, 2007, s.77)

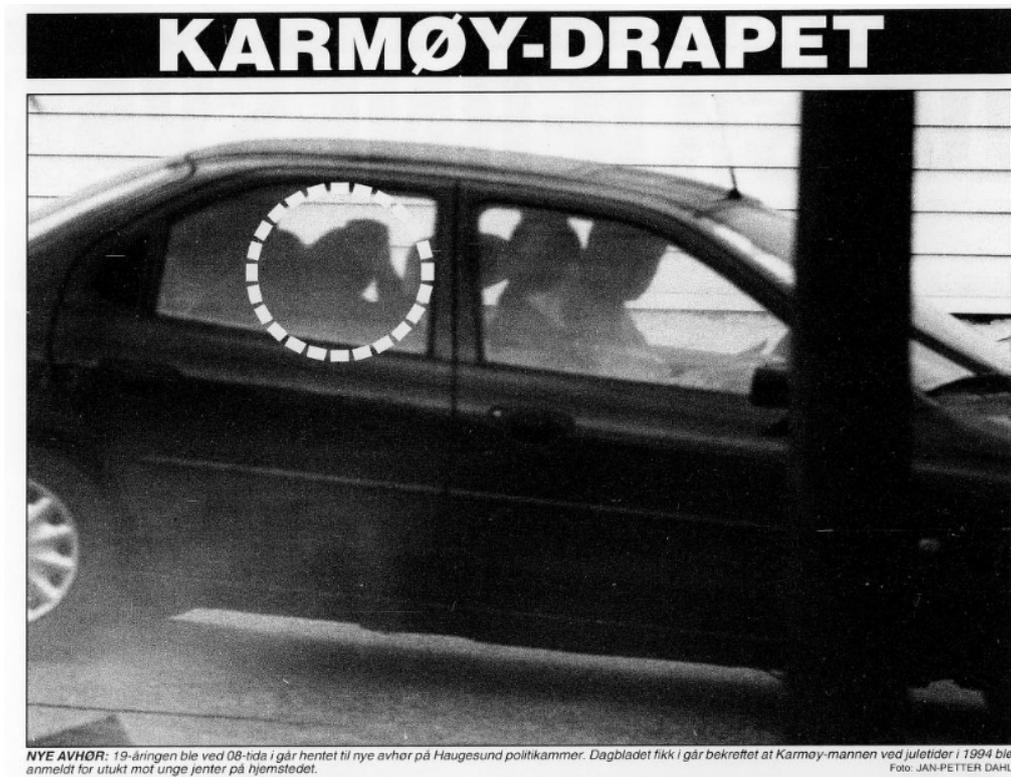
Avisene er avhengige av salg for å kunne overleve, og forsiden er svært sentral for å tiltrekke seg kjøpere. *Dagbladet* kan oppleve økonomisk gevinst om forsiden er appellerende, og det er derfor ikke unaturlig at Birgitte Tengs-saken her har blitt omtalt: «Birgitte-saken DRAPSNATTA minutt for minutt» (*Dagbladet*, 1997). Av å studere teksten noe nærmere, vil en merke seg at avsenderen hintet om et svar på den lenge uløste drapsgåten. Frasen «minutt for minutt» indikerer en detaljert og grundig gjennomgang av det antatte hendelsesforløpet. Av dette vil mottakeren videre forvente en presentasjon av en *sannferdig* sekvens av hendelser på drapsnatten ordnet i kronologisk rekkefølge. Ved denne sekvensen vil mottakerne forvente en historie fra drapsnatten, der de vil få høre detaljert om drapet akkurat slik det hendte. Forventningen om et svar på gåten og et engasjerende hendelsesforløp, vil være appellerende for eventuelle kjøpere, og derfor gjerne resultere i flere salg. Imidlertid vil *Dagbladets* kommersielle driv her gå på bekostning av kritisk ansvar, da det implisitt blir etablert sannhet om at saken er løst, noe som *ikke* er tilfellet.

3.1.3 Analyse av artikkel 1

Artikkel 1, «UTUKTS-ANMELDT FØR DRAPET», inneholder flere fremtredende deler. For det første vil leseren legge merke til det store bildet som dekker omtrent halvparten av siden. Videre skiller overskriften seg klart ut ved dens store skriftstørrelse. Nederst på siden følger selve verbalteksten i artikkelen, inkludert et avsluttende avsnitt om at politiet ikke ønsker å kommentere utukts-anmeldelsen. For å starte analysen vil først bildet bli analysert, da dette er noe mottakerne vil få øye på tidlig.

3.1.3.1 Fortvilt fetter – skyldsindikator?

Avissiden inneholder et bilde som dekker omtrent halvparten av siden. Bildets betydelige størrelse gjør at det skiller seg ut, og mottakerne vil av den grunn stoppe opp og studere det nærmere. Barthes (1994, s. 22-35) sitt teoretiske rammeverk gir et grunnlag for analyse av fotografiets meningsinnhold. Bokstavelig sett viser fotografiet en bil med mennesker i. Ved å lese første del av bildeteksten, en del av bildets lingvistiske innhold, vil leseren få forankret at personen i baksetet er den siktede fetteren: «19-åringen ble ved 08-tida i går hentet til nye avhør på Haugesund politikammer» (Hunstad jr. & Selvik, 1997).

Videre kan en bemerke seg at *Dagbladet* har redigert inn en hvit sirkel rundt fetteren. Det er med andre ord viktig for dem å fremheve for mottakerne det som her foregår, at den siktede holder hodet i hendene. Utover bildets bokstavelige innhold kan mottakerne, av fetterens kroppsspråk, tolke at hans følelsesmessige tilstand er preget av fortvilelse, bekymring og/eller stress på vei inn til avhøret. Som Barthes (1994) poengterer, vil bildets symbolske meningsinnhold kunne inneholde flere tolkningsmuligheter (s.27). Mottakerne vil stille spørsmål til hvorfor fetteren er fortvilt. Det er naturlig å tenke seg at et menneske skyldig i en drapssak, i frykt for å bli avslørt, vil oppleve stress før avhør knyttet til saken. Det er derimot også forståelig at en uskyldig person er fortvilt, i frykt for å bli uskyldig dømt. Om en er siktet i en drapssak, er det altså naturlig å være stresset før avhør, uansett om en er skyldig eller uskyldig. Imidlertid søker *Dagbladet* nærmest desperat å fremheve fetterens følelsesmessige tilstand, og det er derfor relevant å undersøke nærmere hvordan avisen ønsker at mottakerne skal tolke bildet, ved å forankre mening gjennom bildets resterende lingvistiske innhold, artikkelens verbalspråk. Før dette blir gjort, kan en imidlertid også av bildeteksten se hva *Dagbladet* gjør for at leserne skal tro på budskapet som videre blir presentert.

Økt troverdighet til avsender

For at en journalist skal klare å overbevise en mottakergruppe, er det essensielt å fremstå som troverdig. Fra retorikken kan en her trekke frem overtalelsesmiddelet *etos*, som overtaler ved at mottakerne ser på avsenderen som troverdig (Vestrheim, 2018, s. 81-82). Journalisten kan overtale mottakerne ved at hans karakter, *etos*, blir styrket av selve teksten. I bildeteksten, «19-åringen ble ved 08-tida i går hentet til nye avhør på Haugesund politikammer» (Hunstad jr. & Selvik, 1997), kan en legge merke til at journalistene prioriterer å bruke plass på å presisere hvilket klokkeslett fetteren ble hentet til avhør. Det fremtrer som noe uklart hvorfor dette er relevant for mottakerne å vite. Ved presiseringen blir imidlertid avsenderen oppfattet som velinformert, noe som ifølge Kjeldsen (2004) vil styrke avsenderens karakter og troverdighet. Mottakerne vil, av opplysningen, få en oppfatning om at en kan feste lit til avsenderen, noe som også vil påvirke hvordan de leser resten av artikkelen. Det er vanskeligere å stille seg kritisk til innholdet om en har tiltro til avsenderen (s. 114).

3.1.3.2 Utukts-anmeldelsen

Overskriften av artikkelen; «UTUKTS-ANMELDT FØR DRAPET: Saken ble henlagt», representerer hva artikkelen videre i hovedsak handler om. Overskriften forteller mottakerne at en person har blitt anmeldt for utukt før et drap. I det leseren har kommet til overskriften, vet

en allerede at drapet det blir fortalt om, omhandler Birgitte Tengs. Dette blir allerede klart øverst på avissiden med teksten «KARMØY-DRAPET». Bildet og teksten som følger, sier videre at det var fetteren som ble anmeldt. *Dagbladet* har viet betydelig plass i avisutgaven til anmeldelsen av fetteren. Videre vil det forekomme analyse av *hvordan* dette blir gjort, i tillegg til en diskusjon av hensikten og konsekvensene dette har.

Fremheving av anmeldelsen

Det er tydelig at *Dagbladet* ønsker å fremheve at fetteren tidligere har blitt anmeldt for utukt. Dette kommer allerede frem av innholdet i den store overskriften. Her kan en legge merke til at subjektet i setningen er utelatt, noe som ifølge Richardson (2007) er vanlig i overskrifter, ettersom en vil bygge opp spenningen og få leseren til å lese videre i ønske om å finne svar på hvem handlingen er utført av (s.55). En kan likevel også argumentere for at subjektet er utelatt for å fremheve utukten. *Dagbladet* blir nødt til å spesifisere videre *hvem* som ble anmeldt, og de gjentar derfor *hva* som skal ha skjedd. Påstanden kan underbygges ved at journalistene totalt gjentar at anmeldelsen gjelder utukt, med ulike formuleringer, ved hele seks anledninger i den relativt korte artikkelen (egen utheving, Hunstad jr. & Selvik, 1997):

Overskrift	« UTUKTS-ANMELDT FØR DRAPET: saken ble henlagt »
Bildetekst	«(...) <i>Dagbladet</i> fikk i går bekreftet at Karmøy-mannen ved juletider i 1994 ble anmeldt for utukt mot unge jenter på hjemstedet »
Ingress	«Ved juletider i 1994 ble 19-åringen som er siktet for drapet på Birgitte Tengs (17) anmeldt for utukt mot flere unge jenter i idrettsmiljøet på Karmøy.
Tekst, artikkel	«Ifølge anmeldelsen skal 19-åringen ha blottet seg og trolig vist utuktig atferd overfor ungjentene »
Tekst, artikkel	«19-åringens forsvarer, Stavanger-advokaten Arvid Sjødin, sier at han ikke er kjent med utuktsanmeldelsen »
Ingress, avsluttende kommentar	«Ingen i etterforskningsledelsen ønsker å kommentere utuktsanmeldelsen mot 19-åringen»

Det er av gjentakelsene tydelig at *Dagbladet* ønsker at leserne skal få med seg at fetteren har blitt anmeldt for utukt. Ved omtrent hver anledning poengterer journalistene hva anmeldelsen dreier seg om. Ettersom artikkelen tidlig gjorde rede for at anmeldelsen gjaldt utukt, kunne de ved senere anledninger omtalt hendelsen som «anmeldelsen», fordi mottakerne av konteksten

fremdeles ville ha forstått hvilken anmeldelse det gjaldt. *Dagbladet* har imidlertid *valgt* å gjenta ordet «utukt» for å fremheve budskapet. Det som blir gjentatt, er også det som huskes best: «Hvis vi vil være sikre på at tilhørerne forstår og husker, må vi gjenta, utfolde og variere det som sies» (Kjeldsen, 2004, s. 218). Av virkemiddelet vil ikke leseren ha noen problemer med å huske at fetteren ble anmeldt for utukt.

Forvirring over utuktens alvorlighetsgrad ved retorisk tilføyelsesfigur

Selv om *Dagbladet* er svært opptatt av å fremme utukten, kommer det i liten grad frem hva den antatte utukten egentlig innebærer. Hva, eksakt, er det fetteren blir anklaget for å ha gjort? For å svare på dette vil jeg hente inn de ulike variasjonene av utukts-begrepet. Definisjonene er hentet fra straffeloven på daværende tidspunkt, ettersom begrepene i nyere tid har endret navn. Seksuelle overgrep ble på tidspunktet delt inn i fire kategorier som reflekterte alvorlighetsgrad: samleie, utuktig omgang, utuktig handling og utuktig atferd. Utuktig omgang omfattet «samleielignende handlinger», utuktig handling gjaldt beføling og utuktig atferd tok for seg krenkende atferd som for eksempel upassende språk og blotting (Prop. 28 (1999-2000), s.20). I kun et av tilfellene der anmeldelsen blir nevnt presiserer *Dagbladet* hvilken grad av utukt de antatte hendelsene gjelder: «Ifølge anmeldelsen skal 19-åringen ha blottet seg og trolig vist utuktig atferd overfor ungjentene» (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Den manglende spesifiseringen gjør det vanskeligere for leseren å forstå hvilken alvorlighetsgrad utukten kan kategoriseres under, noe som kan få mottakerne til å tro at de antatte handlingene er alvorligere enn de er.

Den klassiske retorikken hevder at en kan gi en tekst større gjennomslagskraft om en bruker uttrykksmåter som skiller seg fra en alminnelig måte (Kjeldsen, 2004, s. 193). Dette blir gjort av retoriske *troper*, ord i overført betydning (Kjeldsen, 2004, s. 195), og *figurer*, omforming av uttrykk (Kjeldsen, 2004, s. 202). I tillegg til at troper og figurer gjør en tekst mer engasjerende ved variasjon og utsmykking, kan de 1) konkretisere og belære, 2) fokusere, fremheve eller skjule, 3) argumentere, og 4) påvirke mottakernes følelser (Kjeldsen, 2004, s. 207-225). Richardson (2007) hevder at retoriske troper og figurer er sentrale innen journalistikken, da avsenderen implisitt skal overtale mottakerne om at gitt nyhetsformidling stemmer overens med virkeligheten. Argumentasjonen tar derfor ofte form av retoriske troper og figurer, noe som også vil bidra til at teksten blir mer underholdende (s. 64-65).

I forvirringen som oppstår av utuktens alvorlighetsgrad, kan en se at den retoriske tilføyelsesfiguren, *pleonasm*e, bidrar til å forsterke forvirringen. En pleonasm er en

tilføyesfigur som bygger på betydningslikhet, eller er en unødvendig gjentakelse. (Vestrheim, 2018, s. 205). Av definisjonene av de ulike alvorlighetsgradene av utukt, kan en legge merke til at blotting faller inn under kategorien utuktig atferd, og det er det dermed påfallende at journalistene setter et tydelig skille ved å bruke konjunksjonen «og» mellom blotting og utuktig atferd: «Ifølge anmeldelsen skal 19-åringen ha blitt seg og trolig vist utuktig atferd overfor ungjentene» (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Pleonasmen viser seg ved at en står overfor en unødvendig gjentakelse, da setningen ville ha betydd det samme om enten blotting eller utuktig atferd hadde vært utelatt: «Ifølge anmeldelsen skal 19-åringen ha blitt seg overfor ungjentene». Effekten av grepet er at avsenderen åpner opp for at fetteren har blitt seg i tillegg til å ha gjort annen utuktig atferd. Hva dette er, blir opp til mottakerne å vurdere.

En kan også argumentere for at pleonasme blir anvendt idet journalistene presiserer at fetteren skal ha blitt anmeldt for utukt mot «flere unge jenter» (Hunstad jr. & Selvik). Ved å poengtere at fetteren ble anmeldt for utukt mot «flere unge jenter» vil mottakerne forstå at fetteren har utført utukt mot mer enn én jente. Dette ville de derimot også ha forstått om «flere» ble sløyfet og det kun stod «unge jenter». Den noe unødvendige informasjonen forsterker budskapet om at fetteren er en seksuell overgriper. Han har forgrepet seg på *flere* jenter, der budskapet blir gjentatt og fremhevet. Ordene er imidlertid ikke like av form, men av innhold, og gjentakelsen vil derfor være vanskeligere å gjennomskue. Totalt sett vil anvendelsen av den retoriske tilføyesfiguren, pleonasme, bidra til at fetteren sine antatte hendelser både blir overdrevet, fremhevet og dermed husket bedre av mottakerne (Kjeldsen, 2004).

3.1.3.3 Anmeldt for utukt = drapsmann?

Konsekvensene av å trekke frem, repetere og overdrive den antatte utukten er at det blir skapt et bilde av fetteren som seksuelt avvikende. Dette kommer frem av implisitt argumentasjon og overtalelsesmiddelet *logos*, som brukes for å overbevise mottakere ved beviskraft (Aristoteles, 2006, s. 27). Ved retorisk beviskraft bygger argumentasjonen på sannsynligheter og indikasjoner. Om en argumenterer for hvorfor et menneske er seksuelt avvikende, må en fremstille den mistenkte som seksuelt avvikende, og dermed sannsynliggjøre konklusjonen. Aristoteles (2006) deler overtalelse gjennom bevis i retorikken inn i to ulike argumentformer, *enthymem* og *eksempel* (s. 29). Et enthymem er en retorisk slutningsform der konklusjonen blir trukket på bakgrunn av en allmenn regel eller oppfatning i samfunnet (Kjeldsen, 2004, s. 170): «Du kan ikke overbevise noen om noe, hvis dere ikke i forveien er enige om noe annet. Derfor må din argumentasjon alltid ta utgangspunkt i de felles og allmenne synspunktene du deler med

dem du henvender deg til» (Kjeldsen, 2004, s. 149). Ved slik argumentasjon må avsenderen legge til rette for at mottakere kan trekke en sannsynlig konklusjon ut ifra sannsynlige premisser. For å gjøre dette må avsenderen begrunne den sannsynlige konklusjonen ved å fremvise premissene, enten implisitt eller eksplisitt (Kjeldsen, 2004, s. 170-172).

I dette tilfellet er enthymemets oversetning at seksuelt avvikende mennesker viser seksuelt avvikende oppførsel. Denne oversetningen er ikke eksplisitt, og det trenger den heller ikke å være, da mottakerne selv innehar denne oppfatningen. Oversetninger i enthymem er bygget av det Aristoteles (2006) kaller *topoi* (s. 33-34), ulike retoriske strategier som brukes for å utvikle eller støtte argumentasjon (Kjeldsen, 2004, s. 152). Aristoteles nevner flere *topoi*, og én av disse er den som bygger på motsetninger: «Vi kan se etter om motsetningen har en motsatt egenskap. Hvis den ikke har det, kan vi tilbakevise en fremsatt påstand. Hvis den har det, kan vi bekrefte den» (Aristoteles, 2006, s. 177). Oversetningens påstand, at seksuelt avvikende mennesker viser seksuelt avvikende oppførsel, kan altså bekreftes ved at mennesker som ikke er seksuelt avvikende, ikke vil vise seksuelt avvikende oppførsel. Videre kan man se på premisset mottakerne blir vist, at fetteren «trolig» har vist utuktig atferd, som kan klassifiseres som seksuelt avvikende oppførsel. Siden mottakerne allerede innehar en oppfatning om at seksuelt avvikende mennesker oppfører seg seksuelt avvikende, og de oppfatter at fetteren har vist utuktig atferd, kan de deretter konkludere med at fetteren er seksuelt avvikende. For ordens skyld, kan en stille opp enthymemet i en tabell:

(Implisitt) oversetning	Seksuelt avvikende mennesker viser sannsynligvis seksuelt avvikende oppførsel
(Eksplisitt) undersetning	«Ifølge anmeldelsen skal 19-åringen ha blottet seg og trolig vist utuktig atferd overfor ungjentene» (Hunstad jr. & Selvik, 1997)
(Implisitt) konklusjon	Fetteren er sannsynligvis seksuelt avvikende

Siden enthymem er bygget på sannsynlige, og ikke sanne premisser, vil det alltid finnes tvil i argumentasjonen (Kjeldsen, 2004, s. 170). Det gjelder derfor for avsenderen å gi tilstrekkelig argumentasjon for at mottakerne skal konkludere som ønskelig. I dette tilfellet fremhever og overdriver journalistene fetterens atferd, og konklusjonen kan dermed enklere bli trukket. Argumentets gyldighet kan imidlertid bli vurdert. For at argumentet skal være gyldig, må *alle* som har utført seksuelt krenkende atferd, kategoriseres som seksuelt avvikende. Selv om

seksuelt krenkende atferd selvfølgelig er upassende oppførsel, er det viktig å poengtere at seksualitet kan være utfordrende for unge mennesker, og «milde» *antakelser* kan uansett ikke stemple et menneske som seksuelt avvikende.

Argumentasjon basert på rykter

Ifølge dommen av fetteren i Karmsund herredsrett gjelder anmeldelsen *Dagbladet* refererer til en hendelse som skjedde i Karmøyhallen i 1994: «Ved en anledning er han anmeldt for utuktig atferd (...) Jentene har hevdet at tiltalte hjalp dem til rette på enkelte apparater og at han da tok dem over brystpartiet» (Karmsund Herredsrett, 1997, s. 11). Selv om fetteren i ettertid av avisutgaven 12.februar 1997 innrømmet blotting, var dette kun rykter på daværende tidspunkt. Likevel velger journalistene å inkludere blotting i anmeldelsen som egentlig gjelder beføling. Det kan virke som at *Dagbladet* ikke har klarhet over hva anmeldelsen gjelder, noe som gjør det interessant at journalistene likevel har valgt å presentere den. *Dagbladets* argumentasjon er altså særdeles tvilsom, basert på rykter, ikke fakta, men likevel presentert som sannhet. I tillegg ble saken uansett henlagt, og en kunne dermed ikke vite med sikkerhet om anmeldelsen var bygget på gyldig grunnlag eller ikke. Imidlertid er det tydelig at journalistene selv mener at anmeldelsen er relevant, noe som kan indikere at de tror fetteren er skyldig i antakelsene. Dette kan også støttes av Richardson (2007), som påpeker at journalister ikke bare rapporterer informasjon om en hendelse, men også gir en vurdering av den uttrykt ved ordvalg (s.60). Ved å fremheve at fetteren «trolig» har vist utuktig atferd uttrykker journalistene en sterk sannsynlighetsgrad, og dette antyder at de mener beskyldningene er sanne selv om saken ble henlagt. Det er også da dette mottakerne i større grad vil tolke.

Selv om *Dagbladets* argumentasjon ikke kan sies å være holdbar, er den svært effektiv. I klassisk retorikk skiller en mellom subjektiv etos og objektiv etos, der objektiv etos omhandler avsenderens skildring av andre menneskers karaktertrekk (Kjeldsen, 2004, s. 114). Ved å gjøre usikre tegn, rykter og antakelser, om til sikre tegn svekker journalistene fetteren sin karakter, etos, og fremstiller ham som seksuelt avvikende. Mottakerne kommer selv frem til konklusjonen, av enthymemet blir den ikke eksplisitt gitt, noe som gjør at avsenderen ikke trenger å holde seg ansvarlige for påstanden, og mottakerne mer sannsynlige til å faktisk oppfatte fetteren som seksuelt avvikende:

(...) det [enthymemet] konstrueres av taler og tilhørere i fellesskap. Enthymemet har derfor den persuasive verdi at den skaper selv-overbevisning. Det er en meget effektiv

form for påvirkning fordi mottageren aktiveres til å skape argumentene selv. Mottageren tilbys friheten til selv å trekke konklusjonene og til selv å komme frem til løsningen. Enthymemets forkortede form er dessuten verdifull, fordi den både smigrer og utfordrer tilhørerne. (Kjeldsen, 2004, s. 171-172)

Konsekvenser av argumentasjonen

Ved bruk av den implisitte argumentasjonen kan det virke som at journalistene ønsker å fremvise muligheten for at fetteren er skyldig i drapet på Birgitte Tengs. Mottakerne vet sannsynligvis allerede at offeret ble utsatt for seksuelt overgrep, og de kan dermed enklere konkludere med at han også har ønsket å forgripe seg på Birgitte Tengs. Påstanden om at journalistene i artikkelen bevisst knytter utukts-anmeldelsen til drapet blir også styrket av andre virkemidler i artikkelen. Overskriften, «UTUKTS-ANMELDT FØR DRAPET» (Hunstad jr. & Selvik, 1997), kombinerer de to hendelsene i samme setning og lar mottakerne allerede her se en sammenheng mellom dem. I tillegg til dette kan en legge merke til at Birgitte Tengs blir plassert i samme kategori som jentene fetteren angivelig skal ha utført utukt mot. *Dagbladet* presiserer at jentene er unge og fra Karmøy (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Etersom Birgitte Tengs var en ung jente fra Karmøy, vil dette plassere henne i en gruppe fetteren tidligere har vist utuktig atferd mot. Richardson (2007) hevder at slik kategorisering ikke er tilfeldig. Mennesker i nyhetsformidlingen blir plassert i grupper som avsenderen ønsker dem skal assosieres med (s. 49). I dette tilfellet vil de valgte formuleringene igjen mistenkeliggjøre fetteren, fremvise at Birgitte Tengs var en del av «målgruppen» hans, og at han derfor gjerne er skyldig i drapet.

3.1.3.4 Fremstilling av fetteren – seksuelt avvikende, ustabil og treningsavhengig

Avissiden presenterer et bilde av fetteren som seksuelt avvikende, men artikkelen går også utover dette:

Den aktive idrettsutøveren ha ytret ønske om å få bruke treningsrommet i fengslet når han har fri fra avhørene. **Karmøy-mannen var vant til å trene fem ganger i uka. Bare gjennom fysisk aktivitet vil han makte den enorme psykiske påkjenningen de lange avhørene tar** (Hunstad jr. & Selvik, 1997).

Sitatet inneholder flere oppsiktsvekkende trekk. For å starte kan en bemerke seg at journalistene siterer indirekte fra fetteren, og mottakerne vil forstå at fetteren selv har spurt om å få bruke

treningsrommet. I den videre formidlingen blir det imidlertid vanskeligere å avgjøre hvorvidt opplysningene stammer fra fetteren, eller om journalistene selv har ilagt sin egen tolkning: «**Bare gjennom fysisk aktivitet vil han makte den enorme psykiske påkjenningen de lange avhørene tar**» (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Siden avsnittet starter med å sitere indirekte fra fetteren, vil gjerne mottakerne videre tro at fetteren selv hevder å håndtere psykiske påkjenninger gjennom fysisk aktivitet, da avhørene er en psykisk påkjenning, og fetteren kun gjennom trening vil håndtere dem. Det blir imidlertid ikke spesifisert om uttalelsen er hans eller ikke, noe (Richardson, 2007) mener er et sentralt problem i journalistikken. Det er uvisst om opplysningen stammer fra fetteren eller ikke, men ved inkluderingen blir det uansett interessant at journalistene i forgrunnen har presentert fetterens tidligere treningsvaner: **Karmøy-mannen var vant til å trene fem ganger i uka** (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Når mottakerne har inntrykk av at fetteren håndterer psykiske påkjenninger med fysisk aktivitet, er det rimelig for dem å anta at fetterens liv var preget av psykisk ustabilitet. Konklusjonen kan trekkes fordi mottakerne innehar en oppfatning om at fetteren håndterer psykiske utfordringer med fysisk aktivitet. Ettersom han til vanlig trente hele fem ganger i uken, må han vel ha hatt store psykiske utfordringer å håndtere? Totalt sett vil avsnittet fremstille fetteren som psykisk ustabil på bakgrunn av at han var i svært god form og gjerne ønsket å opprettholde denne. Dette er bemerkelsesverdig, da det å ta vare på sin egen kropp, egentlig er fornuftig og et positivt karaktertrekk (Aristoteles, 2006, s. 64). Imidlertid vil fremstillingen av fetteren som psykisk ustabil igjen bidra til at mottakerne i større grad tror han kan ha gjennomført drapet.

3.1.3.5 Oppsummering artikkel 1 – karakterdrap

I artikkel 1 blir beskrivelsene av fetteren til et *karakterdrap*. Artikkelen starter med å fortelle mottakerne at fetteren er stresset på vei inn til avhøret, og tekstens lingvistiske budskap har deretter som hensikt å forankre årsakene til dette. Ved å trekke inn fetterens fortid svekker journalistene fetteren sin karakter, da fetteren blir fremstilt som seksuelt avvikende og psykisk ustabil. Ved dette fremvises videre muligheten for at fetteren er skyldig i drapet på Birgitte Tengs og dermed fortvilt på vei inn til avhøret i frykt for at han har blitt avslørt. Av neste artikkel blir dette enda tydeligere.

3.1.4 Analyse av artikkel 2

Artikkel 2 er dobbeltsidig og inneholder *Dagbladet* sin egen rekonstruksjon av drapsnatten. Under overskriften, «DE SKJEBNESVANGRE MINUTTENE» (Hunstad jr. & Selvik, 1997), er det plassert et stort bilde av Kopervik. Videre er løypen Birgitte Tengs og den drapsmistenkte

skal ha tatt, blitt plassert inn i bildet med tallene 1-5. Her er det også blitt plassert mindre bilder inne i det store som viser eksakt hvor karakterene skal ha befunnet seg til de antatte klokkeslettene. Nedenfor bildet står selve verbalteksten av artikkelen, som inneholder en nærmere beskrivelse av det antatte hendelsesforløpet (Hunstad jr. & Selvik).

3.1.4.1 Blir fetteren sitt alibi knust?

Artikkelen sin ingress lyder som følger: «Etter å ha kartlagt 19-åringens bevegelser minutt for minutt drapsnatta, mener politiet å ha avslørt Karmøy-mannen. Hvis observasjonene av han stemmer, danner opplysningene et klart mønster, som knuser 19-åringens alibi» (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Videre i artikkelen blir fetteren sin forklaring presentert. Han reiste fra Kopervik sentrum like før midnatt og var i seng rundt midnatt (Hunstad jr. & Selvik, 1997), og det er altså denne forklaringen som ifølge *Dagbladet* blir knust om vitneobservasjonene er sanne. Av ingressen kan en se at *Dagbladet* anvender den retoriske tropen *metafor*, som er en sammenligning basert på likhet (Kjeldsen, 2004, s. 195), idet det sies at alibiet blir *knust*. Metaforen bruker ordet knust i overført betydning. Et alibi er ikke en fysisk gjenstand, og kan derfor ikke knuses. Ved overføringen får imidlertid ordet en ny betydning. Mottakerne vil knytte kunnskapen de allerede har om ordet knuser, til en ny kontekst (Kjeldsen, 2004, s. 195). Typisk for gjenstander som blir knust, er at de blir brutalt ødelagte, som når noen knuser en vase, der vasen vil falle fra hverandre og bli til biter. Prosessen vil gjerne være dramatisk, det er en kraftfull handling, og irreversibel. Når journalisten sier at alibiet blir knust av vitneobservasjoner, vil mottakerne tolke dette som at alibiet til fetteren ikke bare er lite troverdig, men fullstendig ødelagt og uten noen form for troverdighet, om opplysningene stemmer.

Journalistene påstår at vitneobservasjonene knuser fetteren sitt alibi som følge av at: «Hans forklaring står i kontrast til observasjonene en rekke vitner har gjort i og rundt Kopervik sentrum natt til 6.mai» (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Her kan en se videre på ordvalgene «kontrast» og «en rekke vitner». En kan argumentere for at «en rekke vitner» er en pleonasme, da mottakerne ville ha forstått at det dreide seg om flere enn et vitne om «en rekke» hadde blitt utelatt. Ved gjentakelsen blir imidlertid budskapet forsterket og husket bedre. Samtidig kan en diskutere om ordvalget sier noe mer enn «vitner», og en kan trekke frem den retoriske opphopningsfiguren *epitet*. Epitet er et utsmykkende tillegg til et substantiv som kan utsi noe mer enn hovedordet, her «vitner» (Vestrheim, 2018, s. 206-207). Når mottakerne får vite at det dreier seg om «en rekke vitner», vil de forvente et betydelig antall vitner, noe de ikke i like stor

grad ville ha gjort om kun «vitner» ble brukt. Av ordvalget «kontrast» vil mottakerne anta at de opplysningene vitnene kommer med, er en motsetning til det fetteren hevder har hendt. Ordvalgene til *Dagbladet* tilsier altså at fetteren er en løgner, da det finnes en haug av vitner som kan bekrefte at det faktiske hendelsesforløpet er en motsetning til hva fetteren påstår har hendt. Videre kan en imidlertid vurdere holdbarheten i argumentasjonen som bygger opp *Dagbladet* sin påstand, se hvor troverdige vitneobservasjonene er, hvor mange det egentlig er, og om det faktisk finnes belegg for å påstå at alibiet til fetteren blir knust. For å gjøre dette kan en se nærmere på vitneobservasjonene som blir presentert i artikkelen (Hunstad jr. & Selvik, 1997):

Vitneobservasjon 1	Kl. 00.10	Birgitte Tengs blir observert i prat med en bilfører
Vitneobservasjon 2	Omlag kl. 00.10	Fetteren blir observert i nærheten av Torfæus pub
Vitneobservasjon 3	Mellom kl. 00.00-00.30	Et uidentifisert ungt par blir sett gående langs veien
Vitneobservasjon 4	Mellom kl. 01.30-02.00	Fetteren blir observert på sykkel i Kopervik sentrum
Vitneobservasjon 5	Kl. 02.00	Naboen til fetteren <i>hører</i> lyder fra garasjen deres

Selv om *Dagbladet* presiserer at fetteren sitt alibi blir knust på bakgrunn av en rekke vitneobservasjoner, kan en av tabellen se at fetteren faktisk kun ble observert to ganger. Disse er uthevet i tabellen. I tillegg sier fetteren at han reiste fra Kopervik sentrum litt før midnatt (Hunstad jr. & Selvik). Den første vitneobservasjonen der fetteren ble observert «i samme tidsrom» som da Birgitte Tengs ble observert med bilføreren, klokken 00.10, kan ikke sies å være i kontrast til det fetteren påstår har hendt. Begge observasjonene hendte rundt midnatt. Å være helt nøyaktig med klokkeslett er vanskelig, og det vil være høyst sannsynlig at vitnet har observert fetteren idet han skulle hjem fra sentrum. Til slutt står en derfor igjen med *én* relevant vitneobservasjon av fetteren, vitnet som påstår å ha sett fetteren sykle i Kopervik sentrum mellom klokken 01.30 og 02.00. Den lange rekken med vitneobservasjoner *Dagbladet* hevder finnes, går i oppløsning, vi står ovenfor ord mot ord, og alibiet til fetteren er langt fra knust.

Journalistene overdriver imidlertid fremstillingen kraftig, noe som ifølge retorikken kalles en *hyperbel*, en retorisk trope som overdriver, ofte for å oppnå en ønsket effekt (Richardson, 2007, s.65). Videre påpeker Richardson (2007) at hyperbel er et vanlig virkemiddel i tabloide aviser, og at de ofte reflekterer sensasjonalismen (s.65). Om journalistene hadde gitt mottakerne en mer sannferdig beskrivelse, ville ikke saken vært like oppsiktsvekkende, dette fordi fetteren ikke i like stor grad ville blitt fremstilt som en løgner. Ved hyperbelen vil mottakerne imidlertid få inntrykk av at fetteren lyver om hva han har gjort på drapsnatten, og han vil derav bli sannsynliggjort som skyldig i drapet på Birgitte Tengs, 1) på bakgrunn av at skyldige mennesker *må* lyve om alibiet sitt, og 2) ettersom han tilsynelatende ikke har alibi for drapsnatten.

3.1.4.2 Puslespillmetaforen

For at fetteren skal være skyldig, må han og offeret ha møttes, blitt enige om å ta følge hjem og faktisk gått strekningen til åstedet. I tillegg må fetteren ha kommet hjem senere enn han hevder å ha gjort. Ved implisitt argumentasjon blir det tydelig at journalisten forsøker å sannsynliggjøre disse hendelsene og dermed fremstille fetteren som skyldig.

Fetteren og Birgitte Tengs tok følge hjem

I kapittelet over, 3.1.4.1, ble opplysninger fra vitner presentert i en tabell. Av vitneobservasjon 3, der et ungt par blir observert gående langs Østrembruvegen, på vei mot åstedet (Hunstad jr. & Selvik, 1997), argumenterer journalistene for hvorfor paret må ha vært offeret og gjerningsmannen. Argumentasjonen blir gjort implisitt i form av et entymem. Journalistene presiserer at paret aldri har blitt identifisert (Hunstad jr. & Selvik, 1997), og gir med det indirekte uttrykk for at det må ha vært Birgitte Tengs og gjerningsmannen. For mottakerne er det selvsagt at paret må ha blitt etterspurt av politiet, dette ettersom de gikk mot åstedet, og dermed kunne ha sett noe interessant. For å skape entymemet bruker journalistene også her topos som bygger på motsetning. En kan si at mennesker som ikke melder seg til politiet, hvis de blir etterspurt, er uskyldige, fordi mennesker som er skyldige, ikke ville ha meldt seg. Sistnevnte påstand utgjør dette entymemets oversetning, implisitt, og videre er opplysningen om at paret er uidentifisert, et premiss som gjør at mottakerne kan konkludere med at det unge paret er offeret og den skyldige.

Videre kan mottakerne anta at offeret gikk sammen med fetteren, og ved kategoriseringen av paret som «ungt», kan journalistene styrke oppfatningen. Ettersom mottakerne vet at både fetteren og Birgitte Tengs var unge mennesker, økes sannsynligheten for at det kan ha vært dem

(Richardson, 2007). Holdbarheten i dette argumentet svekkes imidlertid betraktelig ved at bilføreren Birgitte Tengs snakket med, heller ikke hadde blitt identifisert, noe som på tidspunktet var allment kjent. Om vi skal følge *Dagbladets* argumentasjonsgrunnlag i artikkelen, vil vi altså stå igjen med to skyldige. Journalistene velger også å utelate informasjonen om at bilføreren var uidentifisert. Dette tydeliggjør at de heller ønsker å fokusere på fetteren som skyldig.

Paret møttes ved Torfæus pub, og fetteren var ikke hjemme før klokken 02.00

For å sannsynliggjøre at det unge paret var Birgitte Tengs og fetteren fremviser journalistene et møtepunkt og argumenterer for at fetteren kom hjem senere enn han hevder. Ved vitneobservasjon 1 og 2 i tabellen presiseres det at fetteren ble observert i nærheten av Torfæus pub i samme tidsrom offeret snakket med bilføreren utenfor puben (Hunstad jr. & Selvik). Det kommer ikke tydelig frem eksakt hvor fetteren ble observert, heller ikke nøyaktig klokkeslett, og det er uklart om *Dagbladet* selv vet dette. Det er av ordvalgene uansett rimelig å anta at journalistene ønsker å sannsynliggjøre muligheten for at paret kan ha møtt hverandre her og avtalt å ta følge hjem, da de har inkludert opplysningene.

Den siste «vitneobservasjonen» i tabellen er at naboen til fetteren hørte lyder fra garasjen deres klokken 02.00: «Neste dag viser det seg at et akebrett har falt ned på bilpanseret. Dette akebrettet hang i nærheten av der hvor 19-åringen pleide å sette fra seg sin sykkel» (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Av sitatet kan en her igjen se at journalistene bruker implisitt argumentasjon for å fremvise sannsynligheten for at fetteren er skyldig i drapet. Det poengteres ikke eksplisitt at fetteren kan ha veltet akebrettet idet han kom hjem klokken 02.00, men det er definitivt det mottakerne vil konkludere med. Journalistene trekker ikke frem sannsynligheten for at helt andre omstendigheter kan ha ført til at akebrettet havnet på bilpanseret.

Metaforen

Totalt sett inneholder den implisitte argumentasjonen flere kritiske deler. For å sannsynliggjøre handlingene bruker *Dagbladet* en metafor (Kjeldsen, 2004, s. 195): «Politiets puslespill drapsnatta» (*Dagbladet*, 1997). Teksten er fremhevet for leseren med større skriftstørrelse, hvit skrift og sort bakgrunn. Den skiller seg tydelig ut, er en kontrast til resten av artikkelen sin verbaltekst, og er derfor noe mottakerne vil legge merke til og gjerne tolke videre. Journalistene bruker puslespill i overført betydning for indisierrekken som taler for at fetteren er skyldig. Et puslespill kjennetegnes av at ulike brikker blir satt sammen til et bilde. Det er ikke mulig å se

hva bildet er ved å kun se på en enkelt brikke, men en helhet blir skapt ved konstruksjonen. Metaforen har her som hensikt å fremvise at selv om noe av argumentasjonen som taler mot fetteren, er tvilsom, danner helheten et klart bilde om skyld. Ved å se indisiene i sin helhet vil skyldspørsmålet kunne besvares:

Det er jo vanlig, og hver gang selvsagt like banalt å sammenlikne en bevisførsel med et puslespill. Dere har vel lagt puslespill, de fleste av dere i alle fall. Dere kjenner alle til, at hvis vi har et bilde – la det være aldri så velkjent – og river det i småbiter og tar ut en eneste bit, så kan ikke den fortelle dere noe som helst. Dere har da veldig lett for å snu den opp-ned. Men får dere satt sammen bitene igjen, så framtrer det ut av dette et entydig bilde. (statsadvokat Håkon Wiker, prosedyren i Liland-saken, sitert i Dragvoll et al. 2004).

HAUGESUND (Dagbladet): Etter å ha kartlagt 19-åringens bevegelser minutt for minutt drapsnatta, mener politiet å ha avslørt Karmøy-mannen. Hvis observasjonene av ham stemmer, danner opplysningene et klart mønster, som knuser 19-åringens alibi.

Av KÅRE HUNSTAD JR. og GEIR SELVIK

Dagbladet får gjennom politiets kartlegging av 19-åringens, som danner grunnlaget for den overraskende saken mot ham.

På bakgrunn av politiets sikkerhetsrapporter, opplysninger om drapets omstendigheter og avtale med Dagbladet rekonstruerer de skjebnesvingende minuttene natt til 6. mai 1995.

19-åringen forteller sin forklaring om at han reiste fra Kjøpervik sentrum litt før midnatt, og var i søng ved 24-talls drapsnatta. Han skal tidligere på kvelden ha vært på scene, og sagt at han etter forestillingen dro hjemover.

Hans forklaring står i kontrast til observasjoner en rekke vitner har gjort i og rundt Kjøpervik sentrum natt til 6. mai.

Klokka 00.10:
Birgitte Tøngs blir observert utenfor Torbeis Pub i gågata i Kjøpervik. Hun står og prater med færcen i en parkert bil.

Klokka 00.15:
Den er politiets teori at 19-åringen har slått islag med Birgitte Tøngs hjem, og at færcen startet fra sentrum om lag klokka 00.15.

Klokka 00.35:
Strømsundet og via Båtsundvegen inn mot Sandveien. Dette rutevalget skyldes også av et vitnesforhearing.

Klokka 00.26:
Hvis vitnesforhearingen er riktig, så har Birgitte Tøngs og 19-åringen passert krysset Asfaltvegen og til det der er omkring fire kilometer. Dagbladet har gått den samme strekningen i vanlig gørrhet. Og spåsesturen tok 42 minutter. Vi valgte å gå den korteste strekningen, som går over Strømsundet og via Båtsundvegen inn mot Sandveien.

Klokka 00.59:
Birgitte og 19-åringen har nå gått 1,5 kilometer av den øde grusveien, og det er her overfallet og drapet skjer.

Klokka 01.10:
Ritterforskerne vet ikke hvor lenge drapemannen oppholdt seg på stedet. Men tyder på at drapet som har vært over på få minutter. Det har neppe gått mer enn 15 minutter å drøpe for drapet og forsøke å skjule liket av Birgitte bak noen busker få meter fra grusveien. Rettmedis-

3.1.4.3 Fremstillingen fra artikkel 1

I artikkel 1 blir fetteren fremstilt som seksuelt avvikende og veltrent, og det er ikke tilfeldig at mottakerne får servert denne fremstillingen før de leser rekonstruksjonen. Slik kan Dagbladet nemlig videre argumentere for hvorfor fetteren har ønsket å gjennomføre drapet samt hatt tid til å utføre de antatte handlingene.

Seksuelt motivert drap = fetteren er skyldig

I rekonstruksjonen presenterer *Dagbladet* motivet bak drapet: «Draps handlingen skal ha vært seksuelt motivert, men rettsmedisinerne har ikke funnet grunnlag for at det er blitt gjennomført en voldtekt» (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Av sitatet er det uvisst hvem som påstår at handlingene sannsynligvis var seksuelt motiverte, og det fremstår som noe uklart om det er

journalistene selv som tror dette. En kan definitivt kritisere journalistene for at selve motivet blir presentert, da det i denne saken sannsynligvis kun er gjerningsmannen som vet dette. Samtidig er det noe tvilsomt at det ikke skal ha blitt gjennomført voldtekt om drapet var seksuelt motivert. Det kan også tenkes at journalistene presiserer dette ettersom fetteren sin antatte fortid med seksuelle overgrep ikke er av like alvorlig grad, for å knytte fetteren til drapet i større grad.

Det presenterte motivet forteller mottakerne at drapsmannen var seksuelt avvikende. Dette blir formidlet på bakgrunn av Aristoteles (2006) sin topos om at årsak og virkning henger sammen: «Noe eksisterer dersom årsaken eksisterer og eksisterer ikke dersom årsaken ikke eksisterer» (s. 186). I dette tilfellet har drapet hendt fordi drapsmannen var seksuelt avvikende, for drapet hadde ikke hendt om drapsmannen ikke hadde være seksuelt avvikende. Dette får en vite ved at en blir fortalt at drapet var seksuelt motivert. Når mottakerne nå vet at drapet ble gjennomført av en person som sannsynligvis er seksuelt avvikende, vil de kunne sette dette i sammenheng med konklusjonen de selv trakk om fetteren av den foregående artikkelen, at fetteren sannsynligvis er seksuelt avvikende. Aristoteles (2006) hevder at konklusjonen av tidligere enthymemer, altså det en før har «bevist», kan brukes som premisser for å trekke slutninger i andre enthymemer (s.30). Her brukes slutningen for å sannsynliggjøre at fetteren er skyldig i drapet. Oversetningen i det nye enthymemet er at gjerningsmannen er seksuelt avvikende, undersetningen at fetteren er seksuelt avvikende, og konklusjonen mottakerne kan trekke, at fetteren er gjerningsmannen. Når en avdekker enthymemet slik er det tydelig at det ikke er holdbart, da alle som er seksuelt avvikende, må være skyldige.

Godt trent fetter = skyldig

Fetteren skal, ifølge artikkelen, ha brukt omtrent én time på å utføre seksuelt overgrep og drepe offeret, gå/løpe den fire kilometer lange løypen tilbake til sentrum for å hente sykkelen, og deretter sykle hjem igjen (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Det er svært usannsynlig at fetteren skal ha hatt tid til å gjøre alt, og her burde kritiske spørsmål ha blitt stilt. Heller enn å være kritisk, bidrar *Dagbladet* derimot med enda mer forhåndsdomming av fetteren i artikkel 2 ved å igjen poengtere hvor veltrent han er: «19-åringen er veltrent og ville under normale omstendigheter ha brukt mellom 16 og 20 minutter på å løpe de fire kilometrene tilbake til sentrum» (Hunstad jr. & Selvik, 1997). Det blir her tydelig at *Dagbladet* anklager fetteren for mordet, da det argumenteres implisitt for hvorfor det er mulig at fetteren har fått tid til alt. Her kan en også trekke frem hvor usannsynlig det er at fetteren skal ha lagt sykkelen ifra seg i sentrum, gått nesten helt hjem, dratt tilbake og hentet sykkelen etter drapet, for deretter å sykle samme vei

hjem igjen. Med andre ord er sannsynligheten for at fetteren er uskyldig stor, men *Dagbladet* velger uansett å bekrefte politiet sin teori.

3.1.4.4 Sannhetsetablering

Implisitt argumentasjon i artikkelen bidrar til å sannsynliggjøre muligheten for at fetteren er skyldig i drapet, og det kan virke som at journalistene selv gir uttrykk for sin egen tolkning av drapssaken. Dette blir tydeliggjort i større grad av ulike formuleringer i verbalteksten. Richardson (2007) hevder at et kjennetegn ved aviser er at de inneholder avsenderen sine egne antatte påstander, *pressupposed meaning*, innebygd i det eksplisitte innholdet i teksten (s. 63). I sitatet; «fordi han ikke har egnet skotøy, og fordi man ikke helt vet om han har løpt, og/eller gått deler av strekningen, vet man ikke nøyaktig når han har vært tilbake» (Hunstad jr. & Selvik, 1997), blir det ikke stilt spørsmål til om fetteren har tatt løypen, heller at en ikke vet med sikkerhet hvor effektiv han har vært. Setningen forutsetter altså at fetteren har beveget seg fra åstedet til sentrum etter at drapet har hendt, og rekonstruksjonen inneholder altså sannhetsetablering om de *mulige* hendelsene. Dette kommer enda tydeligere frem ved at journalistene bruker verb som tilsier sannhet (Richardson, 2007, s. 197) (egen utheving): «Paret **har nå gått** over hele sletta på Sundveien og **nærmer** seg krysset ved Gamle Sundvei, den øde grusveien som fører opp til åstedet» og «Birgitte og 19-åringen **har** nå gått 1,5 kilometer av den øde grusveien, og det er her overfallet og drapet **skjer**». Om journalistene for eksempel hadde brukt modalverb; «Paret kan nå ha (...)», ville sannhetsetableringen uteblitt. At journalistene etablerer hendelsene som faktum er foruroligende når en ikke med sikkerhet kunne vite om de nettopp var det. Fremstillingen fører imidlertid til at det blir klart hva journalistene sitt standpunkt i saken er, og hva de ønsker at mottakerne skal tro.

3.1.4.5 Oppsummering artikkel 2: Syndebukken

Dagbladets rekonstruksjon i artikkel 2 har som hensikt å bekrefte politiets teori ved å fremvise fetteren sine mulige bevegelser drapsnatten. Hendelsesforløpet kan på ingen måte bli sett på som sannsynlig. Fetteren skal ha gjennomført handlingene på svært kort tid, og kun et vitne avkrefter alibiet hans. Det er foruroligende at journalistene ikke stiller seg kritisk til politiet sin teori, men heller bidrar til enda mer forhåndsdomming. Den manglende kritikken skyldes gjerne et ønske og en overbevisning om at riktig mann var tatt, slik at en kan presentere en fascinerende, grotesk og sensasjonell historie. Uansett bidrar de språklige, tabloide og retoriske virkemidlene til at mottakerne kan konkludere med at fetteren er skyldig i drapet på Birgitte Tengs.

3.1.5 Dagbladets narrativ i første fase: fetteren er skyldig

Når en har studert enkelte språklige grep og retorikk i en avisartikkel, er en ifølge Richardson (2004) i stand til å kunne presentere og diskutere et narrativ. *Dagbladet* sitt narrativ i første fase er utvilsomt at fetteren er skyldig i drapet på Birgitte Tengs. Dette kommer frem ved at journalistene i første rekke utfører et karakterdrap mot fetteren, hovedsakelig ved å stemple han som seksuelt avvikende. Siden fremstillingen er plassert i artikkel 1, vil artikkel 2 bli lest i lys av gitt fremstilling: «Når vi først har dannet oss et bilde av noens personlighet, vil vi nødig ombestemmes oss, og vi fortolker det andre mennesker sier og gjør ut fra de bildene vi allerede har dannet oss av dem, slik at disse bekreftes» (Vestrheim, 2018, s.108). Videre vil dermed den implisitte argumentasjonen som har til hensikt å sannsynliggjøre fetteren som skyldig i artikkel 2, både bekrefte mottakerne sin oppfatning av ham, og samtidig styrke den. Forståelsen blir også styrket av at mottakerne får inntrykk av at *Dagbladet* er velinformert om saken, og de kan til og med presentere drapsnatten «minutt for minutt» (1997).

Den implisitte argumentasjonen i mediedekningen under siktelsen av fetteren er svært effektiv, men særdeles foruroligende. Ved å avdekke den implisitte argumentasjonen ser en hvor ugyldig den er, men den vil sannsynliggjøre fetteren som drapsmann for mottakerne. Siden det ikke direkte står at fetteren er skyldig, vil mottakerne sitte igjen med en følelse av at de har løst saken selv, og det vil av den grunn være vanskeligere for dem å se andre muligheter for hva som kan ha hendt (Kjeldsen, 2004, s. 171-172). Ved å ikke eksplisitt uttrykke sitt standpunkt kan journalistene samtidig se seg fornøyde med at de, uten et kritisk blikk, opprettholder uskyldspresumpsjonen. Når en nå imidlertid vet at fetteren er uskyldig, ser en hvor katastrofal retorikk, argumentasjon og virkemidler som blir brukt, virkelig er.

Totalt sett skaper *Dagbladet* en «god» historie ved å sannsynliggjøre fetteren. At han skal ha drept og seksuelt misbrukt sin egen kusine er sjokkerende, absurd og uventet. Politiet sin hypotese har alt som skal til for å oppnå kommersiell vinning, og *Dagbladet* forsterker dette ytterligere. Ved dette overskygges imidlertid kritiske og etiske forhold: «Effectively, when journalism becomes simply another “media product”, manufactured according to the bottom line, it leaves little room for ethics, professionalism, objectivity and the things that constitute journalism». En kan konkludere analysen av fase 1 med at *Dagbladet* anklager fetteren tydelig, der etikk og kritikk definitivt blir overskygget av andre formål. Om dette er kommersiell vinning, kan ikke bekreftes.

3.2 Fase 2: Trukket tilståelse

Da fetteren tilstod ugjerningene 2. mars 1997, tenkte en at saken var avsluttet. Sjøkket var derfor stort da han 12. august 1997 trakk tilståelsen tilbake og igjen hevdet sin uskyld. Fase 2 kommer til å ta for seg *Dagbladet* sin mediedekning fra tilståelsen ble trukket til tiltale ble reist. Her preger kriminalsaken avisen ved åtte oppslag, der *Dagbladet* sin medieomtale 21. september 1997 er valgt ut til nærmere analyse. I den foregående fasen utnyttet avisen sjokket av at fetteren skulle ha misbrukt og drept sin egen kusine. Også denne fasen er preget av noe «uventet», dog langt mindre sjokkerende, tabloidavisene kan utnytte for kommersiell gevinst, i tillegg til kriminalsakens ordinære muligheter. En kan undersøke om tilbaketrekkingen av tilståelsen har betydning for *Dagbladets* narrativ, og spørsmålet blir om en her får se den samme forhåndsdømmingen, eller om narrativet blir endret. Gjerne vil tilbaketrekkingen fremkalle et mer kritisk blikk og bidra til at journalistene vurderer bevisenes holdbarhet nærmere, slik den bør. I likhet med fase 1 kommer teori og metode av Richardson (2007) og Barthes (1994) til å bli brukt for å studere narrativet og *hvordan* dette oppstår ved språklige, retoriske og tabloide grep. Analysen vil gå fra mikro- til makronivå, som Richardson (2004) hevder er gunstig for analyse i avisdiskurs.

3.2.1 Fremstilling av *Dagbladet* sin medieomtale av Birgitte Tengs-saken 21.09.97

21. september 1997 omtalte *Dagbladet* drapssaken ved forsiden og én artikkel. Kriminalsakene har fått stor plass på forsiden: «KARMØY-DRAPET: Derfor kan BIRGITTES FETTER GÅ FRI» (*Dagbladet*, 1997). Side 20-21 inneholder videre en dobbeltsidig artikkel skrevet av Kåre Hunstad Jr.: «FLERE HULL I POLITIETS TEORI» (1997). Her kan en legge merke til at vi står overfor den samme journalisten som i fase 1. Fotografiene på artikkelen er tatt av Jan Petter Dahl og Bjørn Landsem. I likhet med artikkel 2 i fase 1 inneholder også artikkelen her en rekonstruksjon av hendelsesforløpet, og i tillegg hevder *Dagbladet* å ha analysert Birgittesaken.

3.2.2 Analyse av forsiden

Avisoppslaget 21. september 1997 har gitt Birgitte Tengs-saken betydelig plass på forsiden. En kan her merke seg at *Dagbladet* refererer til saken som «Karmøy-drapet» (*Dagbladet*, 1997), noe de også gjorde i fase 1. Et typisk trekk ved kriminaljournalistikk er nettopp at det skapes slike gjentakende beskrivelser, eller kjennetegn, slik at mottakerne enkelt kan oppfatte hva saken gjelder (Røssland, 2003). Samtidig vises et utsnitt av konfirmasjonsbildet av offeret (*Dagbladet*, 1997), et bilde en kan påstå at alle som har lest om saken i mediene, vil tenke på når de hører navnet Birgitte Tengs. Selv om dette er en kvalitativ analyse, er det verdt å bemerke at bildet hyppig ble brukt av samtlige medier (Rustad, 2018). At *Dagbladet* på forsiden bruker to svært sentrale kjennetegn på drapssaken, i tillegg til å gi den stor plass, kan si noe om avisens hensikter. Det er av trekkene åpenbart at redaksjonen ser at omtalen vil føre til kommersiell profitt, dette av kriminalstoffet sin appell (Røssland, 2003, s. 57). En kan derfor anta at *Dagbladets* mål ved å plassere drapssaken på forsiden, er å få en størst mulig gruppe til å kjøpe avisen. Videre kan en av dette også stille spørsmål til om *Dagbladet*, av kjennetegnene, gjør drapssakene til en merkevare.

Påstanden om kommersiell gevinst kan ytterligere støttes av å se nærmere på videre tekst: «derfor kan BIRGITTES FETTER GÅ FRI» (*Dagbladet*, 1997). Richardson (2007) gir verbbruk sentral plass i sin teori, og han hevder at journalistene sine valg av verb er betydningsfulle for teksten sin mening (s. 197). En kan her diskutere om teksten antyder at fetteren kan slippe unna selv om han er skyldig, da verbet «kan» åpner opp muligheten for å slippe tiltale, men ikke utelukker skyld, sånn som for eksempel «bør» ville ha gjort: «Derfor bør Birgittes fetter gå fri». Teksten er noe sjokkerende for leseren, da en etter tilståelsen var klar til å gå videre med et tilfredsstillende, dog sjokkerende, svar. Ved tilbaketrekkningen må en imidlertid måtte forholde seg til saken på nytt, og en vil sannsynligvis nå være skeptisk til

fetteren, dette på bakgrunn av at en lenge har forholdt seg til han som skyldig. På dette viset skaper *Dagbladet* ved forsiden en sjokkerende nyhet, fetteren er skyldig, men han kan gå fri, og det tabloide grepet vil her gjerne føre til økt salg. Sjokkerende hendelser er appellerende (Røssland, 2003, s. 55). Ved en mindre kritisk tilnærming til teksten kan en også vurdere om *Dagbladet* ved bruk av verbet «kan» ville holde muligheten åpen for at både skyld og uskyld kunne være tilfellet, og at de i fase 2 holder seg mer objektive til skyldspørsmålet. Forhåpentligvis kan en konkludere hvilken tolkning som sømmer seg best etter analyse av artikkelen, da Richardson (2004) poengterer at analyse av enkeltord også bør ses i betraktning med resterende tekst eller kontekst.

3.2.3 Analyse av artikkel

Den dobbeltsidige artikkelen er tredelt. Øverst er overskriften plassert: «FLERE HULL I POLITIETS TEORI» (Hunstad jr., 1997), før en sammensetning av bilder blir presentert for leseren. Øverst til venstre på første side har *Dagbladet* laget et kart over Kopervik, der ruten som politiet hevder Birgitte Tengs har tatt på drapsnatten, er skissert inn. Ved siden av kartet er det ikoniske konfirmasjonsbildet av offeret. Nedenfor disse ser mottakerne et fotografi av åstedet tatt ovenfra, et fotografi av stedet Birgitte Tengs sist ble observert av et vitne, og et fotografi ved *Litlabrunå*, der et vitne så den siktede fetteren på drapsnatten. Den andre avissiden inneholder et bilde av åstedet. Artikkelens verbaltekst er en gjennomgang og vurdering av hendelser drapsnatten. Her er også fotografiet av fetteren som ble hentet inn til avhør fra oppslaget 12. februar 1997, inkludert (Hunstad jr., 1997).

3.2.3.1 Mottakernes førsteinntrykk

Richardson (2007) mener at det er nyttig å igangsette analyse av en avisartikkel med å studere innholdet i overskriften (s. 197). Ifølge teoretikeren har overskriften to funksjoner som virker samtidig, en semantisk og en pragmatisk. Overskriften skal oppsummere innholdet i artikkelen og samtidig tiltrekke seg lesere. Med andre ord er den nøye konstruert (Richardson, 2007, s. 197). I den aktuelle artikkelen er overskriften, «FLERE HULL I POLITIETS TEORI» (Hunstad jr., 1997), et iøynefallende element. Teksten er plassert øverst på den dobbeltsidige artikkelen, og den er preget av stor skrift og blokkbokstaver. Som et av de første og mest bemerkelsesverdige elementene leseren møter, trekker overskriften umiddelbart oppmerksomhet til seg.

Det første en kan studere er hva selve innholdet i overskriften uttrykker. Mottakerne blir fortalt at politiets teori inneholder hull. Imidlertid er verbet i setningen utelatt, og en står altså overfor den retoriske utelatelsesfiguren *ellipse*: «Ellipsen utelater ett eller flere ord som er nødvendige for setningens fullstendige mening, og som mottageren derfor må tenke seg til (Vestrheim, 2018 s. 208). I overskriften, «FLERE HULL I POLITIETS TEORI» (Hunstad jr., 1997), blir verbet utelatt, da setningens betydning er: «Det er flere hull i politiets teori». Etersom mottakerne enkelt kan komme frem til meningen i teksten, er det ikke nødvendig å ha med verbet. En kan imidlertid diskutere virkningen av grepet. Utelatelsen vil gjerne føre til at teksten ikke på lik linje blir sett på som en påstand fra journalisten, noe den er. Ved utelatelsen vil altså Hunstad jr. distansere seg fra påstanden, men samtidig fremheve den, da utelatelsens andre virkning er et større fokus på selve teoriens hull.

Det er rimelig å anta at teorien journalisten uttaler seg om i overskriften, er hypotesen til politiet, selv om ordet «teori» her er en uvanlig sammenligning. Teorier skal være vitenskapelige, preget av forskning og bygget på gyldig grunnlag. Det er dermed merkelig at mottakerne får vite at «teorien» inneholder hull. Ved ordet står en overfor den retoriske tropen, metafor (Hägg, 2005, s. 96). «Hull» blir vanligvis brukt bokstavelig ved tale om at fysiske gjenstander inneholder tomrom. I artikkelen blir imidlertid ordet brukt i overført betydning ved at noe abstrakt er «hullete». En hypotese i en drapssak kan ikke fysisk være hullete, men den kan være skapt på tvilsomt grunnlag og inneholde svakheter i forhold til bevis og inkonsekvens. Metaforen vil derfor antyde at de som har utarbeidet hypotesen, politiet, har utført et ufullkomment arbeid. Ved metaforen skapes et tydelig bilde av hvor store svakhetene er, budskapet blir fremhevet (Hägg, 2005, s. 96), og sannsynligheten økes for at mottakerne vil mangle tiltro til politiet. Det er nemlig vanskelig å se for seg hvordan en hypotese med vesentlige mangler, flere hull, kan ende i en gyldig konklusjon.

At Hunstad jr. i overskriften refererer til hypotesen som en teori (Hunstad jr., 1997), er sentralt når en av metaforen får vite at den er skapt på ugyldig grunnlag. Etersom teorier er bygget på gyldig grunnlag, vil de ikke være mangelfulle. En mulig tolkningsmulighet her er at Hunstad håner politiet ved hjelp av den retoriske tropen *ironi*. Ifølge Vestrheim (2018) er ironi et vanlig retorisk grep i avisdiskursen (s. 201). Denne tropen blir ikke brukt for å variere språket, men fremme et budskap (Vestrheim, 2018, s. 201), og kjennetegnes av at en sier noe, men mener noe annet: «Med ironien setter man spørsmålstegn ved eller tar avstand fra det man bokstavelig sier» (Kjeldsen, 2004, s. 197). Det er vanskelig å forstå hvorfor journalisten skal referere til

hypotesen som en teori, når han selv, ved metaforen, hevder at den ikke kan være det. Det er mulig at Hunstad latterliggjør ved å antyde at politiet er så overbevist om sin hypotese at de selv ville ha omtalt den som en teori. En annen forklaring på ordvalget kan være at Hunstad selv ikke er klar over hva en teori egentlig er, noe som på sin side også ville ha vært kritikkverdig. Totalt sett vil uansett overskriften fremheve at politiet sin oppfatning om hva som hendte med Birgitte Tengs, er tvilsom.

Politiet har verken vitner, tekniske bevis eller en sannsynlig indisierekke

I artikkelens ingress får leseren eksplisitt bekreftet at «politiets teori» refererer til siktelsen av fetteren. Her blir også svakhetene i hypotesen oppsummert: «**Haugesund-politiet har verken vitner eller tekniske bevis mot Karmøy-mannen (20) som er siktet for drapet på søskenbarnet Birgitte Tengs (17). Nå rakner også indisierekken**» (Hunstad jr., 1997). Av ingressen spesifiserer Hunstad årsakene til at politiet ikke har grunnlag for sin hypotese, der det først blir nevnt at politiet ikke har vitner eller tekniske bevis mot fetteren. Her kan en legge merke til at den retoriske utelatesesfiguren, ellipse (Vestrheim, 2018, s. 208), igjen blir brukt av forfatteren. Ved ellipsen blir mottakerne nødt til å selv ferdigstille setningens meningsinnhold, og det er rimelig å anta at de vil komme frem til følgende innhold: «Politiet har ikke vitner som kan støtte opp under anklagene mot fetteren. De har heller ikke tekniske bevis som kan knytte fetteren til drapet».

Den retoriske tropen, metafor (Kjeldsen, 2004, s. 195), blir også brukt i tekstens ingress, ved at journalisten hevder at indisierekken til politiet «rakner» (Hunstad jr., 1997). Det språklige bildet har her en kraftfull effekt. Konteksten metaforen er hentet fra, er når fysiske gjenstander, som typisk klær eller stoff, rakner. I sin bokstavelige mening vil ordet rakne altså vise til at en fysisk gjenstand faller fra hverandre, går i oppløsning, og at det da gjerne oppstår hull. En indisierekke kjennetegnes imidlertid av små indikasjoner, ikke gyldige bevis, som helhetlig danner en forståelse av en mistenkt som skyldig. Alle delene må stemme overens med hverandre, og om én indikasjon viser noe annet, faller alt fra hverandre. Med andre ord kan ikke en indisierekke

kalles en indisiererekke om den rakner. Av oppdagelsen kan en igjen antyde at journalisten benytter seg av tropen ironi (Kjeldsen, 2004, s. 197). Hunstad referer til indisiererekken som en indisiererekke, men antyder ved metaforen at det ikke er en indisiererekke. Slik bruker journalisten politiets språk mot dem selv, da det er politiet som hevder å ha en indisiererekke. Denne formen for ironi er svært offensiv, og den kjennetegnes av at avsenderen er trygg på sitt standpunkt (Vestrheim, 2018, s. 201). En kan altså her se at journalisten viser sine egne meninger i saken ved bruk av ironi.

Totalt sett gir overskriften og ingressen uttrykk for tydelig kritikk mot politiet og etterforskningen i drapssaken. Dette er bemerkelsesverdig, da mediedekning ved justismord vanligvis styrker politiet sin troverdighet og bekrefter deres syn (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023), slik også analysen i fase 1 viste. Her fremvises imidlertid en mulighet for at fetteren gjerne ikke er riktig gjerningsmann, bygget på manglende bevis, vitner og indisiererekke. Det antatte hendelsesforløpet viser seg å inneholde deler som mangler, hull, for å kunne trekke konklusjonen om at fetteren er skyldig. Mottakerne vil sitte igjen med en oppfatning om at politiet har utført et tvilsomt etterforskningsarbeid, og forvente en begrunnelse for påstanden videre i artikkelen.

3.2.3.2 Svekke politiet sin troverdighet

Av overskrift og ingress er det tydelig at Hunstad jr. er kritisk til politietterforskningen i drapssaken. Videre styrkes denne påstanden betraktelig av avsnittet en til en viss grad kan kalle en presentasjon av politiets hypotese, som befinner seg under overskriften «Politets teori» (Hunstad jr., 1997). Ifølge Richardson (2007) har en overskrift i oppgave å gi mottakerne innblikk i hva teksten handler om (s. 197) og her vil en forvente en gjengivelse av politiet sine tanker. Der er dermed påfallende at de første tre fjerdedelene av teksten ikke opprettholder overskriftens lovord, men heller fokuserer på Birgitte Tengs sine siste bevegelser og en hypotese politiet tidligere har hatt. Den forventede beskrivelsen blir gitt til slutt, og mottakernes tolkning av denne vil derfor være preget av foregående opplysninger. Det er derfor relevant å studere gjengivelsen i lys av førstkommende tekst.

Den uidentifiserte bilføreren – drapsmannen?

I avsnittet trekker Hunstad frem vitneobservasjonen av Birgitte Tengs, som formidler at offeret snakket med en bilfører på drapsnatten:

Den siste sikre observasjonen av Birgitte var utenfor Torfæus pub i enden av gågata. Klokka var da 00.08 og Birgitte sto og snakket med en ukjent person i en bil. **Politiet jobbet lenge ut fra teorien om at Birgitte hadde satt seg inn i den uidentifiserte bilen, og at sjåføren høyst sannsynlig var drapsmannen.** (Hunstad jr., 1997)

Richardson (1997) hevder at modalitet, i form av verb eller adverb, viser til avsenderens vurdering av gitt påstand (s. 59). I gjengivelsen av politiet sin tidligere hypotese blir adverbialfrasen, «høyst sannsynlig», brukt for å vise at politiet hadde en klar oppfatning om at bilføreren offeret ble sett med, var skyldig. Påstanden er imidlertid verken et direkte eller indirekte sitat av politiet, og det er derfor uvisst om de var like sikre som det Hunstad jr. gir uttrykk for. Uansett er det dette Hunstad jr. fremviser, og derfor det mottakerne vil bemerke seg. Med ordvalget vil mottakerne anta at det foreligger sterke indisier som peker mot bilføreren, da politiet nærmest var sikre på at han var gjerningsmannen. Ved sitatet kan en i tillegg se at også denne hypotesen blir omtalt som en teori. På den ene siden kan dette styrke tolkningen om at Hunstad jr. ikke tillegger ordet videre verdi, heller ikke ved tidligere bruk. Om en ønsker å dra den litt langt, kan en på den andre siden vurdere om journalisten her bruker ordet uten ironisk mening, for å fremheve at denne hypotesen er mer troverdig enn nyere hypotese. Uansett betydning av ordet, vil adverbialfrasen bidra til at mottakerne ser bilføreren som et interessant spor, noe flere andre grep i avsnittet ytterligere styrker.

Ved opplysningen om bilføreren vil mottakerne undre seg over hvorfor politiet nå ser bort fra mannen. Her åpnes muligheten opp for at politiet har undersøkt bilføreren grundig og kommet frem til at han ikke kan knyttes til drapet. Denne tolkningsmuligheten blir imidlertid utelukket av Hunstad jr. sin referansestrategi (Richardson, 2007, s.49), da det refereres til bilføreren som en «ukjent person» (Hunstad jr., 1997). Ved referansestrategien blir det opplyst at politiet ikke har vært i kontakt med mannen, og sporet kan derfor ikke ha blitt undersøkt grundig. Videre fremhever og gjentar Hunstad budskapet gjennom den retoriske tropen *metonymi*, som bygger på nærhet (Kjeldsen, 2004, s.195). Ifølge Kjeldsen (2004) brukes metonymien for å erstatte et «egentlig» uttrykk med et annet ord eller en frase som har relasjon til uttrykket. En måte å gjøre dette på er blant annet å skifte ut rommet for dens innhold, eller motsatt (s. 196). I sitatet får mottakerne vite at politiet lenge så det som sannsynlig at offeret hadde satt seg inn i den «uidentifiserte bilen», og det er her metonymien finnes. Innholdet, bilføreren, blir erstattet med rommet, bilen. En står overfor en metonymi ettersom det ikke er relevant for mottakerne å vite

at bilen er uidentifisert. Det er sjåføren av nevnte bil som her er interessant, og en uidentifisert bil krever en uidentifisert bilfører. Ved at mottakerne får vite at bilen ikke har blitt identifisert, får de altså gjentatt at bilføreren ikke har blitt identifisert. Slik vil Hunstad jr. sikre at mottakerne oppfatter informasjonen, noe som blir essensielt i konklusjonen de derav kan trekke.

Ved sitatet kan en se at Hunstad jr. fremstiller et enthymem (Kjeldsen, 2004, s. 170-171) for at mottakerne skal kunne se det som sannsynlig at bilføreren er skyldig i drapet på Birgitte Tengs. Dette enthymemet følger de samme prinsippene som når *Dagbladet* i fase 1 sannsynliggjorde det uidentifiserte paret som offeret og gjerningsmannen. Siden bilføreren åpenbart er interessant for politiet, er det påfallende at han ikke har meldt seg, og mottakerne vil konkludere med at han derav sannsynligvis er skyldig i drapet. Videre underbygger Hunstad argumentet om hvorfor bilføreren er en mulig gjerningsmann: «Vitner hadde sett en bil med to personer i høy fart i retning åstedet, men bilen lot seg ikke identifisere». Journalisten forsøker her å trekke en parallell mellom bilføreren og bilen som kjørte i høy hastighet, dette ved å påpeke at ingen av dem har blitt identifiserte. Referansestrategien plasserer bilføreren som snakket med offeret, og sjåføren i bilen på vei til åstedet, i samme kategori (Richardson, 2007, s. 49). De er begge uidentifiserte. Leseren vet at bilføreren som kjørte i høy hastighet, mest sannsynlig ville ha meldt seg til politiet om han var uskyldig. Siden bilen kjørte mot åstedet på drapsnatten, ville menneskene i bilen ha vært sentrale vitner, da de kan ha sett noe interessant på veien. Mottakerne vil tolke innholdet som at sjåføren i begge situasjonene er den samme personen, gjerningsmannen, og at det er Birgitte Tengs han har med seg på vei til åstedet. Dette som følge av Hunstad jr. sin referansestrategi, der det kommer frem at ingen av dem har blitt identifiserte, og konklusjonen en kan trekke av opplysningene (Hunstad jr., 1997).

Vitneobservasjonen – styrket troverdighet

For å kunne konkludere med at bilføreren er en mulig gjerningsmann, må mottakerne ha tillit til vitnet som hevder å ha sett Birgitte Tengs sammen med den ukjente mannen. En må være overbevist om at opplysningene vitnet kommer med, faktisk stemmer. Dette gjør journalisten flere grep for å sannsynliggjøre. I første rekke kan en legge merke til at vitneobservasjonen blir omtalt som «(...) den siste **sikre** observasjonen» ((egen utheving), Hunstad jr., 1997). Her bruker journalisten den retoriske opphopningsfiguren *epitet*, som her vil si noe mer om substantivet (Vestrheim, 2018, s. 206-207). Av epitetet stilles det ingen tvil til at observasjonen har funnet sted, den er sikker, noe mottakerne også da vil antyde. I tillegg kan en bemerke at en her står overfor den retoriske gjentakelsesfiguren, *alliterasjon*, som kjennetegnes av to eller

flere nære ord med lik konsonant i første bokstav (Vestrheim, 2018, s. 204-205): «(...) den siste sikre observasjonen ((egen utheving), Hunstad jr., 1997). Alliterasjoner støtter mottakernes hukommelse ettersom en vil oppfatte den visuelle gjentakelsen (Kjeldsen, 2018, s. 218). Ved alliterasjonen vil altså mottakerne tydelig oppfatte at observasjonen er sikker, og de vil også i større grad huske dette ved videre lesing. Slik har alliterasjonen også en forsterkende effekt.

Om mottakerne trenger en begrunnelse for hvorfor observasjonen er sikker, følger journalisten opp med tilstrekkelig grunnlag. For det første blir det påpekt at Birgitte Tengs ble observert av flere i Kopervik sentrum: «Fredag kveld 5. mai 1995 var Birgitte Tengs på bedehuset på Avaldsnes. Seint på kvelden fikk hun skyss med tre jenter inn til Kopervik sentrum. Flere vitner så henne og snakket med henne i gågata» (Hunstad jr., 1997). For leseren blir vitneobservasjonen troverdig ettersom flere mennesker har sett Birgitte Tengs i samme område. Det er derfor ikke unaturlig at offeret har befunnet seg ved Torfæus pub ved midnatt, og at hun har snakket med en bilfører her. I tillegg til dette poengteres det at observasjonen hendte presis klokken 00.08. Evnen til å kunne gi et så presist klokkeslett vil påføre vitnet mer troverdighet, for det gir inntrykk av at vitnet er oppmerksom og bevisst på omstendigheter rundt seg. Ved å styrke vitnet sin karakter, etos, slik økes også sjansen for at mottakerne videre tror på opplysningene hun kommer med – vitnet kan vite at det var Birgitte Tengs som snakket med en bilfører, for hun er oppmerksom på omstendighetene rundt seg.

Bilføreren er høyst sannsynlig drapsmannen

Gjennom presentasjonen av bilføreren, argumentasjonen for hans relevans i saken, og styrkingen av vitneobservasjonen sin troverdighet, formidler journalisten en tydelig mulighet for at bilføreren kan ha vært involvert i drapet på Birgitte Tengs. For mottakerne blir denne muligheten enda større ved at argumentasjonen blir fremstilt implisitt. Leseren blir invitert til å være en aktiv deltaker i å løse saken, noe som øker sannsynligheten for at de vil fastholde denne teorien (Kjeldsen, 2004, s. 170-174). Leseren kan selv trekke konklusjonen og vil dermed se det som høyst sannsynlig at bilføreren er skyldig. Konklusjonen blir relevant når journalisten deretter går videre til gjengivelsen av politiet sin hypotese.

Avstand til politiet sin hypotese

Richardson (2004) hevder at analyse av ordvalg og formuleringer i artikler, kan avsløre journalistenes synspunkt på det som blir formidlet. Journalisten vil enten distansere seg fra eller støtte meningene. I teksten som følger under presentasjonen av den uidentifiserte bilføreren,

«Etterforskerne valgte i stedet å fokusere på at Birgitte hadde gått hjem og at hun på veien har truffet fetteren som senere ble siktet for drapet» (Hunstad jr., 1997), finnes det flere grep som samlet sett viser at journalisten tar avstand til politiet sin hypotese. Det kommer blant annet tydelig frem hvem meningen tilhører når subjektet, «Etterforskerne», er inkludert og setningen er skrevet i aktiv form med subjektet plassert innledningsvis. Setninger i aktiv form setter i større grad den som utfører handlingen, i sentrum, i forhold til setninger i passiv form som fokuserer på selve handlingen (Richardson, 2007, s. 55). Fokuset på subjektet ved meningsformidlingen kan indikere at det er viktig for Hunstad å tydeliggjøre at det er politiet som innehar den presenterte oppfatningen, ikke han selv. Den tydelige påpekingen fører til at han unngår misforståelser som kan forekomme ved å utelate subjekt eller skrive i passiv form (Richardson, 2007, s. 56). Formuleringen fører altså til at Hunstad jr. ikke blir direkte assosiert med meningen som blir formidlet. Setningskonstruksjonen er imidlertid ikke tilstrekkelig grunnlag for å trekke en gyldig konklusjon om at Hunstad tar avstand. Derimot kan følgende frase, «(...) valgte i stedet (...)» (Hunstad jr., 1997), støtte opp påstanden betraktelig. Journalisten presenterer først et sentralt spor i saken, den uidentifiserte bilføreren, og poengterer deretter at politiet heller **valgte** å følge en annen retning. Totalt sett signaliserer journalisten med dette at politiet aktivt valgte å ignorere et særdeles viktig spor i saken, som Hunstad jr. implisitt sier burde ha vært studert nærmere. På dette tidspunktet vil leseren også se på sporet som svært sentralt, og politiet sin troverdig blir her betraktelig svekket.

Svekket troverdighet til politiet

Ved at Hunstad informerer mottakerne om at at politiet har sett bort fra et svært viktig spor, blir troverdigheten til politiet svekket, noe som også vises igjen av påfallende mange grep ellers i artikkelen. Et eksempel på dette finnes allerede tidlig i artikkelen (egen utheving): «Politiet er **overbevist** om at 20-åringen, som først tilsto drapet, men seinere trakk tilståelsen, er skyldig» (Hunstad jr., 1997). Ved å bruke ordet «overbevist» gir Hunstad jr. uttrykk for at politiet er fullstendig fastlåst på sin teori, noe som antyder en manglende åpenhet for alternative tolkninger. Ordet blir gjerne brukt nettopp for å fremvise dette, for i en drapssak er det farlig om politiet blir for opphengt i et svar. En mer åpen tilnærming ville ha reflektert et grundig, rettferdig og troverdig politi, noe Hunstad jr. ved ordvalget fremviser ikke er et faktum her. For å illustrere ordvalget sin betydning kan en trekke frem hvordan en mer nøytral beskrivelse av politiet sin hypotese ville ha sett ut: «Politiet mener at 20-åringen (...)». Denne setningen ville ikke ha inkludert Hunstad jr. sine egne synspunkter, noe valgt formulering utvilsomt gjør, i tillegg til å svekke troverdig til politiet.

Et annet grep som svekker mottakernes tillit til etterforskerne, blir fremtredende når journalisten beskriver rutevalget politiet hevder offeret tok på drapsnatten (egen utheving): «Mye kan tale for at Birgitte gikk via Østrembruvegen, Asaldalsvegen, Sundvegen og gamle Sundveg, **men politiet er ikke sikre på dette**» (Hunstad jr., 1997). Ved å fremvise politiet sin usikkerhet angående offeret sitt rutevalg på drapsnatten, understreker Hunstad jr. at politiet sin hypotese inneholder svakheter. Dette svekker politiet sin troverdighet, da det reiser tvil om deres evne til å være sikre på andre viktige detaljer i saken. I sitatet kan en også bemerke seg at Hunstad jr. bruker frasen «Mye kan tale for» (1997) i beskrivelsen av Birgitte Tengs sine antatte bevegelser. Dette er påfallende ettersom tidligere argumentasjon viser til at journalisten selv antyder at offeret satte seg inn i bilen. Imidlertid er denne argumentasjonen implisitt, og journalisten påstår aldri eksplisitt at offeret mest sannsynlig forlot Kopervik ved bil. Effekten av frasen er gjerne at mottakerne ikke like direkte ser at Hunstad jr. gir «svaret» på drapsgåten til dem, noe som vil gi dem høyere tilfredsstillende av å selv trekke konklusjonen (Aristoteles, 2006, s. 188). Den totale effekten av at Hunstad jr. svekker politiet sin troverdighet, er at leserne vil tvile på at de har kommet frem til riktig gjerningsmann. Av inkluderingen av den uidentifiserte bilføreren og vitnet sin troverdighet, kan leseren konkludere med at det finnes en mulighet for at riktig gjerningsmann ikke er tatt, og at fetteren dermed må være uskyldig.

3.2.3.3 Kritikk av indisiene mot fetteren

På tidspunktet artikkelen ble utgitt, var politiet sin hypotese at fetteren var skyldig i drapet på Birgitte Tengs. I sin argumentasjon, hevdet etterforskerne at fetteren møtte offeret i løpet av kvelden, og at de valgte å slå følge hjem. På vei hjem skal fetteren så ha seksuelt misbrukt og drept sin egen kusine. For at politiet sin konklusjon skal være gyldig, må altså Birgitte Tengs ha gått hjem, ikke kjørt, og fetteren må ha truffet henne. Videre i artikkelen er Hunstad jr. kritisk og argumenterer implisitt for at hendelsene ikke har hendt.

Kan Birgitte Tengs ha gått hjem?

Dagbladet har rekonstruert politiet sitt antatte hendelsesforløp og funnet ut at strekningen fra Birgitte Tengs sitt siste holdepunkt, Torfæus pub, til åstedet i rolig gangfart tar 42 minutter. Ut ifra denne informasjonen, plasserer Hunstad Birgitte Tengs ved ulike steder langs ruten politiet mener hun har tatt: «Det betyr at Birgitte har krysset vippebrua over Straumsundet klokka 00.13-00.14. Hun har videre passert krysset Østrembruvegen-Asaldalsvegen klokka 00.21. Klokka 00.30 har hun tatt av fra Sundvegen og inn i gamle Sundvegen» (Hunstad jr., 1997). En

kan legge merke til at tidspunktene i hendelsesforløpet er svært nøyaktige. Den presise beskrivelsen styrker avsenderen sin troverdighet, for mottakerne får inntrykk av at journalisten har foretatt et grundig arbeid. Journalisten gir uttrykk for at han vet nøyaktig når Birgitte Tengs skal ha vært ved de ulike holdepunktene, i henhold til politiet sin versjon. Imidlertid kan holdbarheten her vurderes, for det er umulig å sette så nøyaktige tidspunkter på Birgitte Tengs sine antatte bevegelser. Selv om *Dagbladet* brukte 42 minutter på ruten, er det fullt mulig at offeret og en drapsmann eventuelt har beveget seg i enten høyere eller lavere tempo. Dette tar Hunstad dog ikke høyde for. I tillegg unngår journalisten å vise modalitet som ville ha antydning sannsynlighetsgrad (Richardson, 2007, s. 59-60), og etablerer heller ved bruk av verbet «har» sannhet. Mottakerne får derav inntrykk av at politiet sin hypotese baserer seg på at Birgitte Tengs har vært på holdestedene presis de nevnte tidspunktene.

Videre bruker Hunstad jr. de fastslåtte tidspunktene til å argumentere for hvorfor Birgitte Tengs ikke kan ha gått ruten. Dette blir gjort ved at han trekker frem at ingen har sett Birgitte Tengs gå strekningen: «**Men det merkelige er at ingen har sett henne spasere langs denne ruta**» (Hunstad jr., 1997). Setningen er uthevet, og mottakerne vil derfor legge betydelig vekt på den. Argumentet blir utbygget av at journalisten trekker frem at en eldre mann og en trailersjåfør oppholdt seg på steder langs veien når offeret angivelig skal ha gått forbi. Siden det fremkommer at menneskene ikke har sett henne, kan mottakerne konkludere med at offeret sannsynligvis ikke har gått ruten.

<p>Oversetning (eksplisitt)</p> <p>(Hunstad jr., 1997):</p>	<p>En trailersjåfør og en eldre mann har oppholdt seg på ruten når offeret sannsynligvis har gått forbi. De ville sannsynligvis ha sett henne, om hun hadde gått forbi</p>
<p>Underetning (eksplisitt)</p> <p>(Hunstad jr., 1997)</p>	<p>«Men det merkelige er at ingen har sett henne spasere langs denne ruten»</p> <p>«Trailersjåføren så ikke Birgitte gå forbi alene eller sammen med andre»</p> <p>Den eldre mannen: «Det kan ikke ha vært Birgitte han så»</p>
<p>Konklusjon (implisitt)</p>	<p>Birgitte Tengs har sannsynligvis ikke gått ruten.</p>

Gir journalisten rom for annen tolkning?

Det er av argumentasjonen tydelig at *Dagbladet* ønsker å fremvise at Birgitte Tengs ikke kan ha gått ruten politiet hevder at hun har tatt, men en kan diskutere om påstanden blir fremvist for sikkert. For å skape argumentet bruker Hunstad jr. blant annet trailersjåføren som stod parkert langs Sundveien fra klokken 00:15-01:00, der han leste avisen og kikket på trafikken (Hunstad jr., 1997). Hunstad argumenterer her implisitt for at han må ha sett Birgitte Tengs om hun har gått forbi. Dette er i hovedsak sannsynlig, men det er ikke sikkert. Han *kan* ha vært for opptatt med avislesingen akkurat idet Birgitte Tengs og drapsmannen gikk forbi. Ved å imidlertid ikke ta høyde for dette i fremstillingen, fjerner Hunstad også tvil hos leseren. Det sannsynlige premisset blir et sikkert premiss.

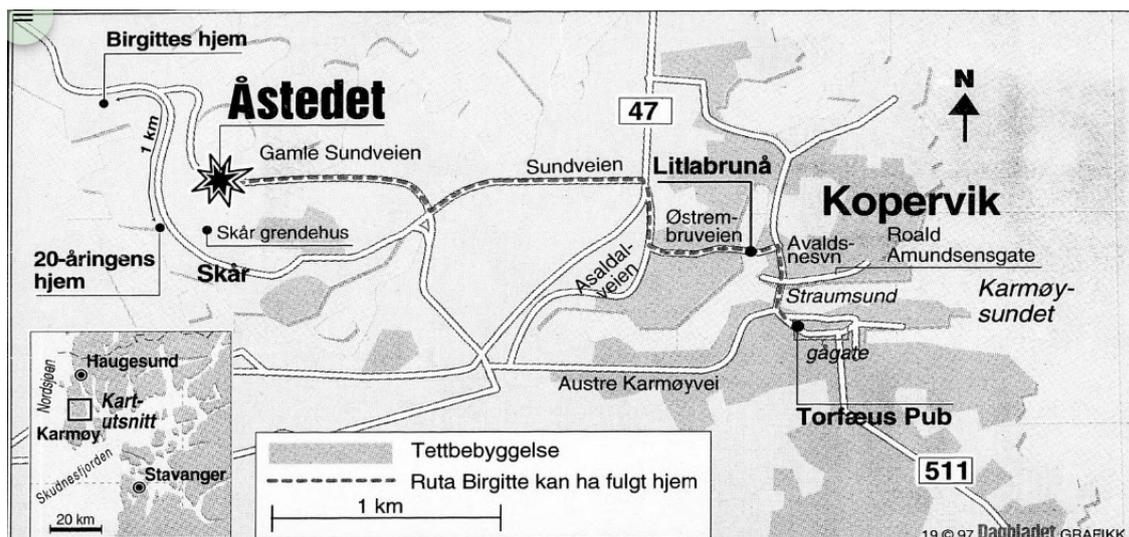
Det blir enda tydeligere at Hunstad jr. forsøker å fjerne all tvil hos leseren om at Birgitte Tengs har gått ruten, idet den eldre mannen og hans opplysninger blir presentert. Han har nemlig «sett et ungt par gå sammen i området krysset Østrembruvegen-Asaldalsvegen» (Hunstad jr., 1997), og det er rimelig å hvert fall se muligheten for at dette kan ha vært offeret og gjerningsmannen. Dette spesielt når en vet at det unge paret ikke har blitt identifisert (ref. Analyse, fase 1). Hunstad argumenterer imidlertid så for at dette ikke kan ha vært tilfellet som følge av at observasjonen hendte klokken 00:12. Leseren har allerede blitt fortalt at offeret ikke kan ha vært ved krysset før klokken 00:21 og vil dermed konkludere med at det ikke kan ha vært Birgitte Tengs. For å sørge for at alle mottakerne kobler sammenhengen forteller Hunstad også eksplisitt dette: «Det kan ikke ha vært Birgitte han så» (Hunstad jr., 1997). Den eksplisitte konklusjonen er sentral å se nærmere på, for den stiller ingen tvil til opplysningene. For å være hundre prosent sikker på dette kan det imidlertid ikke foreligge noen tvil om at Birgitte Tengs har brukt 42 minutter på å gå strekningen, noe det definitivt gjør. Ellers må også tidspunktene i vitneobservasjonen ved Torfæus pub og vitneobservasjonen til den eldre mannen, stemme. Dette er også vanskelig å stadfeste med sikkerhet, for det er naturlig å ikke kunne vite på minuttet når noe skjer. Totalt sett er det interessant at Hunstad jr. presenterer konklusjonen med sannhet og ikke ved bruk av sannsynlighetsgrad: «Det var mest sannsynlig ikke Birgitte han så». Ved dette språkvalget gir han ikke rom til andre tolkningsmuligheter og trekker gjerne konklusjonen for tidlig i en journalistisk sammenheng.

Har fetteren truffet Birgitte Tengs?

I artikkelen oppgir Hunstad fetteren sin forklaring, og journalisten argumenterer her implisitt for hvorfor fetteren ikke kan ha møtt Birgitte Tengs på hjemveien. Fetteren hevder å ha vært på kino med noen kompiser frem til klokken 22:30, før de dro innom et diskotek og deretter gikk hjem til en av guttene rundt midnatt (Hunstad jr., 1997). Videre poengterer Hunstad jr. at det er uklarerhet om hvor lenge fetteren var hos kompisen før han skal ha syklet hjem:

Spaserturen dit tok maksimalt fem minutter, og de kom til boligen i Roald Amundsensgate seinest klokka 00.05, noe som styrkes av faren i huset. **Det er bekreftet at siktede ble kort tid i boligen, men det er ulike oppfatninger av om siktede ble der i fem eller ti minutter før han dro.** (Hunstad jr., 1997)

I drapssaken er de to ulike oppfatningene som her blir presentert, sentrale. De kan nemlig vise til om det er sannsynlig at fetteren har møtt på offeret eller ikke. Den første oppfatningen er fetteren sin, som hevder at han forlot boligen senest klokken 00.10: «Han valgte derfor å reise hjem etter 5 minutter» (Hunstad jr, 1997). Videre presenteres den andre oppfatningen, kompisen til fetteren og faren til en av guttene sin. Som leseren allerede har blitt fortalt, skal denne oppfatningen innebære at fetteren var i boligen i 10 minutter før han dro, og han skal da ha dratt senest klokken 00.15. Imidlertid presenterer Hunstad en noe tvetydig beskrivelse av denne andre oppfatningen: «Skal vi tro siktetes venner og far til en av guttene, forlot siktede boligen i Roald Amundsensgate cirka klokka 00.10. På dette tidspunktet er Birgitte fortsatt i sentrum, utenfor Torfæus pub» (Hunstad jr, 1997). Av sitatet kan en bemerke seg at Hunstad her skriver « (...) cirka klokka 00:10» (Hunstad jr, 1997) når tidspunktet mer nøyaktig ville ha vært klokken 00.15. En kan ikke angripe noen for å referere til 00.15 som «cirka 00.10», da det kun skiller fem minutter, men språkvalget har her en bemerkelsesverdig effekt. For å se dette må en først studere plasseringen til Torfæus pub og Roald Amundsensgate på kartet i artikkelen, nærmere.

Som Hunstad jr. tidligere i artikkelen har spesifisert, var den siste vitneobservasjonen av Birgitte Tengs klokken 00.08 ved Torfæus pub (1997). På dette tidspunktet var Karmsund sentrum fullt av mennesker, og siden ingen har sett offeret etter, er det rimelig å anta at hun har forlatt sentrum, enten til fots eller i bil, kort tid etter observasjonen. Om Birgitte Tengs har gått til fots, er det dermed en mulighet for at hun har forlatt sentrum klokken 00.10. Her blir Hunstad jr. sitt tvetydige ordvalg, «cirka klokka 00.10» (1997), svært sentralt. Av ordvalget vil nemlig mottakerne tro at fetteren, også ifølge den andre oppfatningen, syklet hjem når Birgitte Tengs var ved Torfæus pub, her klokken 00.10. Hvis fetteren syklet hjem klokken 00.10 og offeret spaserte hjem på nøyaktig samme tidspunkt, vil sannsynligvis ikke Birgitte Tengs ha kommet langt nok på ruten til at fetteren kan ha møtt henne.

Om journalisten imidlertid hadde skrevet tidspunktet fetteren ifølge den andre oppfatningen forlot boligen, nøyaktig, åpnes muligheten opp for at de kan ha møttes, dette som følge av at Birgitte Tengs må ha forlatt Torfæus pub kort tid etter vitneobservasjonen klokken 00.08. Hvis offeret har gått hjem og kompisene og faren til den ene gutten innehar korrekt oppfatning, har fetteren mest sannsynlig syklet forbi Birgitte Tengs på vei hjem. Det er mye som må stemme for at dette er tilfellet, men muligheten er der, noe Hunstad jr. ikke tar høyde for. Konklusjonen han fremviser ved språket, åpner ikke opp for alle tolkningsmulighetene i saken, og blir her presentert som sikker. Totalt sett styrker ordvalget «cirka klokken 00.10» (Hunstad jr, 1997) fetteren sin troverdighet fordi det skyver fetteren bort helt bort fra drapshandlingene. Mottakerne vil gjerne konkludere med at fetteren sannsynligvis er uskyldig ettersom han sannsynligvis ikke kan ha møtt Birgitte Tengs på vei hjem.

Hva om fetteren lyver eller husker feil?

Under overskriften «**Ingen vitner**» ser journalisten på muligheten for at fetteren og Birgitte Tengs har tatt følge hjem: «Hvis siktede lyver eller husker feil, kan han ha valgt å sykle opp mot sentrum, hvor han har møtt Birgitte, eller han har tatt henne igjen på hjemveien» (Hunstad jr, 1997). Det er noe uklart hva journalisten sikter til når han viser til at fetteren enten lyver eller husker feil. Siden avsnittet over omhandlet de ulike oppfatningene om klokkeslettet fetteren forlot boligen i Roald Amundsensgate, er det sannsynlig at det er dette journalisten her snakker om. Setningen avslutter derimot med to scenarioer som begge innebærer at fetteren har møtt Birgitte Tengs, noe som er spesielt å fastslå at fetteren kan ha glemt. Totalt sett vil imidlertid journalisten ved å inkludere muligheten for at fetteren husker feil, uansett hva det blir referert til, minske alvorlighetsgraden av anklagene fetteren har mot seg. Mottakerne vil nemlig huske på at det er naturlig å glemme.

Videre vurderer Hunstad jr. sannsynligheten for at fetteren og Birgitte Tengs har gått hjem, og også her argumenterer han med at ingen kan plassere dem langs strekningen: «Men ingen har sett dem gå strekningen verken sammen eller alene». Siden ingen har sett dem, vil mottakerne tenke at det er liten sannsynlighet for at de faktisk har gått ruten. Dette blir videre underbygget av at flere har kjørt strekningen de skal ha gått, uten å ha sett dem. En person som kjørte strekningen på drapsnatten, var leder ved diskoteket U99: «Klokka 00.15 kjørte de over Straumsundet, Østrembruvegen, Asaldalsvegen og til Sundveien. Her snudde de og kjørte samme vei tilbake til sentrum. De så verken Birgitte eller siktede» (Hunstad jr, 1997). Ved referansestrategien (Richardson, 2007) kan en her bemerke seg at journalisten poengterer at opplysningene stammer fra en av lederne ved diskoteket U99, et diskotek som hyppig ble brukt av ungdommene på Karmøy. Referansestrategien fører til at troverdigheten til mannen blir styrket. Mottakerne vet at han mest sannsynlig kjente til fetteren og offeret, og at han hadde kjent dem igjen om han hadde passert dem. Det blir av dette enda mer utenkelig for leseren at Birgitte Tengs og siktede har gått ruten politiet hevder at de har gått, og derav usannsynlig at fetteren har gjennomført drapet.

Fetteren kan ikke knyttes til drapet

Under overskriften «**Sporene**» argumenterer Hunstad jr. videre for hvorfor fetteren mest sannsynlig ikke kan ha gjennomført drapet. I avsnittet påpeker journalisten et konkret tegn ved drapsmannen: «Åstedsgranskerne mener derimot at gjerningsmannen må ha blitt tilsølt med blod» (Hunstad jr, 1997). Ved å poengtere at meningen tilhører åstedsgranskerne i drapssaken,

skaper Hunstad jr. troverdighet til påstanden. Granskere av et åsted vil kunne vite om gjerningsmannen i saken har gjennomført et ryddig drap eller ikke, og derav er de i stand til å kunne anslå sannsynligheten for at gjerningsmannen har blitt tildekket med blod. Det er imidlertid interessant at åstedsgranskerne, ifølge Hunstad jr., kan slå dette fast med sikkerhet: «må ha» (1997). For å kunne være helt sikker på dette må en nemlig ha sett drapet, noe granskerne ikke har. Ordvalget til journalisten angir imidlertid ikke en sannsynlighetsgrad og stiller dermed ingen tvil til om påstanden er sann. Ved å lese rettsdokumentene kan en imidlertid se at åstedsgranskerne aldri har sagt dette med sikkerhet (egen utheving): «Blodsporene var så omfattende at åstedsgranskerne **antok** at den som hadde forvoldt gjerningen måtte ha fått blod på seg» (Karmsund Herredsrett, 1997). I sitatet er sannsynlighetsgraden oppgitt, og det kommer frem at åstedsgranskerne mente at blod på gjerningsmannen *mest sannsynlig* var tilfellet. Det er altså ikke sant at gjerningsmannen må ha vært tilsølt med blod selv om det selvfølgelig er stor sannsynlighet for dette. Likevel vil språkvalget føre til at mottakerne tror at påstanden stemmer, for de får inntrykk av at åstedsgranskerne er sikre. Videre kan derfor Hunstad bruke dette som et entymem for hvorfor fetteren ikke kan ha gjennomført drapet:

Oversetning (eksplisitt)	«Åstedsgranskerne mener derimot at gjerningsmannen må ha blitt tilsølt med blod»
Undersetning (eksplisitt og implisitt)	«Etter at han ble siktet, ransaket politiet familiens bolig. Her tok politiet beslag i klærne 20-åringen hadde vært iført drapsnatta. Klærne ble undersøkt i laboratorium. Ekspertene fant ingen spor. » Leseren vil forstå at fetteren sine klær sannsynligvis ikke var tilsølt med blod ettersom ingen «spor» ble funnet.
Konklusjon (implisitt)	Fetteren er sannsynligvis uskyldig

Tabellen viser hvordan mottakerne implisitt vil konkludere med at fetteren er uskyldig i drapet på Birgitte Tengs. I artikkelen kommer det frem at klærne til den siktede ble undersøkt av eksperter i et laboratorium. To ord som her styrker etos, er «eksperter» og «laboratorium». Mottakerne vil få inntrykk av at undersøkelsen ble gjort grundig av mennesker som har tilstrekkelig fagkompetanse på området, og de vil derfor i større grad stole på at det faktisk ikke ble funnet spor på materialet. Av at det ikke ble funnet spor, vil leseren forstå at klærne til

fetteren ikke inneholdt blodflekker, og de kan av den grunn trekke en sannsynlig konklusjon om uskyld. Argumentasjonen er bygget av en motsettende topos, om fetteren sine klær hadde vært tilsølt med blod, kunne han på den andre siden ha blitt sannsynliggjort som drapsmann.

Styrket troverdighet - fetteren

I artikkelen kommenterer Hunstad jr. at fetteren var inne på et avhør i kort tid etter drapet: «Fire dager etter drapet var siktede inne på rutinemessig avhør. Han ble da bedt om å kle av seg på overkroppen, noe han gjorde. Siktede hadde ingen merker på kroppen, forenlig med ugjerningen» (Hunstad jr., 1997). Journalisten styrker her troverdigheten til fetteren på to områder. For det første blir han fremstilt som samarbeidsvillig, og mottakerne vil allerede inneha en oppfatning om at mennesker som samarbeider i avhør, er uskyldige. Selv om han kun var inne på et rutinemessig avhør, ikke som mistenkt, kledde han av seg for å hjelpe til så godt han kunne. Videre kommer det frem at fetteren ikke hadde merker på kroppen som kan vise til skyld, noe som også øker troverdigheten hans. Mottakerne vet at det er stor sannsynlighet for at Birgitte Tengs har gjort sitt ytterste i kampen mot gjerningsmannen, og at drapsmannen derfor i det minste må ha noen tegn på kroppen. Alt i alt vil den styrkede troverdigheten føre til at mottakerne vil ha vanskelig for å knytte fetteren til drapet på Birgitte Tengs.

3.2.3.4 Tilståelsen: forsvare fetteren

Sent i artikkelen formidler Hunstad jr. om det mottakerne gjerne har ventet på, den mye omtalte tilståelsen: «**Etter en tid i avhør valgte Karmøy-mannen å tilstå å ha drept Birgitte**» (1997). Tilståelsen til fetteren ble sterkt vektlagt i politiet sin mistenkeliggjøring. I stedet for at Hunstad jr. bruker tilståelsen som et argument mot fetterens skyld, blir det imidlertid her enda tydeligere at Hunstad jr. forsøker å forsvare ham. For å forsvare en mistenkeliggjort kan en argumentere for at den mistenkte ble utsatt for press eller trusler (Vestrheim, 2018, s. 166), og flere grep av journalisten gir videre uttrykk for at fetteren ble manipulert til å tilstå handlingene.

Selve setningen der tilståelsen først blir nevnt er interessant på bakgrunn av leddenes plassering. En kan legge merke til at adverbialfrasen står først i setningen, da disse bruker å bli plassert til slutt. Av å plassere tidsadverbialet først, setter Hunstad jr. imidlertid omstendighetene for tilståelsen i fokus (Richardson, 2007), og forsikrer seg dermed om at mottakerne oppfatter informasjonen om at fetteren først tilstod etter en tid i avhør. For å vise betydningen av å flytte frem frasen kan en se hvordan setningen ville ha sett ut med adverbialfrasen bakerst: «Karmøy-mannen valgte å tilstå å ha drept Birgitte etter en tid i avhør». Når en leser setningen slik, vil en

ikke i like stor grad legge merke til når tilståelsen hendte, men heller konsentrere seg om hva som har skjedd. En mulig tolkning her kan være at Hunstad ønsker å fremheve at tilståelsen kom etter en stund i avhør for å åpne opp for muligheten for at fetteren kan ha tilstått som følge av press eller manipulasjon fra politiet. Videre i avsnittet gjør Hunstad jr. også andre grep som kan styrke denne oppfatningen.

Hva tror du har skjedd?

Et interessant aspekt Hunstad jr. tar med i artikkelen, er opphavet til tilståelsen: «Tilståelsen skal etter det Dagbladet erfarer, innledes med følgende: «*Siktede skal nå forklare hva han tror kan ha skjedd*». I den påfølgende tilståelsen ser siktede seg selv og handlingen i fugleperspektiv» (1997). Det direkte sitatet viser leseren at fetteren ikke er sikker på om hendelsene han beskriver, er sanne, da verbet «tror» blir brukt. I tillegg får leseren vite at fetteren deretter beskriver hendelsene i fugleperspektiv. Om fetteren har gjort de antatte handlingene, ville det gjerne ha vært mer naturlig at han hadde beskrevet hendelsene fra hans perspektiv. Inkluderingen av det direkte sitatet vil føre til at mottakerne kan se muligheten for at tilståelsen er falsk.

Fetteren kjente til alle detaljene

I artikkelen kommer det videre frem at tilståelsen inkluderte et hendelsesforløp som kunne stemme med politiets antatte hendelsesforløp. Dette la politiet stor vekt på under den videre etterforskningen (Hunstad jr, 1997). Det som imidlertid er påfallende her, er at Hunstad heller enn å bruke dette mot fetteren, argumenterer implisitt for hvorfor dette ikke er av betydning: «Han kjente på forhånd nært sagt alle detaljer i saken, fordi familien ble løpende orientert. Det 20-åringen ikke visste, fikk han fortalt under fengslingsmøtet. Tilståelsen inneholder ingen nye momenter, detaljer som bare en drapsmann kan kjenne til» (Hunstad jr., 1997). At fetteren kjente til detaljer i saken på forhånd, brukes altså her til å argumentere for hvorfor tilståelsen ikke er så interessant. I tillegg passer journalisten på å fortelle mottakerne om dette før de leser at hendelsesforløpet stemmer med hva som kan ha skjedd. Siden de da allerede har dette i betraktning, er sannsynligheten mindre for at de skal se dette som et tegn på at fetteren er skyldig.

Fetteren husker ikke drapet

Mottakerne har nå sannsynligvis åpnet øynene opp for at tilståelsen kan være falsk. Dette blir videre styrket av den følgende teksten:

«Under varetektstida ble han spurt om han hadde drept Birgitte. Han svarte ja. Han ble også spurt om han kunne huske drapet, og svarte: -Nei, jeg husker det ikke. Men alle påstår at jeg har gjort det, og da har jeg vel det. Men jeg kan ikke huske det» (Hunstad jr., 1997).

Hunstad jr. velger her å sitere direkte fra fetteren, noe som er svært kraftfullt. Richardson (2007) sier at nyhetsformidling blir mer virkelighetsnær ved bruk av direkte sitater, for mottakerne da stoler mer på at innholdet er sant. Når leseren vet at det finnes en mulighet for at tilståelsen er falsk, er det sentralt at sitatet eksplisitt viser, og fremhever med gjentakelse, at fetteren ikke husker å ha gjennomført drapet. Imidlertid kan det være verdt å nevne uklarheten rundt hvem som har stilt spørsmålene til fetteren. Dette blir ikke fortalt. Siden mottakerne får presentert at spørsmålene ble stilt under varetektsfengslingen, er det gjerne naturlig at de vil anta at spørsmålene kommer fra politiet. En kan imidlertid ikke vite dette. Videre poengterer fetteren at «alle» påstod at han drepte sin kusine (Hunstad jr., 1997). Det blir ikke her eksplisitt fortalt hvem «alle» refererer til, men leseren vil nok anta at politiet er inkludert. Indikasjonene vil fungere sammen og styrke oppfatningen om at tilståelsen er falsk, noe det direkte sitatet virkeliggjør mer.

3.2.3.5 Fetteren sitt sprengte alibi?

I kapittel 3.2.3.1, «Mottakernes førsteinntrykk», ble artikkelens ingress presentert og diskutert: **«Haugesund-politiet har verken vitner eller tekniske bevis mot Karmøy-mannen (20) som er siktet for drapet på søskenbarnet Birgitte Tengs (17). Nå rakner også indisierekken»**. I analysen ble ellipsen i ingressen nevnt. Som sagt, vil utelatelsen mest sannsynlig føre til at mottakerne tror at politiet ikke har vitner som kan støtte opp om mistenkeliggjøringen av fetteren. Denne ellipsen blir sentral igjen når Hunstad jr. mot slutten av artikkelen presenterer det han ved ellipsen implisitt hevder mangler. Under overskriften, «Vitnet», formidler nemlig journalisten at et kvinnelig vitne hevdet å ha observert fetteren ved Litlabrunå i Kopervik da han, ifølge sin forklaring, var i seng (Hunstad jr., 1997). Ellipsen i ingressen er et grep som får mottakerne til å få inntrykk av at politiet sin hypotese er svakere enn den egentlig er. Setningen de sannsynligvis kommer frem til, stemmer ikke helt med det sanne bildet, da det finnes en vitneobservasjon som strider mot fetteren sin forklaring. Samtidig kan en ikke angripe journalisten, da mottakerne selv kommer frem til setningens hele betydning. På dette viset vil ikke Hunstad jr. bli ansvarliggjort for inntrykket mottakerne får av ingressen. Dessuten kan

journalisten senere forklare hva han mener ved påstanden i ingressen, nemlig at vitnet ikke er troverdig.

Sikre observasjoner vs. tvilsom observasjon

Under nevnte overskrift, «Vitnet» (Hunstad jr. 1997) svekkes troverdigheten til politiet sitt vitne betraktelig, dette blant annet ved måten avsenderen presenterer vitneobservasjonen på: (egen utheving): «Et kvinnelig vitnet **har hevdet** at hun så siktede sykle hjemover drapsnatta» (Hunstad jr., 1997). Som Richardson (2007) poengterer, vil avsenderen kunne tillegge hendelser tvil eller troverdighet ved ordvalg. Av sitatet kan en se at journalisten gir rom for at observasjonen ikke nødvendigvis stemmer ved å poengtere at kvinnen hevder å ha gjort den. Om «hevdet» ikke hadde blitt inkludert, ville observasjonen i større grad ha blitt formidlet som sannhet: «Et kvinnelig vitne så siktede sykle hjemover drapsnatta». Dette er i seg selv ikke et særlig interessant trekk, da god journalistikk kjennetegnes av å ikke trekke konklusjoner for tidlig. Inkluderingen av verbet er imidlertid interessant om en sammenligner formidlingen av dette vitne sin forklaring med beskrivelsen av andre relevante menneskers observasjoner og bevegelser i artikkelen (Hunstad jr., 1997):

«Flere vitner så henne [Birgitte Tengs] og snakket med henne i gågata»	De så og snakket, ikke «har hevdet å ha sett og snakket»
«Den siste sikre observasjonen av Birgitte var utenfor Torfæus pub i enden av gågata»	Sikker observasjon. Stor troverdighet.
«Vitner hadde sett en bil med to personer i høy fart i retning åstedet, men bilen lot seg ikke identifisere»	De hadde sett, ikke «har hevdet å ha sett»
«Trailersjåføren så ikke Birgitte gå forbi verken alene eller sammen med andre»	Han så, ikke «hevdet å ikke ha sett»
KONKLUSJON: Hunstad tillegger <i>ikke</i> forklaringene tvil	

Av tabellen kan en se at andre vitner og relevante mennesker sine forklaringer blir ilagt mer sannhet enn politiet sitt vitne, dette fordi formuleringene ikke gir uttrykk for tvil. Det er vanskelig å vite om noen snakker sant eller ikke, og i mediedekningen av drapssaker er det særdeles viktig å ikke trekke konklusjoner uten å kunne være sikker. Å være kritisk til alle stemmer, ikke bare noen, er essensielt for å løse en drapsgåte. Ved sannhetsetableringen gir

journalisten troverdighet til vitnene, og mottakerne vil i mindre grad tvile på at observasjonene har hendt. Ved beskrivelsen av politiet sitt vitne er det på den andre siden ikke gitt troverdighet til observasjonen, og mottakerne vil gjerne ved dette huske på at påstander ikke nødvendigvis trenger å være sanne. Videre argumenterer Hunstad jr. for hvorfor vitneobservasjonen er upålitelig, og ved det også hvorfor en kan si at politiet ikke har vitner mot fetteren.

Vitnet er ikke troverdig

I artikkelen blir det poengtert at vitnet endret sin forklaring: «I det første avhøret antydet hun at hun så siktede ved brua noe tidligere på natta. Da politiet gransket jentas bevegelser, kom man fram til at de to må ha møttes ved brua klokka 01.40» (Hunstad jr, 1997). I sitatet er det mye å ta tak i. For det første vil vitnet sin troverdighet bli drastisk svekket av at hun endrer forklaringen. Vissheten om at vitnet har endret forklaring, vil føre til at mottakerne står igjen med en oppfatning om at hun ikke kan huske hendelsene korrekt. Det er vanskelig å tro på det vitnet påstår når hun selv viser usikkerhet. Det andre en kan bemerke seg av sitatet er at Hunstad jr. poengterer at endringen av klokkeslettet hendte etter at bevegelsene til jenta ble gransket av politiet. I andre situasjoner ville gjerne denne informasjonen ha ført til økt troverdighet til observasjonen, da politiet normalt sett innehar troverdighet. Her fører bemerkningen derimot til motsatt effekt, da mottakerne allerede har fått inntrykk av at politiet har gjennomført et svært dårlig etterforskningsarbeid. I tillegg blir det ikke presisert at kvinnen selv endrer klokkeslettet, men at «man kom fram til» tidspunktet. Det er dermed uklart for mottakerne om kvinnen selv endret tidspunktet, eller om det var politiet som endret det. På bakgrunn av at politiet har blitt fremstilt som desperate etter å ta fetteren, og overbeviste i sin sak, legger journalisten opp til at sistnevnte konklusjon kan bli trukket. Et tredje interessant trekk ved sitatet, er at det første tidspunktet ikke blir oppgitt nøyaktig: «noe tidligere på natta». Ettersom leseren heller ikke har blitt fortalt tidspunktet fetteren hevder at det har møttes, har leseren her mulighet til å konkludere med at disse tidspunktene da vil samsvare. Ved dette styrkes fetteren sin troverdighet betraktelig, da mottakerne får inntrykk av at vitne faktisk kan bekrefte forklaringen hans.

Fetteren fant frem til vitnet selv

Aristoteles poengterer følgende om topoi: «En annen topos består i å anbefale eller fraråde, anklage eller forsvare, rose eller kritisere ut fra konsekvensene, ettersom det oftest er tilfelle at samme sak kan ha både positive og negative konsekvenser» (2006, s. 183). På bakgrunn av denne kunnskapen kan en si at det er usannsynlig at et menneske handler på en måte som fører

med seg negative konsekvenser. For å sannsynliggjøre og fremheve at vitneobservasjonen er uriktig, presenterer Hunstad jr. et argument basert på denne oppfatningen. Dette kommer frem ved at journalisten presiserer at fetteren selv henviste til vitnet: «Da siktede ble spurt om sitt eget alibi, henviste han til kvinnen han hadde møtt ved brua» (Hunstad jr., 1997). Mottakerne kan her konkludere med at det er usannsynlig at vitneobservasjonen er riktig. Dette vil skje på bakgrunn av opplysningen om at fetteren selv henviste til vitnet, og konsekvensene av henvisningen har vært store – det er i hovedsak dette som ligger bak politiets mistenkeliggjøring. Journalisten anvender videre figuren *retorisk spørsmål*, et spørsmål som ikke krever et svar, og som egentlig er en påstand (Vestrheim, 2018, s. 212), for å fremheve og forsterke budskapet: «Hvorfor skulle siktede hjelpe politiet fram til det eneste vitnet som kunne rokke ved hans alibi?».

Tidsbruk

Ved analysen av fase 1 så en at journalistene på bakgrunn av at fetteren var vel trent, argumenterte implisitt for hvorfor han derfor kunne ha fått tid til å gjennomføre drapet. I denne artikkelen er fremstillingen av tidsaspektet annerledes. Etter at Hunstad jr. har argumentert for hvorfor sannsynligheten er liten for at det kvinnelige vitnet har sett fetteren sykle fordi Litlabrunå klokken 01.40, gir han videre uttrykk for at det er usannsynlig at fetteren har hatt tid til å gjennomføre drapet: «Siktede skulle da allerede ha begått drapet, løpt tilbake til sentrum og hentet sykkelen, og nå være på vei hjem» (Hunstad jr., 1997). Tidligere i artikkelen fikk mottakerne presentert at ruten fra Kopervik sentrum til åstedet tar 42 minutter. På bakgrunn av denne opplysningen kan de, av å studere alle tidspunktene som blir gitt, konkludere med at fetteren da har hatt under én time på seg til å utføre handlingene på åstedet, løpt til sentrum, hentet sykkelen og da passert broen klokken 01.40. Siden mottakerne må studere tidspunktene nærmere for å finne ut hvor lang tid det dreier seg om, blir de invitert med på å trekke slutningen. Slik kan journalisten også distansere seg fra påstanden. En kan her se at tidsaspektet blir brukt for å fremheve at fetteren er uskyldig i hendelsene, mens det i fase 1 ble argumentert for hvorfor hendelsene var mulig *på tross av* tidsaspektet. I tillegg kan en bemerke seg at setningen er formulert slik at politiet blir latterliggjort, da mottakerne vet at det er politiet som innehar denne oppfatningen, og at de selv vil se den som usannsynlig.

Latterliggjøring

Richardson (2007) hevder at *intertekstualitet*, og tanken om at enhver tekst må bli studert i lys av andre tekster, er sentralt i analyse av journalistikk, da journalistene ofte vil referere til

tidligere utsagn (s. 100). I setningen, «**Dette er det eneste vitnet som såkalt sprekker 20-åringens alibi for hans bevegelser drapsnatta**» (Hunstad jr., 1997), kan en antyde at journalisten refererer til en uttalelse Ståle Finsal, etterforskningsleder under Birgitte Tengs-saken, ga til mediene etter varetektsfengslingen: «Vi har sprengt 19-åringens alibi» (sitert i Rustad, 2018, s. 89). Påstanden ble gitt på bakgrunn av vitneobservasjonen (Rustad, 2018, s. 89), og her blir latterliggjøringen av politiet i artikkelen enda tydeligere, dette ved ordet «såkalt». Ifølge Vestrheim (2018) kan den retoriske tropen ironi oppnås ved bruk av ordet (s.201). Etter at journalisten har fremvist argumentasjon for at vitnet sin forklaring ikke stemmer, blir billedspråket kraftfullt. Mottakerne vil ikke klare å forstå hvordan politiet kan ha kommet til konklusjonen om at fetteren sitt alibi er «sprukket» eller, ifølge Finsal, «sprengt», da argumentasjonen til Hunstad jr. indikerer at vitneobservasjonen ikke svekker fetteren sin troverdighet. Ved å ta tydelig avstand til politiet, ved ordet «såkalt», og fremvise argumentasjon som strider imot hypotesen deres, latterliggjør Hunstad jr. etterforskerne her i stor grad. Mottakerne vil få et tydelig bilde av at etterforskerne har gjort et særdeles svakt arbeid i etterforskningen, da mottakerne av implisitt argumentasjon selv vil komme frem til konklusjonen politiet ikke klarer å se.

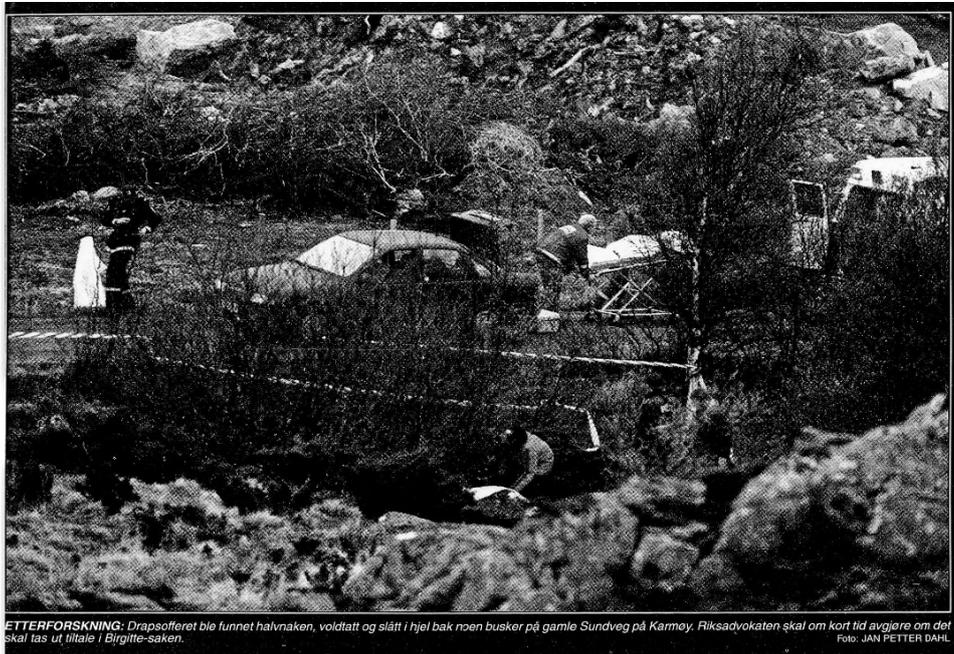
3.2.3.6 Følelsene

Retorikken sitt tredje overtalelsesmiddel er å argumentere gjennom følelser, *patos*. Patos kan fungere både eksplisitt og implisitt i en tekst ved at mottakerne blir satt i en bestemt følelsesmessig tilstand. Hensikten med bruk av patos er å få mottakerne i en bestemt emosjonell tilstand for å gjøre dem mer mottakelige til avsenderen sitt budskap (Richardson, 2007, s. 160). I analyse av tabloidaviser, og ved dekning av kriminalsaker, er følelsene sentrale. Siden kriminalsaker i stor grad er preget av følelser, kan også journalistene utnytte dette for kommersiell vinning. Tidligere forskning viser at mediene i stor grad fokuserer på groteske og detaljerte hendelsesforløp om uskyldige ofre og grusomme drapsmenn (Røsland, 2003). Når fetteren i denne artikkelen imidlertid blir ansett som uskyldig, kan ikke journalisten gjøre saken følelsesmessig appellerende av å mistenkeliggjøre den mistenkte, og derav lage en «god historie». Ved dette narrativet vil derfor den følelsesmessige appellen vise seg på andre måter.

Hvilke følelser vil prege mottakerne?

Fremtredende komponenter krever analyse, ettersom leseren nøye vil observere dem. Med andre ord vil deler som skiller seg ut i artikkelen, si mye om hva avsenderen ønsker å formidle, da de vet at leseren tillegger dem større vekt i tolkningsprosessen (Richardson, 2004). Det er

tydelig at *Dagbladet* vektlegger et bilde mer enn de andre, fotografiet øverst på side 21 har omfang tilsvarende den samlede størrelsen til de fem bildene på side 20 (Hunstad jr., 1997). Videre vil dette bildet derfor bli analysert nærmere ut ifra Barthes (1994) sin bildesemiotikk.

Ved første øyekast vil mottakerne legge merke til at fotografiet blant annet inneholder trær, busker, en personbil, en større hvit bil med åpen bakk, et hvitt bånd, mennesker og en bære. Dette er bildet sitt bokstavelige innhold. Ifølge Barthes (1994) vil leseren samtidig med resepsjon av bokstavelig mening, tolke symbolsk innhold, og det trengs ikke særlig mange forkunnskaper for å nå kunne konkludere med at en står ovenfor et åsted. Mottakerne ser sperrebånd, politi, granskere, et drapsoffer, ambulans og en ambulansarbeider. Dette blir også forankret av bildeteksten sin første del, det lingvistiske meningsinnholdet: «Drapsofferet ble funnet halvnaken, voldtatt og slått i hjel bak noen busker på gamle Sundveg på Karmøy (Hunstad jr., 1997)».

Selve bildet skaper en følelsesmessig reaksjon hos mottakerne preget av tristhet. Det er vondt å vite at en 17 år gammel jente ligger under den hvite duken, drept ufortjent og brutalt. Fotografiet av åstedet og drapsofferet gjør i tillegg drapet mer virkelighetsnært, for mottakerne får se det faktiske liket fremfor å kun høre om hva som har skjedd. Siden mottakerne får ta del i drapet og se lidelsen, har de, ifølge Aristoteles, stor sjanse for å føle medlidenhet for offeret. Medlidenhet kjennetegnes av en smerte eller sorg på vegne av andre, og oppstår når lidelsen rammer ufortjent, og en kan se for seg at det også kan ramme en selv eller noen nære

(Aristoteles, s. 129). Det store fotografiet bidrar altså med å øke mottakerens medlidenhet ettersom konsekvensene av drapet, liket, blir presentert for dem.

Bildeteksten inneholder også interessante trekk som bør studeres nærmere. For det første kan en legge merke til at Birgitte Tengs blir omtalt som «drapsofferet». Det er ikke nødvendig for journalisten å referere til henne ved navn, for leseren vet allerede at artikkelen gjelder Birgitte Tengs, men en kan imidlertid også diskutere valgt referansestrategi, som kan ha psykologisk formål (Reisigl & Wodak, 2001, s. 47 sitert i Richardson, 2004, s. 49-50). Referansestrategien baserer seg ikke på hvem Birgitte Tengs var, men hva hun ble utsatt for. Hunstad jr. er gjerne mer opptatt av å få leseren til å synes synd på offeret ved å igjen poengtere at hun ble utsatt for drap. Også her bruker altså journalisten et grep som styrker medlidenheten ovenfor offeret. Et annet virkemiddel i bildeteksten som styrker medlidenhet for offeret, er den påfølgende tilstandsbeskrivelsen med «halvnaken, voldtatt og slått i hjel» (Hunstad jr., 1997). Av retorikken kan en kjennetegne opphopningen av de tre ordene som *trikolon* (Jørgensen & Villadsen, 2009, s. 190), da opphopning av tre elementer blir sett på som kraftfullt og engasjerende (Aristoteles, 2006). Trikolon vil her forsterke medlidenhet, for mottakerne i større grad oppfatter og husker hva offeret ble utsatt for (Kjeldsen, 2004, s. 218).

Totalt sett skaper det sentrale fotografiet inkludert bildetekst en følelsesmessig reaksjon hos leseren preget av medlidenhet, noe som kan tyde på at dette er viktig for avsenderen å oppnå. For å styrke denne påstanden videre kan en også trekke frem andre interessante grep i artikkelen som bidrar til økt medlidenhet. Ifølge Aristoteles oppstår medlidenhet når mennesker vi er nære blir utsatt for lidelser, og en kan se hvordan fremstillingen av konfirmasjonsbildet oppnår dette. I tillegg trekker Aristoteles frem ulike virkemidler som kan bli brukt for å forsterke medlidenhetsfølelse, der blant annet dramatisering vektlegges (s. 135), noe som også går igjen i artikkelen.

Dramatisering

Tidlig i artikkelen gjenforteller Hunstad jr. handlingene Birgitte Tengs ble utsatt for på drapnatten under overskriften «Funnet drept»:

Om morgenen lørdag 6. mai 1995 ble 17 år gamle Birgitte Tengs funnet halvnaken, voldtatt og slått i hjel bak noen busker på gamle Sundvei på Karmøy. Kripes-teknikerne fant at drapshandlingen hadde startet ute på den øde grusveien, men at Birgitte var blitt

slept flere titall meter fra en bakketopp og nedover langs veien. Birgitte var videre slept gjennom en grind og dumpet i åpent landskap. Ved siden av liket lå en stor stein som gjerningsmannen hadde slått mot offerets hode. (1997)

Det første en kan legge merke til av sitatet er at opphopningsfiguren, trikolon, fra bildeteksten til det store bildet her blir gjentatt, og budskapet dermed ytterligere forsterket. Deretter følger en beskrivelse av hvordan offeret ble behandlet under drapet, med fokus på at hun ble slept bortover veien og dumpet. Avsenderen fremviser en konkret og detaljert beskrivelse av handlingene, noe som gjør leseren bedre egnet til å visualisere drapet selv og dermed føle mer medlidelse med offeret. Påstanden kan styrkes ytterligere ved at Hunstad jr. trekker frem plasseringen til den store steinen (1997). Mottakerne får et holdepunkt i visualiseringen ved at steinen blir plassert ved siden av liket, og en vil av å se for seg hvor steinen lå, også måtte se for seg hvordan liket så ut. Dette vil igjen føre til en følelsesmessig reaksjon hos leseren. En har allerede blitt fortalt at offeret ble brutalt behandlet - slept rundt på bakken, voldtatt og slått i hjel – og leseren vil derfor se for seg hvordan offeret så ut etter alt dette. Visualiseringen blir med andre ord grotesk og hjerteskjærende, og den vil definitivt styrke medlidenhet.

Videre kan en også trekke frem formuleringen «dumpet i åpent landskap», der ordet «dumpet» blir brukt for å formidle at Birgitte Tengs ble etterlatt på åstedet. Ordvalget kan bli assosiert med å kaste søppel, og sammenligningen bidrar dermed med å vekke avsky for gjerningsmannen og medlidenhet for offeret. Drapsmannen behandlet Birgitte Tengs som søppel, og dette forsterker oppfatningen av gjerningsmannen som respektløs og ubarmhjertig. Samtidig kan en tillegge «åpent landskap» symbolsk betydning. Uttrykket forsterker inntrykket av at offeret ble forlatt alene, isolert fra medmennesker, og vil bidra til styrket medlidenhet hos mottakerne. Imidlertid er det ved denne beskrivelsen påfallende at den er ulik bildeteksten (egen utheving): «Drapsofferet ble funnet halvnaken, voldtatt og slått i hjel **bak noen busker** på gamle Sundveg på Karmøy» (Hunstad jr., 1997). Dessuten vil en ved bildet av åstedet se at offeret ikke ble dumpet i åpent landskap, og det kan virke som at den nye beskrivelsen kun blir gitt for å vekke følelser. Totalt sett gir den groteske og detaljerte beskrivelsen av drapshandlingene leseren mulighet til å visualisere hendelsene, og dermed føle medlidenhet. Ulike formuleringer og ordvalg styrker følelsen ved dramatisering.

Konfirmasjonsbildet

I *Dagbladet* sitt avisoppslag 21. september 1997 blir konfirmasjonsbildet av Birgitte Tengs brukt to ganger, både på forsiden og i selve artikkelen. Av bildet sitt bokstavelige innhold ser leseren en jente i bunad, og lingvistisk innhold i form av bildetekst forteller mottakerne at fotografiet er av Birgitte Tengs: «17 år gamle Birgitte Tengs ble drept natt til lørdag 6.mai 1995» (Hunstad jr., 1997). Siden *Dagbladet* bruker konfirmasjonsbildet av Birgitte Tengs, vil offeret bli fremstilt for mottakerne som yngre enn det hun var da hun ble drept. Effekten av dette er at medlidenhet for offeret i større grad økes. Hun fremstår som mer uskyldig ved å

opptre som et barn, og i tillegg vil mottakernes medlidenhet for foreldrene derav økes. Det er uansett vondt å miste et barn, men det oppfattes som verre om barnet er yngre. Effekten av at mottakerne også får se hvordan Birgitte Tengs så ut, er at offeret blir menneskeligjort. *Dagbladet* viser frem et ansikt, en identitet og en skjebne. Menneskeligjøringen bidrar til økt medlidenhet for offeret, ettersom mottakerne dermed kan føle en dypere emosjonell forbindelse til henne. Denne forbindelsen blir også sterkere av at Birgitte Tengs har på seg en bunad. Bunaden gir offeret personlige kjennetegn, noe som gjør at mottakerne vil lære seg å kjenne henne bedre. I tillegg til dette vil bildet gjøre leseren i stand til å kunne plassere et ansikt inn i den groteske og detaljerte «fortellingen» om drapet som senere blir presentert i artikkelen. Journalisten legger altså effektivt opp til at leseren kan se handlingene utspille seg i hodet mer realistisk enn om en ikke kunne plassert et ansikt på offeret, noe som Aristoteles (2006) hevder også styrker medlidenhet.

Ved bildet sitt symbolske innhold kan en videre diskutere betydningen av at Birgitte Tengs er kledd i bunad, Norge sin nasjonaldrakt. Ettersom *Dagbladet* sine lesere er norske mennesker, vil bunaden vekke konnotasjoner til Norge, nasjonal identitet og fellesskap. Bunaden fører til at mottakerne blir plassert inn i samme kategori som Birgitte Tengs. Konfirmasjonsbildet er en påminnelse om at offeret var en del av vårt fellesskap, en av oss, og som Aristoteles poengterer, oppstår medlidenhet i møte med likemenn (s. 135). Medlidenheten forsterkes altså videre av at mottakerne kan identifisere seg med Birgitte Tengs. En har et fellestrekk med henne, og en vil derav i større grad kunne se for seg muligheten for at lignende lidelser kan ramme en selv eller

kjære. Samtidig kan en også her trekke frem at Norge er preget av en befolkning som stort sett er stolte over landet sitt, og som vanligvis setter kjærlighet og solidaritet overfor sine landsmenn høyt. Nasjonal identitet står sterkt i landet, og bunaden til Birgitte Tengs vil minne mottakerne på at noen har skadet en del av dette fellesskapet. Dette fører videre til at mottakerne vil føle vrede overfor gjerningsmannen. Et svik på en del av et sterkt felleskap, er nemlig et svik på hele fellesskapet, og leseren vil av denne grunn selv bli berørt i saken. Mottakerne vil sitte igjen med et ønske om at gjerningsmannen får som fortjent og tar sin straff, for bare slik kan en gjenvinne rettferdighet.

Effekten av patosappellen

Avsenderen bruker flere virkemidler som styrker mottakernes medlidenhet for Birgitte Tengs, og effekten av dette er at det oppstår et ønske om hevn for de grusomme ugjerningene offeret ble utsatt for. Dette blir imidlertid problematisk når artikkelen fremviser en stor mulighet for at fetteren er uskyldig, for rettferdighet vil ikke oppnås om en dømmer et menneske som ikke har noe med drapet å gjøre. Totalt sett vil derfor Hunstad sitt fokus på patos gjerne føre til at leseren vil ønske at saken blir gjennomgått grundigere, slik at en kan være sikker på at riktig gjerningsmann blir dømt. I tillegg til dette er det interessant å diskutere at et detaljert og grotesk hendelsesforløp definitivt vil føre til flere salg av avisen, i motsetning til om artikkelen hadde vært kjennetegnet av en kort, avstandstagende og lite detaljert beskrivelse av drapshandlingen. Vektleggingen av patosappellen kan derfor ha vært et grep for å øke fortjenesten, samtidig som det kjennetegner tabloidjournalistikken som sjanger. Uansett hensikt vil imidlertid grepene plassere mottakerne inn i en følelsesmessig tilstand som uten tvil gjør dem innstilt på å gjenvinne rettferdighet for Birgitte Tengs.

[3.2.4 Dagbladet sitt narrativ i andre fase: fetteren er uskyldig](#)

Dagbladet sitt narrativ i fase 2 inneholder ingen tvil. Avisen forsvarer fetteren tydelig ved implisitt argumentasjon som sannsynliggjør hans uskyld. Dette fremtrer ved at journalisten fremstiller det som usannsynlig at fetteren har møtt Birgitte Tengs, at de sammen skal ha gått ruten, og at fetteren har fått tid til handlingene. I tillegg blir fetteren sin troverdighet og forklaring styrket. Da mediedekning og tabloidisering av kriminalsaker er preget av ofre og forbrytere, kan en kommentere at politiet nå blir fullstendig svekket for troverdighet og latterliggjort ved ironi, og at de derav oppfattes som den virkelige forbryteren i saken. Etterforskerne blir fremstilte som overbeviste om at fetteren er skyldig, og desperate etter å ta ham. Det sentrale vitnet deres blir frarøvet all troverdighet, og det eneste politiet egentlig står

igjen med er, ifølge Hunstad jr., «uavklarte spor» – bilføreren, som på sin side vil oppfattes som den egentlige drapsmannen. Det følelsesmessige aspektet sentraliserer seg her rundt medfølelsen til offeret, og handlingene som har funnet sted.

Totalt sett er narrativet i artikkelen at fetteren er uskyldig, og det stilles ingen tvil til det som taler imot denne påstanden. Også her vil den implisitte argumentasjonen gjøre at mottakerne selv kan trekke konklusjonen. Imidlertid kan en diskutere om noe av Hunstad jr. sitt grunnlag for argumentasjon, burde ha blitt vurdert nærmere, da ulike grep pynter på sannheten for å fremstille fetteren så uskyldig som mulig. Selv om fetteren ikke kan knyttes til drapet, og et kritisk blikk selvfølgelig var nødvendig, er det essensielt å være saklig for å bli tatt seriøst. Det finnes ingen bevis som kan knytte fetteren til drapet, men Hunstad jr. kritiserer tross alt politiet for å være for bastante, og en bør da unngå å havne i samme felle selv.

Tvilen

Bortsett fra vitnet ved brua, sitter politiet og påtalemyndigheten tilbake med en tilståelse som er trukket tilbake. Ingen vitner har sett Birgitte og fetteren sammen, det finnes ingen tekniske spor, men en rekke andre uavklarte spor i saken som ikke er tillagt vekt.

Kapittel 4 | Konklusjon

Analysen kan avdekke et tydelig skille i narrativet *Dagbladet* konstruerte under siktelsen av fetteren til Birgitte Tengs. I første rekke ble politiet sine mistanker bekreftet og ytterligere styrket av journalistene. Fetteren ble i stor grad forhåndsdømt og anklaget av at *Dagbladet* tolket tvetydige tegn ensidig og skapte mening til den henlagte anmeldelsen, som ikke hadde betydning for den aktuelle drapssaken. Etter at fetteren trekker tilståelsen, blir narrativet snudd opp ned, og fetteren blir heller sett på som uskyldig. I dette narrativet forsvarer *Dagbladet* fetteren, og politiet blir sett på som den virkelige skurken, de elendige etterforskerne. Det eneste som skiller de to fasene fra hverandre er at fetteren i den andre fasen hadde trukket tilståelsen han kom med. Ellers ser det ut til at journalistene innehar den samme kunnskapen om indisiene, men at de valgte en kritisk tilnærming, og et totalt annerledes svar, i fase to. Dette er interessant, da Hunstad jr. er journalist i begge fasene, noe som vil gjenspeile hvor ulikt en kan fremstille både sak og person.

4.1 Medias rolle og makt

Kriminaljournalistikken blir blant annet sett på som viktig for å dekke mottakernes informasjonsbehov (Røssland, 2023). Analysen viser imidlertid at mediene i stor grad gjør ulike grep for å fremstille saken som viktig. Drapssaken blir av sakens kjennetegn nærmest en merkevare, og fremstillingen kraftig tabloidisert ved fortellinger om grusomme forbrytere og detaljerte hendelsesforløp. Ved dette kan en argumentere for at mediene selv bidrar til at mottakerne vil oppleve et større informasjonsbehov, der en nå vil trenge svar på hva som har hendt. Mediene skaper stor oppmerksomhet rundt slike saker og blir derfor gjerne pliktet til å følge opp mottakerne. Dette kan igjen føre til at journalistene ønsker å gi mottakerne et svar, eller en sannsynlig konklusjon, for å dekke behovet. Ved at mottakerne har makt til å skildre «sannhet» på ulikt vis, har de makt til å fremstille en person som enten skyldig eller uskyldig for en stor mottakergruppe. I begge fasene kan en se at journalistene er opptatt av å gi mottakerne svar, dog implisitt, og leseren blir ved dette bli invitert til å også være politietterforsker. Narrativene er preget av at journalistene følger en retning, skyldig eller uskyldig, og åpner imidlertid ikke opp for at tegn kan være tvetydige. Det er tydelig at journalistene gir uttrykk for egne meninger, selv om Hunstad jr. ombestemmer seg, men at de uansett distanserer seg fra disse ved den implisitte argumentasjonen.

Tidligere forskning tillegger media stor makt ved justismord, og det har oppstått en oppfatning om at media kan oppklare justismord ved å avdekke ugyldig argumentasjon og presentere denne

for et stort publikum (Norsk Presseforbund & Fritt Ord, 2023). Justismordet på fetteren til Birgitte Tengs er imidlertid et eksempel på media fungerende som vaktbikkje. I andre fase av siktelsen forsvarte de den som ble urettferdig behandlet, fetteren, og kritiserte aktøren som utførte ugjerningene, politiet. Ved samfunnets oppfatning om at media har makt til å oppklare justismord, blir det derfor essensielt å ta utfallet av saken i betraktning. I Karmsund herredsrett 27. november 1997 ble nemlig fetteren dømt for drapet på Birgitte Tengs (Karmsund Herredsrett, 1997), dette på tross av at *Dagbladet* fremstilte den mistenkte som uskyldig. Analysen viser altså at *Dagbladet* ikke hadde makt til å forhindre justismordet selv om de «avslørte» det, og fremstilte det slik.

Referanser

- Aristoteles (2006) Retorikk, i T. Eide (Red.) Vidarforlaget.
- Barthes, R. (1964) Bildets retorikk i K. Stene-Johansen (red.) Roland Barthes: i tegnets tid. Utvalgte artikler og essays (1994), side 22-35. PAX forlag
- Botten, B. (2006, 23. november). Justismordet der norske journalister sviktet. I *SKUP: Stiftelsen for en kritisk og undersøkende presse*.
<http://nettsidearkiv.skup.no/www.skup.no/177/323/6824.html>
- Bruner, J. S. (2003). *Making stories: law, literature, life*. Harvard University Press.
- Conboy, M. (2014). Visual Aspect of British Tabloid Newspapers: "Image Crowding Out Rational Analysis". I D. Machin (Red.), *Visual Communication* (Vol. 4, s. 261-279). De Gruyter, Inc.
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/uisbib/detail.action?docID=1727235>
- Dagbladet* (1997, 12. februar). *Dagbladet, Forside*, s. 1.
- Dagbladet* (1997, 21. september). *Dagbladet, Forside*, s. 1.
- Dragvoll, J., Ekeland, B. C. & Linneberg, A. (2013). *Justismordets retorikk*. Vidarforlaget.
- Eide, M (2011). *hva er JOURNALISTIKK*. Universitetsforlaget.
- Eide, M. (2014). Tvetydighetens triumf – Populærjournalistikk på norsk. En gjensisitt. *Norsk medietidsskrift*, 21(4), 295-307. <https://doi.org/10.18261/ISSN0805-9535-2014-04-03>
- Ekeland, B. C. (2009). *Rettferdige ord: Humanistisk rettstenkning mellom rett og retorikk, lov og litteratur* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Bergen.
- Hunstad Jr., K. & Selvik, G. (1997, 12. februar). DE SKJEBNESVANGRE MINUTTENE. *Dagbladet*, s. 14-15).
- Hunstad Jr., K. & Selvik, G. (1997, 12. februar). UTUKTS-ANMELDT FØR DRAPET: Saken ble henlagt. *Dagbladet*, s. 13.
- Hunstad Jr., K. (1997, 21. september). FLERE HULL I POLITIETS TEORI. *Dagbladet*, s. 20-21.
- Hägg, G. (2005). Praktisk retorikk. Hognar Media.
- Jomaas, B. & Skarrud, E. (2006, 1. september). - Media forhåndsdomte Fritz. *NRK*.
<https://www.nrk.no/trondelag/--media-forhandsdomte-fritz-1.936491>
- Junge, H. (2023, 2. juni). Moen-saken. I Store norske leksikon. <https://snl.no/Moen-saken>
- Jørgensen, C. & Villadsen, L. (Red.). (2009). Retorik: Teori og praksis. Samfundslitteratur.

- Karmsund Herredsrett (1997, 27. november). Saksnr. 97-00539 M. Dom av fetteren.
- Kjeldsen, J. E. (2009). *Retorikk i vår tid: En innføring i moderne retorisk teori*. Spartacus.
- Mathiesen, T (2010). *Makt og medier: en innføring i mediesosiologi* (5. utg.). Pax.
- Nadheim, E. (2023, 12. oktober). Mediene som lojale etterplaprerere. Dagbladet.
<https://www.dagbladet.no/meninger/mediene-som-lojale-etterplaprerere/80333826>
- Norsk Presseforbund (2020). *Vær Varsom-plakaten*.
<https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>
- Ottosen, R. (2008). Mediene og justismord. I A. Bratholm & S. Eskeland (Red.), *Justismord og rettssikkerhet* (s.193-215). Universitetsforlaget.
- Prop. 28 (1999-2000). *Om lov om endringer i straffeloven mv. (Seksuallovbrudd)*. Justis- og politidepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/c65c9d746f2a4769b266b2fc122182be/no/pdfa/otp199920000028000dddpdfa.pdf>
- Richardson, J. E. (2007). *Analysing Newspapers: An approach from Critical Discourse Analysis*. Palgrave Macmillan.
- Rustad, P. A. (2018). *Mysteriet Birgitte Tengs*. Prego Mobile.
- Røssland, L. A. (2003). *Kriminelt: Kriminaljournalistikk i norske populærmedium*. Universitetsforlaget.
- Røssland, L. A. (2019). *Norsk kriminaljournalistikk etter 2000: en vegg av krim*. Cappelen Damm akademisk.
- Schwebs T., Ytre-Arne B. & Østbye H. (2020) *Media i samfunnet*. Det Norske Samlaget.
- Skoland, E. (2022, 20. august). Pressens svikt bidro til Baneheia-saken. VG.
<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/dnobeX/pressens-svikt-bidro-til-baneheia-skandalen>
- Thorbjørnsrud, K. & Figenshou, T. U. (2018). Det er en tid for alt? Norsk mediedebatt i året etter 22.juli. I H. Syse (Red.), *Norge etter 22.juli: Forhandlinger om verdier, identiteter og et motstandsdyktig samfunn* (s. 67-83). Cappelen Damm Akademisk.
- Van Dijk, T. A. (1996) Discourse, opinions and ideologies I C. Schaffner og H. Kelly-Holmes (red) *Discourse and Ideologies*, side 7-37. Clevedon: Multilingual Matters Ltd
- Vestrheim, G. (2018). *Klassisk retorikk*. Dreyers forlag.
- Ward, I. (1995). *Law and literature: Possibilities and perspectives*. Cambridge University Press.

Foran kveldens fotball-drama **ITALIA HÅPER GAZZA SPILLER** Sporten

Dagbladet
Onsdag 12. februar 1997 Nr. 42 Uke 7. 129. årgang. - Løssalg kr 8,00

:sterke meninger TUSENTIPSET - 22 20 00 00

BELLONA-AKSJON mot mangemillionær

- BOR BEST. griser mest

PLAGES DU?
MOBILHATT demper stråling
Side 12

FRATATT 16 000 av banken
Side 20

BERITS OSCAR-sensasjon
Side 41

Birgitte-saken DRAPS-NATTA minutt for minutt
Side 13,14 og 15

PRIS: 40 MILL

Dagbladet 16. januar i år.

For en måned siden kjøpte multimillionæren Karl Johan Sunde Norges dyreste villa på Bygdøy. I går aksjonerte Bellona og politiet mot bedriften hans i Ålesund. Fredredric Hauge i Bellona kaller løsemiddelutslippene fra Sunde-bedriften «norgeshistoriens verste». Side 7

SE NORGES DYRESTE VILLA

Bent Nashavn

Bjerg Eiketh fikk gigant-gebyr

KARMØY-DRAPET

NYE AVHØR: 19-åringen ble ved 08-tida i går hentet til nye avhør på Haugesund politikkammer. Dagbladet fikk i går bekreftet at Karmøy-mannen ved juletid i 1994 ble anmeldt for utukt mot unge jenter på hjemstedet. Foto: JAN-PETTER DAHL

UTUKTS-ANMELDT FØR DRAPET

Saken ble henlagt

HAUGESUND (Dagbladet): Ved juletid i 1994 ble 19-åringen som er siktet for drapet på Birgitte Tengs (17) anmeldt for utukt mot flere un-

ge jenter i idrettsmiljøet på Karmøy. Saken ble etterforsket av Avaldsnes lensmannskontor, og seinere henlagt.

Av KÅRE HUNSTAD JR. og CEIR SELVIK

Ifølge anmeldelsen skal 19-åringen ha blottet seg og trolig vist utuktig atferd overfor ungdomjentene. Anmeldelsen skal etter det Dagbladet erfarer være levert inn av personer tilknyttet idrettsmiljøet på Karmøy. Saken ble henlagt, men dokumentene ble tatt fram igjen i tida før 19-åringen ble pågrepet og fengslet i Birgitte-saken.

Nye avhør

19-åringens forsvarer, Stavsangeradvokaten Arvid Sjødin, sier at han ikke er kjent med utuktanmeldelsen.

Uansett har ikke denne saken noen relevans til drapsaktelsen, noe politiet også ser ut til å ha kommet fram til, sier

Arvid Sjødin til Dagbladet.

Karmøy-mannen satt i går i nye timelange avhør på Haugesund politikkammer. Etter det Dagbladet forstår, har Kripos-førstebetjent Stian Elle ennå ikke kommet inn på drapet på Birgitte Tengs.

Det dreier seg fortsatt om samtidige, hvor politimannen og 19-åringen lærer hverandre bedre å kjenne. Men Karmøy-mannen skal også i går ha fastholdt at han ikke har noe å gjøre med drapet på kusinen.

Vil trenе

Det viktigste for Kripos-advokaten Stian Elle er nå å få tili fra den drapsiktete 19-åringen. Først da vil han dreie samtalene inn mot det Karmøy-mannen er siktet for.

19-åringen sitter totalt isolert på cello i kretsfengslet like

utenfor Haugesund sentrum. Den aktive idrettsmiljøeren har tydelig ønske om å få bruke treningsrommet i fengslet når han har fri fra avhørene.

Karmøy-mannen var vant til å trenе fem ganger i uka. Bare gjennom fysisk aktivitet vil han makte den enorme psykiske påkjenningen de lange avhørene er.

I går sendte han gjennom sin advokat beskjed om å få levert treningstøy til fengslet.

Etter det

Dagbladet igjennom til, får 19-åringen sterk støtte fra sine nærmeste i den vanskelige tida han nå gjennomlever.

Både foreldrene og venner

slår ring om 19-åringen, som er overbevist om at arrestasjonen er en politifalbe. Foreldrene har gjentatt at sønnen kom hjem rundt midnatt drapsnatta.

Nekter å kommentere

HAUGESUND (Dagbladet): Ingen i etterforskningsledelsen ønsker å kommentere utuktanmeldelsen mot 19-åringen.

Dagbladet konfronterte i går lensmann Dagfinn Torstveit og politinspektør Gro Rossehaug med anmeldelsen.

Begge nektet å gi en eneste kommentar til anmeldelsen.

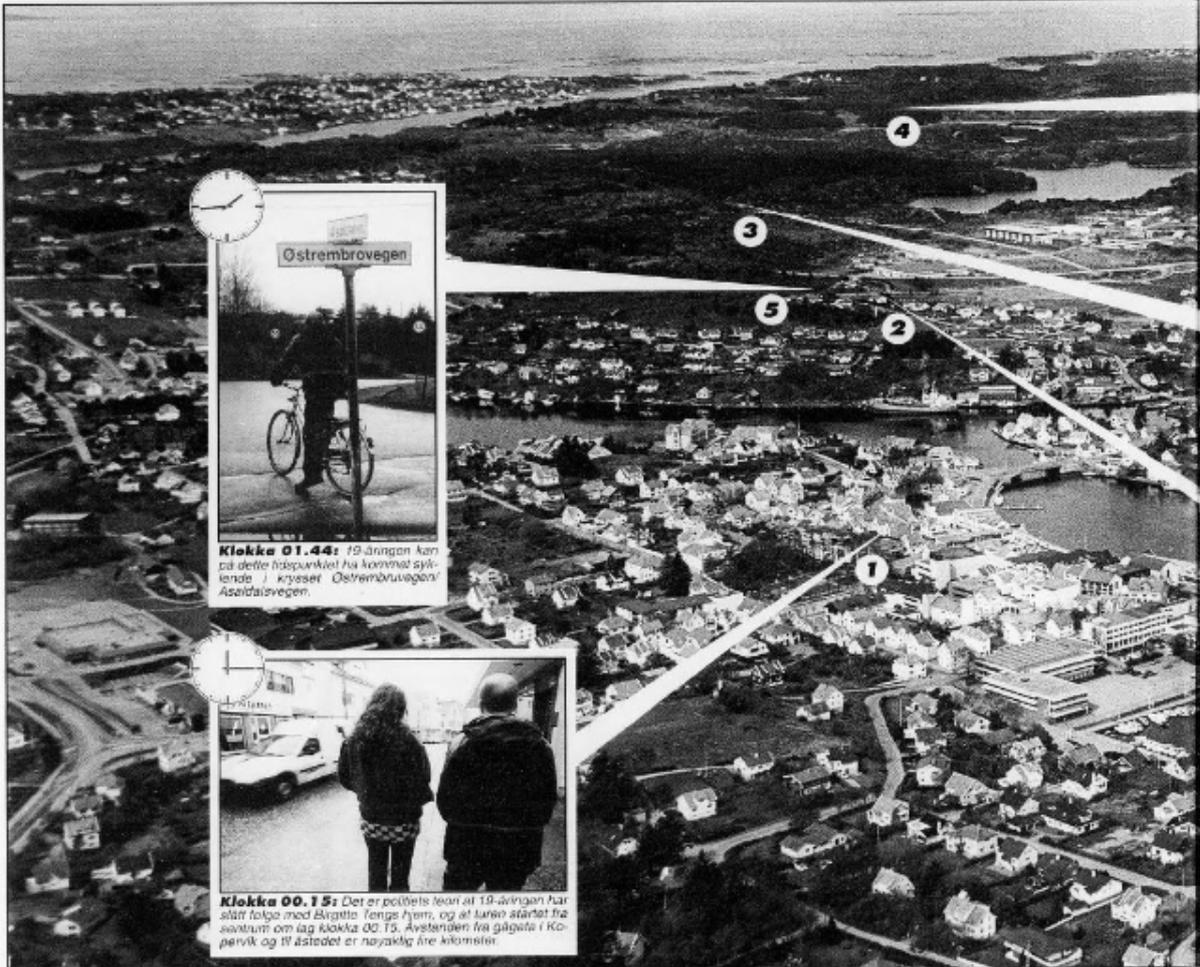
«Har anmeldelsen vært trukket inn i forbindelse med fengslingen av 19-åringen?»

«Jeg vil ikke gå ut med hva som eventuelt har framkommet i et lukket fengslingsmøte, sier politinspektør

Gro Rossehaug. Dagbladet forsøkte i går å komme i kontakt med politimester Karl Henrick Sjøransen ved Haugesund politikkammer, men ble stoppet av politinspektør Rossehaug.

KARMØY-DRAPET

DE SKJEBNESVAN

Klokka 01.44: 19-åringen kan på dette tidspunktet ha kommet sykkelende i krysset Østrembruvegen/Asaldalsvegen.

Klokka 00.15: Det er politiets teori at 19-åringen har slått følge med Birgitte Tengs hjem, og at Larsen stanset fra sentrum om lag klokka 00.15. Avstanden fra gågata i Kopervik og til åstedet er nøyaktig fire kilometer.

HAUGESUND (Dagbladet): Etter å ha kartlagt 19-åringens bevegelser minutt for minutt drapsnatta, mener politiet å ha avslørt Karmøy-mannen. Hvis observasjonene av ham stemmer, danner opplysningene et klart mønster, som knuser 19-åringens alibi.

Av **KÅRE HUNSTAD JR.** og **GEIR SELVIK**
 Dagbladet har gransket politiets kartlegging av 19-åringen, som danner grunnlaget for den alvorlige siktelsen mot ham. På bakgrunn av politiets vitneobservasjoner, opplysninger om drapstidspunktet og avstander, har Dagbladet rekonstruert de skjebnesvangre minuttene natt til 6. mai 1995. 19-åringen fastholder sin forklaring om at han reiste fra Ko-

pervik sentrum litt før midnatt, og var i seng ved 24-tida drapsnatts. Han skal tidligere på kvelden ha vært på kino, og sagt at han etter forestillingen dro hjemover.

Hans forklaring står i kontrast til observasjoner en rekke vitner har gjort i og rundt Kopervik sentrum natt til 6. mai.

Klokka 00.10: Birgitte Tengs blir observert

Politiets puslespill drapsnatta

utenfor Torfaus Pub i gågata i Kopervik. Hun står og prater med forenær i en parloart bil.

I samme tidsrom gjør et vitne en observasjon av 19-åringen i nærheten av Torfaus Pub.

Klokka 00.15: Det er politiets teori at 19-åringen har slått følge med Birgitte Tengs hjem, og at turen startet fra sentrum om lag klokka 00.15.

Avstanden fra gågata i Koper-

vik og til åstedet er nøyaktig fire kilometer. Dagbladet har gått den samme strekningen i rolig gangfart. Og spaseraturen tok 45 minutter. Vi valgte å gå den korteste strekningen, som går over Strømsundet og via Østrembruvegen inn mot Sundveien. Dette rutervalget styres også av en vitneobservasjon.

På Østrembruvegen ser et vitne et ungt par komme gående mellom midnatt og klokka 00.30. Paret er aldri blitt identifisert.

Klokka 00.26: Hvis utgangspunktet er riktig, så har Birgitte Tengs og 19-åringen passert krysset Asaldalsve-

gen/Østrembruvegen på dette tidspunktet.

Klokka 00.35: Paret har nå gått over hele slotet på Sundveien og nærmer seg krysset ved Gamle Sundvei, den øde grusveien som fører inn til åstedet.

Klokka 00.55: Birgitte og 19-åringen har nå gått 1,5 kilometer av den øde grusveien, og det er her overfallet og drapet skjer.

Klokka 01.10: Etterforskerne vet ikke hvor lenge drapsmannen oppholdt seg på åstedet. Mye tyder på at drapet kan ha vært over på få minutter. Det har neppe tatt mer enn 15 minutter å drepe før deretter å forsøke å skjule liket av Birgitte bak noen busker få meter fra grusveien. Rettsmеди-

Dagbladet Onsdag 12. februar 1997 15

KARMØY-DRAPET

GRE MINUTTENE

Klokka 00.55: Birgitte og 19-åringen har nå gått 1,5 kilometer av den øde grusveien, og døt er her overfallet og drapet skjedt.

Klokka 00.35: Paret har nå gått over hele sletta på Sundveien og nærmer seg krysset ved Gamle Sundveien den øde grusveien som fører inn til åslandet.

Klokka 00.26: Hve utgangspunktet er riktig, har Birgitte Tengs og 19-åringen passert krysset Asakalsveien/Østrebruvegen på dette tidspunktet.

simerne har analysert drapetidspunktet til mellom klokka 01.00 og 01.30. Drapshandlingen skal ha vært seksuelt motivert, men rettsmedisinerne har ikke funnet grunnlag for at det er blitt gjennomført en voldtekt.

Politets teori er at 19-åringen, etter å ha drept Birgitte Tengs, valgte å gå eller løpe tilbake til Kopervik sentrum for å hente sykkelene han hadde satt igjen i gågata.

19-åringen er veltrent og ville under normale omstendigheter ha brukt mellom 16 og 20 minutter på å løpe de fire kilometrene tilbake til sentrum. Fordi han ikke har egnet skotøy, og fordi man ikke helt vet om han har løpt, og/ville gått deler av strekningen, ved man ikke nøyaktig når han har vært tilbake.

Klokka 01.35:

På dette tidspunktet kan 19-

åringen være tilbake i gågata. Politiet har en vitneobservasjon av 19-åringen på sykkel i Kopervik sentrum mellom klokka 01.30 og 02.00.

Klokka 01.40:

Nå sitter antakelig 19-åringen på sykkel, og er på vei den 3,7 kilometer lange strekningen hjem.

Dagbladet har syklet strekningen og ved normalt sykkeltempo, uten å gå av sykkelens i motbakken, tar turen 13 minutter.

Klokka 01.44:

19-åringen kan på dette tidspunktet ha kommet sykkelende i krysset Østrebruvegen/Asakalsvegen.

Klokka 01.53:

Nå har 19-åringen rukket å sykle hjem.

Klokka 02.00:

En nabo hører lyder fra garasjen til 19-åringens foreldre. Neste dag viser det seg at et aksebrett har falt ned på bilpansseel. Dette aksebrettet hang i nærheten av der hvor 19-åringen pleide å sette fra seg sin sykkel.

Dagbladets gjennomgang av den mulige ruta og bevegelsene, viser at politiets regnestykke kan stemme. Men dette forutsetter at vitneobservasjonene av 19-åringen er riktige.

Politiet er kjent med Dagbladets rekonstruksjon, men presiserer at alle vitneobservasjoner uavhengig av rutevalg og tidspunkt er av stor interesse.

– Vi er interessert i alle tips som går på Birgittes og 19-åringens bevegelser i og rundt Kopervik i tidsrommet fra midnatt til 02.00 drapsnatta, sier politinspektør Gro Rosschaug til Dagbladet.

– Hat løser ingenting

HAUGESUND (Dagbladet): Kapellan Norodd Stavenjord på Karmøy ber folk reagere med fornuft på den siste utviklingen i Birgitte Tengs-saken. – Folk er i sjokk, men det er viktig at ingen trekker forhastede konklusjoner, sier han.

Norodd Stavenjord forrettet i Birgittes begravelse 12. mai 1995. I begravelsen sa han blant annet: – Vi kan føle oss utslått og nedslått av dette, men vi skal reise oss igjen, ikke for å ta hevn, men for å bidra til at slike voldshandlinger ikke skal gjenta seg.

Etter at politiet sikret den 19 år gamle fatteren til Birgitte, har inn-

byggjorne på nytt blitt rammet. – Nå er det viktig at folk ikke sitter alene med sine reaksjoner. Ikke la det ulme, snakkt ut med venner og familie. Hat løser ingen problemer, understreker kapellamen.

– Vi som kirkeens representanter står til disposisjon for

Kapellan Norodd Stavenjord

dem som vil hjelpe sine følelser, sier han. Skoleverket har allerede tatt kontakt og bedt om at presten kommer til skoler taler med elevene.

– Ungdomsmiljøene har tidligere følt utrygghet etter drapet. Nå er det viktig at vi sammen forsøker å komme videre.

SOLSKJÆR
Skamrost av Best
Side 26 og 27

Fargen på bilen avslører deg
Side 16

Dagbladet SØN DAG
Søndag 21. september 1997 • Nr. 223 • 16. 199. årgang • Løstalg 11,00

KARMØY-DRAPET

Derfor kan BIRGITTES FETTER GÅ FRI
Midten

Gro nektet å møte Rushdie
Del 2, side 16 og 17

www.dagbladet.no

011000 040220 2

sterke meninger TUSENTIPSET - 800 80 000

KARMØY-DRAPET

FLERE HULL I P

DREPT: 17 år gamle Birgitte Tengs ble drept natt til lørdag 6. mai 1995.

ÅSTEDET: Kripos-teknikerne fant ut at tjeperingen startet lite på den nye grusveien, men at førerfeltet var slept flere titalls meter nedover langs veien. Foto: JAN PETTER DAHL

SIST SETT: Den siste sikre observasjonen av Birgitte Tengs var utenfor Torfæus pub i enden av gågata i Karmøy sentrum. Foto: BJØRN LANGSEM

SETT HER: Et tilfeldig vitne har hevdet at hun så siktede sykkle hjemover drapsveien. Observasjonen ble gjort nær ved Litlabruna. Foto: JAN PETTER DAHL

HAUGESUND (Dagbladet): Haugesund-politiet har verken vitner eller tekniske bevis mot Karmøy-mannen (20) som er siktet for drapet på søskenbarnet Birgitte Tengs (17). Nå rakner også indisierrekken.

Av KÅRE HUNSTAD JR.

Om få dager avgjør riksadvokaten tiltalsprosedyret i Birgitte-saken. Politiet er overbevist om at 20-åringen, som først tilsto drapet, men senere trakk tilståelsen, er skyldig.

Dagbladet har analysert og rekonstruert Birgitte-saken.

Funnet drept

Om morgenen lørdag 6. mai 1995 ble 17 år gamle Birgitte Tengs funnet halvnaken, voldtatt og slått i hjel bak noen busker på gamle Sundveg på Karmøy.

Kripos-teknikerne fant at drapshandlingen hadde startet ute på den nye grusveien, men at Birgitte var blitt slept flere titalls meter fra en bakketopp og nedover langs veien. Birgitte var videre slept gjennom en grind og dumpet i åpent landskap. Ved siden av lå et stort stein som gjerningsmannen hadde slått mot of ferses hode.

I februar i år, nesten to år etter at drapet ble begått, pågrip politiet Birgittes fetter.

Den 20 år gamle Karmøy-mannen skal etter planen møte som tiltalt i Birgitte-

saken i Karmund herredsrett i Haugesund mandag 20. oktober.

Allt tyder på at påtalemyndigheten reiser sak i en av de mest medieomtalte drapsakene de siste åra.

Politiets teori

Freidag kveld 5. mai 1995 var Birgitte Tengs på bedehuset på Avaldsnes. Seint på kvelden fikk hun skyss med tre jenter inn til Kopervik sentrum. Flere vitner så henne og snakket med henne i gågata.

Den siste sikre observasjonen av Birgitte var utenfor Torfæus pub i enden av gågata.

Klokka var da 00.08 og Birgitte sto og snakket med en ukjent person i en bil. Politiet jobbet lenge ut fra teorien om at Birgitte hadde satt seg inn i den uidentifiserte bilen, og at sjåføren høyst sannsynlig var drapsmannen.

Vitner hadde sett en bil med to personer i høy fart i retning Åstedet, men bilen lot seg ikke identifisere.

Etterforskerne valgte i stedet å fokusere på at Birgitte hadde gått hjem og at

Derfor kan fetteren bli frikjent

hun på veien har truffet fetteren som senere ble siktet for drapet.

Mye kan tale for at Birgitte gikk via Østrembruveien, Avaldslevesen, Sundvegen og gamle Sundveg, men politiet er ikke sikre på dette.

Hjemveien

Strekningen fra Torfæus pub til Åstedet på gamle Sundveg er fire kilometer. Dagbladet har gått strekningen i rolig gangfart. Det tok 42 minutter. Det betyr at Birgitte har krysset vippebrua over Straumsundet klokka 00.13-00.14. Hun har videre passert krysset Østrembruveien-Avaldslevesen klokka 00.21. Klokka 00.30 har hun tatt av fra Sundvegen og inn i

observasjon klokka 00.12. Det kan ikke ha vært Birgitte hun så.

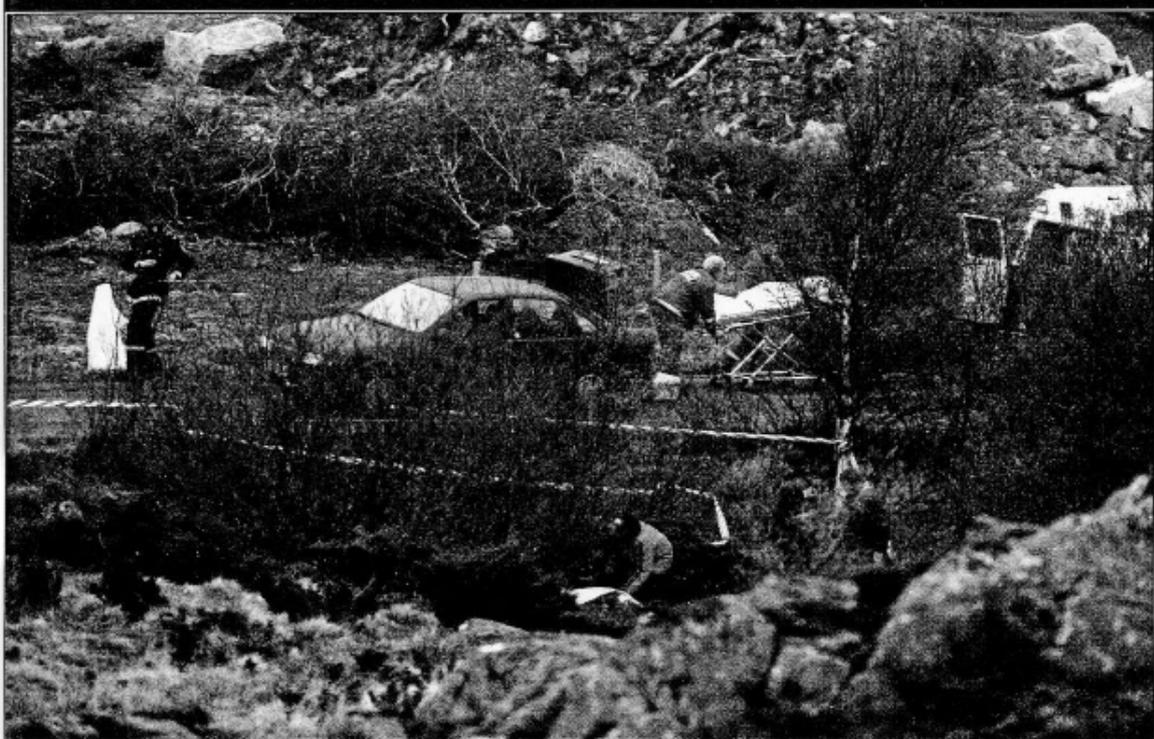
Siktetes forklaring

Siktede var fredag kveld på kino fram til cirka klokka 22.30. Etter dette var han innom diskoteket U99, men gikk videre til Kjøpparen gatekøkken.

Sammen med noen kompisar gikk han tilbake til U99, hvor de skulle hente en kamerat som jobbet på diskoteket. Ifølge politiet forlot vennene diskoteket seinest midnatt. Herfra gikk de hjem til en av guttene, som bor i et av de første husene i Roald Amundsensgate. Spaserturen dit tok maksimalt fem minutter, og de kom til bilen i Roald Amundsensgate sei-

KARMØY-DRAPET

POLITIETS TEORI

ETTERFORSKNING: Drapsofferet ble funnet halv naken, voldtatt og stått i hjel bak noen busker på gamle Sundveg på Karmøy. Riksadvokaten skal om kort tid avgjøre om det skal tas ut tiltale i Birgitte-saken. Foto: JAN PETER DAHL

nest klokken 00.05, noe som styrkes av film i huset. Det er bekreftet at siktede ble kort tid i boligen, men det er ulike oppfatninger av om siktede ble der i fem eller ti minutter før han dro.

Vennene skulle spille dataspill, noe han ikke var så opptatt av. Han valgte derfor å kisse hjem etter fem minutter. Selv sier han at han tok sykkelens og tråkket hjem. Sykkelturen hjem tok ti minutter, altså er han hjemme rundt klokka 01.20. Ifølge siktetes far kom gutten hjem rundt midnatt.

Hvis siktede snakker sant, har han passert Bodv. Dahl i Sundvegen før trailersjåføren parkerte der.

Skal vi tro siktetes venner og far til en av guttene, forlot siktede boligen i Roald Amundsensgate cirka klokka 00.10. På dette tidspunktet er Birgitte fortsatt i sentrum, utenfor Torfhus pub.

Ingen vitner

Hvis siktede lyver eller husker feil, kan søn ha valgt å sykle opp mot sentrum, hvor han har møtt Birgitte, eller han har tatt henne igjen på hjemveien.

I så fall har han satt fra seg sykkelens og gått følge med Birgitte til fots hjemover. Men ingen har sett dem gå strekningen sammen eller alene.

En av lederne ved diskoteket U89 fikk esak av kjøreren ved midnatt. Klokka 01.15 kjørte de over Stråmsundet, Østrembruveien, Asaldalsveien og til Sandveien. Her snudde de og kjørte sammen ved tilbake til sentrum. De så verken Birgitte eller siktede. Andre vitner har fort andre strekninger på samme tid-

SIKTEDE: To år etter drapet ble en 20-åring, of-ferets fetter, innbrakt av politiet. Foto: JAN PETER DAHL

punkt, uten å se verken Birgitte eller siktede.

Sporene

Det ble ikke gjort funn av teknisk art som knytter siktede til åstedet.

Åstedsgranskerne mener derimot at gjerningsmannen må ha blitt tilstelt med blod.

Fire dager etter drapet var siktede inne til rutinemessig avhør. Han ble da bedt om å kle av seg på overkroppen, noe han gjorde. Siktede hadde ingen merker på kroppen, forenlig med ugjerningen.

Etter at han ble siktet, ransaket politiet familiens bolig. Her tok politiet beslag i klærne 20-åringen hadde vært iført drapsnatta. Klærne ble undersøkt i laboratorum. Ekspertene fant ingen spor.

Tilståelsen

Etter en tid i avhør valgte Karmøy-gutten å tilstå å ha drept Birgitte.

Tilståelsen skil etter det Dagbladet erfarer, innledes med følgende: «Siktede skal nå forklare hva han tror ken ha skjedd.»

I den påfølgende tilståelsen ser siktede seg selv og handlingen i fugleperspektiv. Han kjente på forhånd nær sagt alle detaljer i saken, fordi familien ble hørt løpende orientert. Det 20-åringen ikke viste, fikk han fortalt under fengslingsmøtet.

Tilståelsen inneholder ingen nye momenter, detaljer som bare en drapsmann kan kjenne til. Tilståelsen har et klart hendelsesforløp som ser ut til å kunne passe med den antatte handlingen.

Under varetaketida ble han spurt om han hadde drept Birgitte. Han svarte ja. Han ble også spurt om han kunne huske drapet, og svarte: «Nei, jeg husker det ikke. Men alle påstår at jeg har gjort det, og da har jeg vel det. Men jeg kan ikke huske det.»

Siktede valgte seinere å tilstå skriftlig. Han skrev ned at han tilsto å ha forvoldt Birgittes død.

I ettertid har Karmøy-mannen trukket tilståelsen tilbake. Han har gjenomgått en løgndetektest som fri-

kjenner ham, men denne testen kan ikke tillegges vekt i rettsalen.

At han har tilstått, vil opplagt bli tillagt stor vekt fra påtalemyndighetens side.

Vitnet

Et kvinnelig vitne har hevdet at hun så siktede sykle hjemover drapsnatta. Observasjonen ble gjort ved Latlabruen. Dette er det eneste vitnet som såkalt sprekker 20-åringens alibi for hans bevegelser drapsnatta.

Da siktede ble spurt om sitt eget alibi, henviste han til kvinnen han hadde møtt ved bru. Han visste ikke hva hun het, men sammen med politiet fant de fram til kvinnen.

Det er uklarehet om tidspunktet for møtet på bru.

I det første avhøret antydte hun at hun så siktede ved bru noe tidligere på natta. Da politiet gransket jentas bevegelser, kom man fram til at de to måtte ha møttes ved bru klokka 01.40. Siktede skulle da allerede ha begått drapet, løpt tilbake til sentrum og hentet sykkelens, og nå være på vei hjem.

Hvorfor skulle siktede hjelpe politiet fram til det eneste vitnet som kunne rokke ved hans alibi?

Tvilen

Bortsett fra vitnet ved bru, sitter politiet og påtalemyndigheten tilbake med en tilstakelse som er trukket tilbake. Ingen vitner har sett Birgitte og fatteren sammen, det finnes ingen tekniske spor, men en rekke andre uklare spor i saken som ikke er tillagt vekt.